

DEĞER

SAYI
106

CEZA VE TEVKİFEVLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYINIDIR

YIL: 8 ■ EKİM 2022 ■ ISSN 2687-3656

AYLIK KÜLTÜR VE
YAŞAM DERGİSİ

f /cte.deger

cte.adalet.gov.tr

8. YIL

“Kişinin büyüklüğü takvası
ile üstünlüğü dindarlığı
ile ve şahsiyeti de güzel
ahlakıyladır.”

Hiz. Ömer

06

DEĞER

AHLAK
KALKANI

12

AYIN ÖNEMİ

CUMHURİYET’İN
DOĞUŞU

22

GEZİ

TUNUS

38

EDEBİYAT

GÜL YETİŞTİREN
ADAM

CEZA VE TEVKİFEVLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YAYINIDIR.

SANİTİ

Ceza ve Tevkifevleri
Genel Müdürlüğü Adına
Enis Yavuz YILDIRIM
Genel Müdür

YAYIN KURULU

Çelebi YILMAZ
Yayın Kurulu Başkanı
Genel Müdür Yardımcısı

Evren AKBEY
Daire Başkanı

Çiğdem GÜNAY GÖKTAŞ
Tetkik Hâkimi

Hakan ERDEM
Yazı İşleri Müdürü ve Editör

YAZARLAR

A. Gül AŞIK DÖNERGÖZ • Ayşe GÖKCE
Celal CEYLAN • Deniz ÖZYÖRÜK • Dilek DEREBAŞI
Ejder TOPAL • Ferhat ÇELİKER • Gamze BOLATCAN
Gülden YARDIMCI • Hüseyin ÖZTÜRK
İsa TİYEK • İnsan UÇAR
M. Recep KOLCU • Mehmet VARNALI
Muhammed Emin GEYLANI • Nurgül AÇIKGÖZ
Ramazan SAĞIR • Resul BÜYÜKBİYIK
Samet YURTTAŞ • Suna ÖĞÜR
Şirin Ceren GÖMLEKSİZ • Ümmü GÖKDEMİR
Yasin YILMAZ

FOTOĞRAFLAR

Hüseyin ÖZTÜRK
Cesim ŞEKER

İLETİŞİM

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Hacı Bayram Mah. Agah Efendi Caddesi
No: 70/1 Altındağ/ANKARA

Değer Dergisi Telefon: (0312) 507 05 67

Değer Dergisi Faks: (0312) 223 43 91

E-posta: ctedeger@gmail.com

GRAFİK TASARIM

BrainTurk Reklam Tanıtım Tasarım Ofisi

BASKI

Ankara Açık Çık Matbaası

İstanbul Yolu 15. km Hava Müzesi Karşısı
Şaşmaz / Ankara

Tel: (0312) 278 76 10 **Faks:** (0312) 278 25 68

MITRA-BASKI ŞEFİ

Zafer KARAKAYA

YAYIN TÜRÜ

Yerel Süreli Yayın

BASIM TARİHİ

22/11/2022

Editörün Notu

Hakan ERDEM

Değer Dergisi Yazı İşleri Müdürü

Merhaba Değerli Okurlar,

Kültür ve geleneklerimiz, milli ve manevi değerlerimizden oluşan içeriklerle dolu dergimizde ekim sayısının değer konulu “ahlak” ile karşınızdayız. Gelişen ve geliştiren bir dergi olarak güncelliğini koruyan Değer dergimiz her ay dolu dolu içeriğiyle sizler için hazırlanıyor.

“Heryıl yazarlarımızla yaptığımız değerlendirmelerde dergimizi daha ileriye taşımak için neler yapabiliriz?” sorusuna cevap arıyor, yayın kurulumuzun ve yazar ekibimizin değerli çalışmalarıyla içeriklerimizi güncelliyoruz.

İki kapağının arasına kültür, sanat, sinema, bilim, araştırma, röportaj ve tarih sığdıran ekim sayımızda toplumsal bir birey olarak insanı, hayat akıp giderken durup düşünemediklerimizi, kişisel gelişimi ve bilgi dolu konuları anlatmaya devam ediyoruz.

Hayatın birçok alanından özgün içerikler sunan Değer dergisi yeni sayısında usta ekibinin hazırladığı konu sayfaları ve özgün içerikleriyle siz değerli okurları keyifli bir yolculuğa çıkarıyor.

Değer’de bu ay ahlakın kavramsal tanımı, maymun çiçeği virüsü ile ilgili önemli bilgiler, Tunus’un tarihi ve turistik yerlerini anlatan detaylı bir etkinlik ajandası bulacaksınız. Spor sayfasında yazar Ferhat Çeliker’in yorumuyla tenis sporunun doğuşu ve gelişimiyle ilgili önemli detayları görebilir, psikoloji sayfasında yazar Nurgül Açıkgöz’den mutluluk ve mutsuzluğun fark edilen ve fark edilemeyen yönlerine ilişkin farkındalık oluşturan bir makale okuyabilirsiniz.

Kültür ve gelenekler sayfasında Konya iline ait bir gelenek olan “Şivlilik” ile ilgili bilinmeyenleri bulabilirsiniz. Değer dergisi ile gerçekleştirmeye çalıştığımız amaçlardan biri de insanlığın geçmişinden geleceğine taşıdığı bu güzellikleri bulmak, günümüze uyarlamak ve tekrar hatırlatmaktır.

Okurlarımızın zihinsel dünyasına küçük bir katkı sunabiliyorsak dergimiz amacına ulaşıyor demektir.

Kasım sayımızda görüşmek dileğiyle değerle kalın.

İÇİNDEKİLER

01 EDITÖRÜN NOTU

"Kültür ve geleneklerimiz, milli ve manevi değerlerimizden oluşan içeriklerle dolu dergimizde ekim sayısının değer konuğu "ahlak" ile karşınızdayız. Gelişen ve geliştiren bir dergi olarak güncelliğini koruyan Değer dergimiz her ay dolu içeriğiyle sizler için hazırlanıyor."

05 BAŞYAZI

Ahlak, sosyal yaşam içerisinde olduğu kadar iş yaşamında da bireylerin davranışlarında olumlu etki bırakan bir değerdir. Özellikle ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde görevli yönetici ve personelin görevlerini gerek hukuksal normlara gerekse etik ilkelere uygun olarak yürütebilmeleri, ahlaki değerleri davranışa dönüştürdükleri oranda güçlenecektir.

06 DEĞER

**AHLAK
KALKANI**

07 ÇOCUK

**ERGENLİK
DÖNEMİNİN
FIRTINASI MI
SESSİZLİĞİ Mİ?**

8 AİLE

**ÇAĞIMIZIN
UÇSUZ BUCAKSIZ
DÜNYASI:
"DİJİTAL DÜNYA"**

12 AYIN ÖNEMİ

**CUMHURİYET'İN
DOĞUŞU**

14 ARAŞTIRMA

**YER ALTI
ŞEHİRLERİNİN
İLGİNÇ
HİKÂYELERİ**

15 BİLİM

**ASTRONOT
KALEMİ**

16 SAĞLIK

**MAYMUN
ÇİÇEĞİ VİRÜSÜ
NEDİR?**

18 CANLILAR ALEMİ

**SİLAHSIZ SU
İÇİCİSİ: SU
GEYİĞİ**

20

**TARİHTE
BU AY
EKİM**

22

GEZİ

TUNUS

32 FOTO DEĞER

Bolu-Yedigöller

**Siz neredesiniz
Derginiz orada!**

www.cte.adalet.gov.tr
adresinden dergimizin
arşivine ücretsiz ulaşabilir,
indirebilir, okuyabilirsiniz.

34 KÜLTÜR VE GELENEKLER

ŞİVLİLİK

Şivlilik, çocuk düşüyle yazılan bir hikâyedir aslında. En güzel kıyafetler akşamdan hazırlanır. Kızların saçlarına kurdele takar anneleri, oğlanlardan takım elbise giyenler bile olur. Bayrama gider gibi heyecanlı ve mutludur hepsi. Bir gece önceden fener alayı ile başlar kutlamalar.

36 SİNEMA

MERHABA DÜNYA

"Bazı şeyleri şanssızlık olarak değerlendirmek işimize geliyor olabilir fakat yapılacak tek şey ders çıkarıp önümüze bakmaktır. Çünkü gerçekten başka seçenek yok."

38 EDEBİYAT

GÜL YETİŞTİREN ADAM

39 KİTAP ÖNERİLERİ

OKÇU'NUN YOLU

Paulo COELHO

KIRIK HAYATLAR

Halid Ziya UŞAKLIGİL

40 EĞİTİM

DEĞERLER EĞİTİMİNDE BÜTÜNCÜL BİR DİSİPLİN: TARİH EĞİTİMİ

42 PSİKOLOJİ

HEPİMİZİN PEŞİNDEN KOŞTUĞU ŞEY: MUTLULUK

"Mutluluğu ararken yaptığımız en büyük hata onu sadece bir haz arayışı olarak görmemizdir. Bize haz veren davranışları, eylemleri, durumları ne kadar çok tekrarlırsak o kadar mutlu olacağımıza inanırız."

44 TARİH

BEYLİKTEN İMPARATORLUĞA GİDEN YOL

46 HAYATIN İÇİNDEN

KENDİNE SARILMAK: ÖZ ŞEFKAT

47 MÜZİK

MÜZİĞİ YAŞAYAN ADAM

48 GÜNCEL

BÜYÜK, GÜÇLÜ VE LİDER TÜRKİYE OLMAK

52 HİKÂYE

BİRİNCİ DÜNYA HARBİ

54 MANEVİYAT

İNSANLIK İÇİN ÇAĞLAR ÖTESİ DEĞER: AHLAK

58 SPOR

ALAN TOPU

60 SİZDEN GELENLER

VATANIM

61 PERSONELİMİZDEN GELENLER

TÜRKİYE'M

62 BULMACA

64 BARTIN

KARA GÜN

DEĞER

Makalelerinizin ve Fotoğraflarınızın dergimizde yayınlanmasını ister misiniz?

**Değer dergisi eğitim, kültür ve yaşam alanı
gibi birçok farklı konuda makale içeren
tek dergi olarak 8. yılında kadrosunu güçlendiriyor.**

Turkcell Dergilik uygulamasında da yer alan Değer dergisi, her ay farklı bir insanlık değerini sayfalarına taşıyarak topluma karşı sorumluluk görevini yerine getiriyor. Siz de makaleleriniz ve fotoğraflarınızla bu güçlü kadroda yer almak isterseniz, özgeçmiş ve eserlerinizi ctedeger@gmail.com e-posta adresimize göndermeniz yeterli.

Merhaba Değerli Okurlar;

Değer dergimizin ekim sayısında ahlak temasını işliyoruz. Ahlak, “Bir toplumun içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları” olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca ahlak kavramının Türk Dili Kurumu sözlüğünde yaşayan anlamında “sağtöre” olarak tanımlandığı görülmektedir.

Ahlak, sosyal ve kurumsal yaşamda toplumca belirlenmiş kural ve ilkelere uygun davranış sergilenmesini zorunlu kılan önemli bir kavramdır. Bildiğiniz üzere günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin olanakları ile bireyler bilgiye erişim konusunda çok fazla problem yaşamamaktadır. Ancak, doğru bilgiye erişim ve edinilen bilginin davranışa dönüştürülmesi süreci bilgiye erişimden daha önemli görülen bir durum olarak dikkat çekmektedir.

Bilginin davranışa dönüştürülmesi sürecinde ahlaki değerler bizlere yardımcı olabilecek argümanlardır. Bireyler, toplum tarafından kabul edilmiş kurallara uymaması durumunda yine toplumun müeyyidesi ile karşılaşmaktadır. Bu durum ise toplum içinde yaşayan bireylerin davranışlarını kontrol etmelerine olanak tanımaktadır.

Ahlak, sosyal yaşam içerisinde olduğu kadar iş yaşamında da bireylerin davranışlarında olumlu etki bırakan bir değerdir. Özellikle ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde görevli yönetici ve personelin görevlerini gerek hukuksal normlara gerekse etik ilkelere uygun olarak yürütebilmeleri, ahlaki değerleri davranışa dönüştürdükleri oranda güçlenecektir.

Ceza infaz alanında çalışanlar olarak, sosyal yaşamda uyguladığımız ahlaki değerleri iş yaşamımızda da göstererek Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’da ifadesini bulan, topluma kazandırma ve iyileştirme süreçlerinde mümkün olan en üst düzeyde başarı sağlamayı hedefliyoruz. Ceza infaz kurumlarımızda barındırılan hükümlü vatandaşlarımızın saliverilmeleri

sonrasında topluma uyum süreçlerini kolaylaştıracak en önemli argümanlardan birisinin de ahlaki değerlere uygun davranış göstermek olduğu aşikârdır.

Ceza infaz kurumlarında sürdürülmekte olan eğitim, öğretim, psiko-sosyal ve manevi rehberlik çalışmalarının tamamı hükümlü vatandaşlarımızın kendilerini geliştirmeleri için sunulan önemli bir kamu imkânı olarak değerlendirilebilir. Bu imkânlardan mümkün olduğunca üst düzeyde yararlanan bireylerde olumlu yönde davranış değişiklikleri görülmektedir.

Kıymetli Okurlar,

Ekim ayı, Cumhuriyetimizin 99. yılını kutladığımız neşe ve sevinç ayıdır. 29 Ekim 1923 tarihinde kadim Türk devleti Cumhuriyetine kavuşmuş, ülkesini düşman işgalinden korumak için canını siper ederek gösterdiği kahramanca mücadelenin zaferini Cumhuriyet ile taçlandırmıştır.

Cumhuriyet, Türk milletinin bağımsız yaşama idealine en uygun yönetim biçimi olarak görülen kıymetli bir hazinedir. Cumhuriyetimizi korumak için bizlere düşen en önemli görev ise ahlaki değerlerimize sarılarak devletimizin emrinde ülkemizin gelişimine katkı sunacak çalışmalar yürütmektir.

Türk milleti, şanlı tarihinden aldığı güçle geleceğe doğru emin adımlarla ilerleyerek ülkemizi en üst düzeye çıkarmaya muktedir. Yeter ki, ülkemiz ve milletimiz için çalışma azim ve kararlılığımızı kaybetmeyelim. Kültürümüzde var olan güzel davranışlarımızı modern dünyanın şartlarına uygun olarak yaşatmaya ve sürdürmeye devam edelim.

Bu vesile ile Cumhuriyetimizin 99. yılında bizlere bu cennet vatani armağan eden aziz şehitlerimizi ve Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ü rahmet ve minnetle anıyorum.

M. Emin GEYLANI
Van T Tipi Kapalı ÇİK,
İnfaz ve Koruma Memuru

AHLAK KALKANI

Teknolojik gelişmelerin günden güne ilerleme kaydettiği günümüz dünyası, insanın özlemini kurduğu ve her yönüyle dinginlik elde edebileceği bir yaşam tarzını sunabilir mi? Her anlamda üretimin arttığı ve her alanda devasa yapıların inşa edildiği bu çağ (teknolojik çağ, uzay çağı) bugünün insanı olan modern insanın kendini gerçekleştirmesine zemin hazırlayabilecek mi?

Üzülerek belirtmek gerekir ki bu asrın sunduğu teknolojik gelişmeler ve sunmadığı güven duygusu ile dinginlik arasında ters orantı söz konusudur. Yani ilerleme sağlandıkça modern insan daha da yalnızlaştı ve kalabalıklar arasında depresif tezahürleri olan bir varlığa dönüştü. Birey böyle karmaşık bir durumdayken bireylerden oluşan **toplumun** hali de bu durumdan etkilenmektedir. Böylesi içler acısı bir durumda olan toplumun yeniden ayağa kalkabilmesi ve tüm insanlığa örnek teşkil edebilecek bir modele dönüşebilmesi birtakım ilkelerin toplumda yer edinmesine bağlıdır. Nitekim bazı değerler hangi toplumda olursa olsun o toplumu yücelterek evrensel bir saygınlığa kavuşturur. Bu değerler içerisinde belki de günümüz dünyasının en çok ihtiyaç duyduğu şeylerin başında **"ahlak"** gelmektedir.

Ahlakın Tanımı

Ahlak kelimesi kişinin karakterini karşılayan bir anlama sahiptir. Bu kelimenin etimolojisine baktığımızda

kişinin fiziksel, morfolojik yapısı için **"halk"** kelimesi kullanılırken manevi yapısı ve iç âlemi için ise **"hulk"** kelimesi kullanılmaktadır. Her ne kadar farklı yapıları karşılıyor olsa da aslında bu kavramı, bireyin yaratılıştan itibaren kişiliğini şekillendiren davranış ve tutumunun bütünü olarak değerlendirmemiz yerinde olacaktır. Barındırdığı önem açısından bu kavramı iyice irdelemek ve birey-toplum etkileşiminde ne gibi tesiri olabileceğini yeterince idrak etmek gerekir. Hele ki günümüz dünyasının tamamen tüketim üzerine kurulan anlayışı karşısında doğru tasarrufun ne tür değişim ve dönüşümler gerçekleştirebileceği gerçeği karşısında bu kavramın barındırdığı önem daha da artmaktadır.

Ahlak Bilinci Kişiyi Basit Düşüncelerden Kurtarır

Modern dünyanın özel alan ihlali ya da teşhir popülarlığı en çok **"ahlak"** ilkesine zarar vermiştir. Kişiyi özel olan ya da etik anlamda olması gereken her şeyin görsel doyumu

sağlamak adına harcanması sadece bireyin dünyasında bir yıkım ve ihlale yol açmamış aynı zamanda toplumsal alanda da yakın gelecekte telefisi mümkün olamayacak yaraların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla modern dönemin en büyük engeli kolay yaşamı sunmasının yanında bir **"ahlak krizine"** yol açmış olmasıdır. Bireyin kendini gerçekleştirebilmesinin yolu bir beşer olarak tüm prangalarından kurtulmasıyla mümkündür. Belki de modern dönem tüm teknik ilerlemelerle birlikte anlam krizinden başlayarak ahlak krizine doğru yol aldı. Çünkü esas olan insanın önce kendisini tanıması ve ihtiyaçlarını belirlemesidir. Yeryüzünü daha yaşanılabilir bir hale getirmekle görevli olan insan, maalesef ısrarla kendi sonuna doğru yol almakta ve insana, insancıl yaşama dair alanları günbegün ortadan kaldırmaktadır.

Ahlaki davranış gündelik yaşamdan kamusal alana kadar tüm hayatı kuşatmadığı takdirde mevcut durumu değiştirmek mümkün değildir. Maruz kalınan tüm olumsuzlukların iyiye, güzele evrilebilmesi için herkesin ahlakın gerektirdiği bilince ulaşması gerekir. Ahlak bilinci, kişiyi basit düşüncelerden kurtararak zirvelere taşır. İnsan fıtratına yakışmayan her türlü taarruza karşı kişiye en güçlü kalkanı sunar.

Küreselleşmenin etkisiyle insanların birbirine ilgisiz kalarak hayat sürmesi mümkün olmadığından ve bir yerde meydana gelen en küçük bir gelişmenin başka bir yeri etkilemesi durumu vuku bulduğundan birbirimize emanet olduğumuzu unutmamamız gerekir. Her insanın bu bilinçle hareket etmesi halinde dünya daha yaşanılabilir bir ortam haline gelir. Gayemiz insanlığın daha iyi bir noktaya gelebilmesi için krizlerle dolu olan yaşamımızı erdemli davranışlarla doldurmaktır. Erdemlerin en üstünü güzel ahlaktır. Ahlakın hâkim olduğu bir toplum en yüce sığata sahip olur. Geçici şeylerin esas kabul edildiği ve bu uğurda en yüce değerlerin harcanıldığı bir çağda ahlak kalkanını kuşanan güçlü karakterler gelecekte onurla yad edilecektir.

Kaynak

1. Çağrıci, M., "Ahlak", DİA, İstanbul, 1998, 2, 10-14

Suna ÖĞÜR
İzmir 1 No.lu Yüksek
Güvenlikli Kapalı ÇIK,
Psikolog

ERGENLİK DÖNEMİNİN FIRTINASI MI SESSİZLİĞİ Mİ?

"Hayat ne zaman, kime gül bahçesi vaat etmiş ki ergenlere torpil geçsin." diyebilir miyiz? Öyle ki toplumda da sürekli dillendirilen, sessizliğinden korkulan, fırtınasından çekinilen bir gelişim dönemidir ergenlik. **Bu dönem bireyin çocukluktan çıkıp yetişkinliğe adım atmaya yaklaştığı bir periyottur.** İşte bu nedenle ergenliğe girmiş bireylerden birtakım gelişim görevleri beklenmektedir.

Bunlardan bazıları ise şu şekildedir:

- Çevresine karşı daha olgun ilişkiler geliştirmek
- Sosyal roller kazanmak
- Duygusal olarak bağımsızlık kazanmaya başlamak
- Geleceği planlamak
- Yaptıkları davranışların sonuçlarını tahmin etmek

Bireyler bu gelişim görevleri karşısında kaygılanarak tutarsız davranış ve tavırlar sergileyebilmektedir. Öyle ki **çocukluğun konfor alanı ile vedalaşmak** çok iyi bildiğin, sana güven veren bir yeri terk etmek zorunda kalmak gibidir. İnsanı zorlayan bu deneyimler kişiyi geliştirse de içinde

bulunulduğu anda kişiye kendisini iyi hissettirmeyecektir. İşte tam da bu nedenle **ergen bireyler saldırgan, kural tanımaz, inatçı, sabırsız, dürtüsel davranışlar geliştirebilirler.** Çocukluk döneminde istenmeyen davranışları affedilip hoşgörülen ergen, pek çok davranışının artık anlayışla karşılanmaması sonucunda kendisini çaresiz ve yalnız hissedebilir. Bu gibi zorlayıcı duygular ergenin hatalı kararlar alarak yanlış arkadaşlıklar kurmasına neden olabilir. Gelişim dönemine bağlı olarak fiziksel değişimler yaşayan kişinin, hormonların da etkisiyle riskli davranışlar sergileme ihtimali de artar. **Rol karmaşası içerisinde olan bireylerin ailesiyle olan bağları da zayıflayabilmektedir.** Yanlış ya da doğru, kararı ne olursa olsun ailesi tarafından onay görmek isteyen bireyler tam tersi bir tavırla karşılaştıkları zaman hayal kırıklığı yaşayarak anlaşılmadıklarını hissedebilirler. Anlaşılmadığını hissetmek ergenin yalnızlık duygusunu daha da arttıracığından sürekli çevresinde fırtınalar estiren bir kişi haline dönüşebilir.

Ergenlik döneminde **erkek ve kızlardaki büyümeye dair yaşanan bedensel değişimler beğenilme ihtiyacını ön plana çıkarabilir.**

Tüm bu yaşanan değişimler anne babalar açısından da elbette zordur. Daha düne kadar sözünden çıkmayan biricik çocuğu artık bağımsız hareket etmek istemektedir. Bu bir başkaldırı ya da saygısızlık değildir. Aslında bu dönem, alışlagelenden daha farklı bir evreden geçildiğini göstermektedir.

Anne babaların bu dönemde koyabilecekleri katı kurallar aradaki ilişkinin daha da zorlaşmasına neden olacaktır. Anne babalar kendilerini ergen çocuklarının yerine koymaya çalışarak, **anne baba rolünü de kaybetmeden, ilişkiyi ılımlı bir şekilde sürdürmeye gayret etmelidir.** Öyle ki biz yetişkinler dahi katı kurallar, dikte edilen söylemler karşısında tepkisel tavırlar ortaya koyabiliyoruz. O yüzden ki ergenliğin fırtınasında sizler de savrulmayınız, savrulduğunuzu hissederseniz bir uzmandan destek almaktan çekinmeyiniz.

Dilek DEREBAŞI
Karabük T Tipi Kapalı CLK,
İnfaz ve Koruma Memuru

AİLE

DEĞER

ÇAĞIMIZIN UÇSUZ BUCAKSIZ DÜNYASI: “DİJİTAL DÜNYA”

Gelişen teknoloji ve pandemi süreci ile birlikte **dijital ortamda** çok daha fazla zaman geçirir hale geldik. Aileler bir yana küçük yaşlarda dijital dünya ile tanışan **çocuklar**, internetin uçsuz bucaksız bir yer olduğunu keşfettiler. Dijital cihazları kullanmak ise günlük hayatın bir parçası oldu adeta.

Dijital dünyanın sonsuz faydaları olduğu gibi bu farklı dünya kontrolsüz birçok sorunu beraberinde getirdi. Yasa dışı içerikler, bilinçaltı mesajlar, olumsuz örnek oluşturabilecek karakterler gibi pek çok **dijital güvenlik problemleri** bu dünyada çokça yer almakta ve kullanıcılar için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Bu ortamda kontrolsüz olarak geçirilen zaman çeşitli sağlık problemlerini de beraberinde getirmektedir. Araştırmalara göre **kontrolsüz kullanımın çocuklarda psikolojik rahatsızlıklara, yeme-içme ve obezite problemlerine, uyku bozukluğuna, kas ve iskelet sistemi rahatsızlıklarına, bağımlılığa** yol açabileceği bilinmektedir. Çocuklarımızı dijital dünyadan

soyutlamamız mümkün olmaya-
cağı için bu dünyanın olumsuzluklarına karşı onları güvende tutmak en önemli önceliklerimizden biri olmalıdır.

Aile ve Sosyal Hizmetler

Bakanlığı, sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin yanı sıra koruyucu ve önleyici görevlerle birlikte toplumun her kesimine yönelik eğitim ve farkındalık çalışmaları da yürütüyor. Bu çerçevede anne ve babalar için dijital dünyadaki riskli içeriklere karşı çocuklarını nasıl korumaları, nelere dikkat etmeleri ve hangi güvenlik önlemlerini almaları gerektiği gibi konuların yanı sıra çocuklara nasıl **"dijital mahremiyet bilinci"** kazandırabileceğini anlatan **"Çocukların Dijital Risklerden Korunmasında Ebeveyn Rehberi"** başlıklı rehber kitapçık hazırlandı.

Bilişim teknolojilerinin faydalarının yanı sıra riskler de içerdiğine dikkat çekilen rehberde, çocuklara bu konuda anne ve babaların rehberlik etmesinin önemi vurgulanıyor.

Son yıllarda **"dijital ebeveynlik"** kavramının ortaya çıktığı kaydedilen rehberde, ailelere çocuklarını internet ortamında yalnız bırakmamaları uyarısında bulunuluyor.

Dijital ortamdaki riskli içerikler

Teknolojinin denetimsiz kullanımının çocukları pek çok tehlike karşısında savunmasız bıraktığına işaret edilen rehberde çocuklarımızın *"Yasa dışı içerik, intihar, uyuşturucu kullanımı, olumsuz örnek olabilecek karakter, bilinçaltı mesajlar, çevrim içi istismar, siber zorbalık ve kötü niyetli kişilerle"* karşı karşıya kalabileceklerine işaret edildi.

Çocukların okuldaki akademik başarılarının, sosyal ilişkilerinin, gerçek hayatta sağlıklı iletişim kurma becerilerinin olumsuz etkileneceğine de değinilen rehberde; toplumdan kendini soyutlama, yalnızlık hissine kapılma, depresyon, kişilik bozuklukları, gerçek duygulardan uzaklaşma, ahlaki problemler, davranış bozuklukları da çocukların yaşayabileceği sorunlar arasında sıralanıyor.

Anne ve babalar için dijital dünyadaki riskli içeriklere karşı çocuklarını nasıl korumaları, nelere dikkat etmeleri ve hangi güvenlik önlemlerini almaları gerektiği gibi konuların yanı sıra çocuklara nasıl "dijital mahremiyet bilinci" kazandırılacağı gibi durumlar için "Çocukların Dijital Risklerden Korunmasında Ebeveyn Rehberi" başlıklı rehber kitapçık hazırlandı.

Rehberde ailelere şu önerilerde ve uyarılarda bulunuluyor:

- Çocuğunuzun internet kullanımında engelleyici ve yasaklayıcı tedbirlerden kaçının. Bilinçlendirici, destekleyici tavır takının.
- Çocuğunuz dijital ortamda rahatsız edici bir durumla karşılaştığında, tanımadıkları kişilerden tedirgin edici mesajlar aldığında onlara cevap vermemesi ve bunu sizinle paylaşmaktan çekinmemesi gerektiği konusunda bilgilendirin.
- Çocuğunuzun internette iletişim kurduğu kişileri ve sosyal medyadaki arkadaşlarını tanıyın, hangi sitelere girdiğini takip edin ve bunu gizli yapın.
- Birçok internet sayfası ve sosyal medya platformu rahatsız edici kişileri şikâyet etme ve engelleme fırsatı sunmaktadır. Bunun nasıl yapılacağını çocuğunuza mutlaka öğretin.

- Çocukların kullandığı bütün elektronik aletlerde (tablet, telefon, bilgisayar vs.) 'Güvenli İnternet Hizmeti' kapsamında sunulan 'Çocuk Profili/ Aile Profili' kullanılabilir.
- Özellikle 3 yaşına kadar çocukları ekrana maruz bırakmayın. 0-3 yaş kritik bir dönemdir.

Çocuklara "dijital mahremiyet" kazandırılması için öneriler

Rehberde, çocuklara dijital mahremiyet kazandırılması için öneriler şöyle sıralanıyor:

- Çocuklara bilinmeyen kişilerden alınan e-postaların açılmaması, internette ve sosyal medyada yayımlanan her linke ve reklam olarak çıkan bağlantılara tıklanmaması, bilinmeyen program/dosyaların indirilmemesi, bilinmeyen sitelere kayıt ve üye olunmaması gerektiğini öğretin.
- Profil sayfasında kendisi ile ilgili gereğinden fazla bilgiye, kendisine ve ailesine ait resim

ve videolara yer vermemesi gerektiğini vurgulayın.

- Bir sosyal ağa katılmak isteyen çocuğunuzun öncelikle sizinle iletişim kurmasını isteyin ve yaş sınırı olup olmadığını kontrol edin.
- Çocuklara kişisel sınırlara sahip olmalarını, kişilerin sınırları ve mahremiyeti ihlal eden istekleri karşısında hayır demeleri gerektiğini öğretin.
- Çocuğunuzdan sosyal ağlarda başkalarına zarar verecek davranışlarda bulunmamalarını ve başkalarının bilgilerinin gizliliğine özen göstermesini öğretin.

Sosyal medyada paylaşılmaması gereken görseller

Rehber içeriğinde çocuk fotoğrafı ve görsellerinin yoğun şekilde sosyal medyada paylaşıldığı vurgulanarak şu uyarılar yer alıyor:

- Çocukları koruma sorumluluğumuz sosyal medyada da devam etmektedir. Çocukların görüntüleri, görselleri

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının hazırladığı rehber içeriğinde dijital oyun seçimi konusunda da önerilerde bulunuluyor. Rehberde bilgisayar oyunlarının çocuklarda değerlendirme yapma, mantıklı düşünme, seçenekleri göz önüne alma, plan yapma, yaratıcılık ve eleştirel düşünme, strateji kullanma gibi birtakım yetenek ve becerileri geliştirdiği araştırmalarla ortaya konuyor.

kesinlikle herkesin görebileceği şekilde paylaşılmamalıdır. Herkese açık paylaşılan bir fotoğrafın kimler tarafından ve hangi amaçla kullanılabileceği kontrol edilemez. Çocukların kişisel bilgileri, iletişim bilgileri, çocuklara fiziken ya da sosyal medya aracılığıyla ulaşabilecek bilgiler sosyal medyadan paylaşılmamalıdır. Sosyal ağlarda gizlilik ayarları mutlaka yapılmalı, bu ayarlar düzenli kontrol edilmeli ve güncellenmelidir. Resimlerin ve videoların, bilgisayar ve cep telefonu aracılığıyla sanal ortamlarda paylaşıldığı andan itibaren silinmesi neredeyse imkansızdır. İnternette yapılan paylaşımların dijital ayak izi oluşturduğu unutulmamalıdır.

- Çocukların görselleri paylaşılırken bunun ileride çocuğa ne hissettirebileceği göz

önünde bulundurulmalıdır. Sosyal ağa yüklenen bilgilerin yıllar sonra oluşturabileceği etkiler üzerine düşünmek, başkalarının görmesinin uygun olmayacağı hassas, olumsuz, komik gelse de ileride küçük düşürücü olabilecek durumların paylaşımından kaçınmak önemlidir. Fotoğraf paylaşırken sınırlara dikkat edilmelidir. Günlük yaşamının her anı abartılı şekilde fotoğraflanıp ve paylaşılan bir çocuğun mahremiyet bilinci kazanmakta zorlanabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Sadece kendi çocuğumuza değil başka çocuklara ait görseller de izin alınmadan ve herkese açık şekilde paylaşılmamalıdır.

Dijital oyunlarda bağımlılık riski

Rehber içeriğinde **dijital oyun seçimi** konusunda da önerilerde bulunulmuştur. Doğru seçilmiş bilgisayar oyunlarının çocuklarda değerlendirme yapma, bilgi işleme, mantıklı düşünme, seçenekleri göz önüne alma, plan yapma,

yaratıcılık ve eleştirel düşünme, strateji kullanma gibi birtakım yetenek ve becerileri geliştirdiğini araştırmalarla ortaya konduğu rehberde şunlar anlatılıyor:

“Oyun oynamanın olumlu etkileri olabileceği gibi olumsuz etkileri de vardır. En önemlisi de bağımlılık riskidir. Bu nedenle anne babalar çocuklarının sağlığı için oyun oynama sürelerine sınır koymalıdır. Oyunların çocukların yaşına, fiziksel ve ruhsal gelişimine uygun olup olmadığı kontrol edilmelidir. Anne babalar, evlatlarının bilgisayar oyunlarını oynamalarını engellemek yerine bilgisayarı verimli kullanmalarını sağlayacak tedbirler almalıdır. Oyun türleri ve hangi oyunların popüler olduğu araştırılmalıdır. Oyunlar ödül ve ceza aracı olarak kullanılmamalıdır. Aksi halde oyunlar çocuğun hayatında daha fazla önem taşımaya başlayabilir.”

Çocukların okuldaki akademik başarılarının, sosyal ilişkilerinin, gerçek hayatta sağlıklı iletişim kurma becerilerinin olumsuz etkilemesine de değinilen rehberde; toplumdan kendini soyutlama, yalnızlık hissine kapılma, depresyon, kişilik bozuklukları, gerçek duygulardan uzaklaşma, ahlaki problemler, davranış bozuklukları da çocukların yaşayabileceği sorunlar arasında sıralanıyor.

Samet YURTTAŞ
Edirne Kapalı ÇIK,
Öğretmen

CUMHURİYET'İN DOĞUŞU

Cumhuriyet kavramı Arapça kökenli olup “Cumhur” sözcüğünden gelmektedir. Birçok farklı anlamı olsa da bilinen anlamıyla cumhur, “halk” demektir. Cumhuriyet ise bir ulusun egemenliğini kendi elinde tuttuğu ve belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla temsil edildiği yönetim şeklidir.

Cumhuriyet yönetiminin ilk ortaya çıktığı yer eski Yunan şehir devletleridir. Eski Yunan şehir devletlerinde polislerde (şehirlerde) aristokrat sınıfı oluşmuş ve bunlar bir süre sonra yönetimi ele geçirmişlerdir. Aristokratların köylü halka köle gözüyle bakması nedeniyle iç karışıklıklar çıkmış ve en sonunda demokrat-

lar iktidarı ele geçirmiştir. Böylece demokratik bir yapı oluşturulmuştur. Cumhuriyetin ilk ortaya çıkışı bu şekilde olmuştur. Ancak bu çağdaş cumhuriyet anlayışından oldukça uzak olup aristokrat bir cumhuriyet olarak adlandırılmıştır.

Atatürk ve Cumhuriyet Fikri

Mustafa Kemal Atatürk'te Cumhuriyet fikrinin oluşmasında J.J. Rousseau'nun etkisi çok büyüktür. Atatürk, daha küçük yaşlardayken onun eserlerini okumuş ve Fransız düşünürün cumhuriyetçi olmasından oldukça etkilenmiştir. Onun dışında **Voltaire, Namık Kemal, Mehmet Emin Yurdakul ve Tevfik Fikret'ten** de etkilendiği söylenebilir.

İlerleyen süreçlerde Amasya Genelgesi'nde dolaylı olarak cumhuriyetten bahseden **Atatürk, Erzurum Kongresi'nde** “Kuvayi Milliye-i amil ve İradeyi Milliye-i hâkim kılmak esastır.” diyerek açıkça cumhuriyetten bahsetmiştir.

Cumhuriyet'in İlanı

Mustafa Kemal Atatürk her işte olduğu gibi cumhuriyetin ilanı için de en doğru zamanı beklemiştir. Cumhuriyetin ilanından bir gün önce -28 Ekim 1923 günü- bir akşam yemeği düzenlenmiş ve akşam yemeğinde Atatürk şunları söylemiştir: “Efendiler görüyorsunuz ki Cumhuriyetin ilanına karar vermek için Ankara'da bulunan bütün arkadaşlarımı davete

ve onlarla müzakere ve münakaşaya asla lüzum ve ihtiyaç görmedim. Çünkü onların zaten benimle bu hususta hem fikir olduklarına şüphe etmiyordum. Halbuki o esnada Ankara'da bulunmayan bazı zevat salahiyetleri olmadığı halde kendilerine haber verilmeden ve reyî muvafakatleri alınmadan cumhuriyetin ilan edilmiş olmasını ayrılık addettiler."

Akşam yemeğinden sonra **Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü kanun metnini** hazırlamışlardır. 29 Ekim Pazartesi günü öğleden önce Halk Partisi grubu **Fethi Bey'in** başkanlığında toplanarak son bir değerlendirme yapmıştır. Daha sonra hazırlanan kanun metni, Teşkilat-ı

Esasiye Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi başlığıyla Büyük Millet Meclisinin onayına sunulmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra Mustafa Kemal Atatürk mecliste yer alan 158 milletvekilinin tamamının oyunu alarak **Cumhurbaşkanı** seçilmiştir.

Atatürk **Le Matin** Gazetesi'ne verdiği demeçte: "Fransa İhtilali, bütün cihana hürriyet fikrini kazandırmış ve bu fikrin halen esas kaynağı durumundadır. Fakat o tarihten beri beşeriyet terakki etmiştir. Türk demokrasisi Fransa İhtilali'nin açtığı yolu takip etmiş lakin kendisine has özellikleri ile ortaya çıkmıştır. Zira her millet inkılabını içtimai muhitinin tazyikat

ve ihtiyacına tabi olan vaziyetine, bu ihtilal ve inkılabın zaman-ı vukuuna göre yapar. Her zaman ve mekânda aynı hadîsenin tekerrürüne şahit değil miyiz? Her ne kadar milletlerin ve demokrasilerin iş birliği etmeleri lazım ve mümkünse de bu durumu onaylamak ancak bir tek gayeye yani sulha müteveccih ise mümkün ve faydalı olur. Bu noktayı, idrak ve tefekkür etmeyenler vücuda getirdiğimiz eser hakkında bir fikir ve hüküm hasıl edemezler." diyerek cumhuriyetin temel niteliğine vurgu yapmıştır.

Kısaca **Türk Cumhuriyeti'nin kendine has ve milli bir yönü olduğunu** dile getirmiştir. Yani esas olan cumhuriyettir ve mutlaka korunmalıdır.

Hüseyin ÖZTÜRK
Trabzon E Tipi Kapalı Çık,
İnfaz ve Koruma Memuru

YER ALTI ŞEHİRLERİNİN İLGİNÇ HİKÂYESİ

Yazı dizimizin ilk bölümünde değindiğimiz yer altı şehrimize ekim sayımızda da devam ediyoruz. Bir önceki sayımızda yer altı şehirlerinin katlar arasındaki bölümlerini birbirinden ayıran yuvarlak kapaklara ve kapılara değinmiştik. Yazımıza ilginç hikâyelerle devam ediyoruz.

Derinkuyu yer altı şehrinin girişlerinden sonra uzun dehlizlere herhangi bir saldırı sonrasında içeriye girenlere karşı üst katlardan mızrakla savunmak için delikler açılmıştır. Ayrıca saldıranlara karşı kızgın yağ dökülecek mekânlar da düzenlenmiştir. Bu güçlü savunma sayesinde yer altı şehirlerine sığınanlar her türlü saldırıya karşı kendilerini rahatça savunmuşlardır. Bu muhteşem şehirlerde gerçekleşen uzun süreli saldırılara dayanabilmek için oldukça geniş depolara yer verilmiştir.

Yer altı şehirlerinde uzun galeriler labirente benzer tünellerle birbirlerine bağlanmıştır. Bunlar saldırıda bulunanların hareketlerini kısıtlamak için dar, uzun ve alçak şekildedir. Aydınlatmayı sağlamak amacıyla tüften oyulmuş duvarlara kandil ve mumları

koymak için küçük oyuklar yapılmıştır. Bu kandillere keten tohumundan elde edilen altın sarısı renkte bezir ismi verilen yağlar konulmuştur. Yer altı şehirlerinin hiçbirinde bezir yağını üreten imalathanelere rastlanılmamıştır. Bunlar büyük olasılıkla dışarıdan temin edilmiş ve içeride yiyecek maddeleri gibi depolanmıştır.

Şehirlerin girişlerinde ahırlara yer verilmiştir. Bunun nedeni hayvanların dar geçitlerden alt katlara götürülmesinin zor olmasındandır. Ahırların duvarlarına oldukça kaba oyulmuş oyuk ve delikler açılmış olup hayvanların yemlenmeleri ve bağlanmaları da bunların yardımı ile sağlanmıştır.

Yer altı şehirleri yaz ve kış aylarında iklimden çok fazla etkilenmemektedir. Buralarda taşınma kolaylığından ötürü yemek yenilen mekanlar üst katlarda yer almaktadır. Yer altı şehirlerinde yapılan incelemelerde her ailenin kendine özgü bir mutfak olmadığı, mutfakların ortaklaşa kullanıldığı, yemeklerin de ortaklaşa pişirildiği anlaşılmıştır. Kapadokya bölgesinde günümüzde de kullanıldığı gibi tandır adı verilen ocaklara geniş yer verilmiştir. Mutfakların çevresine erzak küplerinin düzenli olarak yerleştirilebilmesi amacıyla oyuklar açılmıştır.

Yer altı şehirlerinde katlar arasında iletişim ve havalandırma sorunu son derece güzel bir şekilde çözümlenmiştir. Bunun için katlar arasında 5-10 cm çapında haberleşme delikleri açılmıştır. Ayrıca katlardan yukarıya açılan bacaların yardımıyla da havalandırma sağlanmıştır. Bu bacalar sadece havalandırma amaçlı değil aynı zamanda su kuyusu olarak da kullanılmıştır.

İnsanlar bu şehirlerde hayatlarını uzun süre idame ettirebilmek için yaşadıkları alanları geliştirip oturma alanları ve mezarlıklara da yer vermiştir. Yer altı şehirlerinde tuvalet konusu ise henüz tam olarak aydınlatılamamıştır. Sadece Tatların ve Güzeyurt (Gelveri) yer altı şehirlerinde tuvalet bulunmuştur.

İki Şehir Arasında Dokuz Metrelik Tüneller

Kapadokya ve özellikle Nevşehir'deki yer altı şehirleri Kaymaklı ve Derinkuyu'da bulunmaktadır. Derinkuyu ile Kaymaklı yer altı şehirleri arasında bu iki şehri birbirine bağlayan 9 km uzunluğunda bir tünel bulunmaktadır. Yöredeki bazı yer altı şehirleri arasında bu tür tünellerin bulunduğu sanılmaktadır. Bu şehirlerde arkeolojik araştırmalar yapılmış ve bir bölümü temizlenerek ziyarete açılmıştır. Bunlardan Derinkuyu yer altı şehri Nevşehir'e 29 km uzaklıkta 85 m derinliğinde yedi katlı bir şehirdir. Buradaki bölümler geniş eğimli, basamaklı koridorlarla birbirine bağlanmış mekânlardır. Derinkuyu'da iki ve üçüncü kattan sonra 214 basamakla daha alt katlara inilmektedir. En alt katta da haç planlı bir kiliseye yer verilmiştir. Derinkuyu ve Kaymaklı yer altı şehirlerinde o dönemlerde 15.000-60.000 arasında insanın yaşadığı düşünülmektedir.

Dünyada birçok yer altı şehri mevcut olup kabul görmüş en farklı 5 yer altı şehri sıralayarak yazımıza son veriyoruz.

1. Derinkuyu - Kapadokya/Türkiye
2. Petra/Ürdün
3. Orvieto/İtalya
4. Naours/İtalya
5. Wieliczka Tuz Madeni/Polonya

Yasin YILMAZ
Beşikdüzü T. Tipi Kapalı ÇİK,
Kâtip

ASTRONOT KALEMİ

Soğuk savaş yıllarında sadece yeryüzünde değil aynı zamanda uzayda da bir soğuk savaş mücadelesi vardı. Bu durum birçok araç ve gerecin icat edilmesini sağladı. Bunlardan biri de adı "AG7" olan uzay kalemidir.

NASA mühendisleri kalemlerin uzayda düzgün çalışmayacağını fark edip bu amaçla astronotların uzayda yazı yazabilmesi için yıllarca bu konu üzerinde çalıştılar. Milyonlarca dolar para harcanarak **yer çekimsiz ortamda kâğıdın üzerine mürekkebinin akıtılabilecek çok özel bir kalem geliştirdiler.** Fakat NASA'nın rakibi olan Sovyetler Birliği yetkilileri bu kadar zaman ve para harcamak yerine çok daha basit bir şey tercih etti: **Kurşun kalem!**

"Karmaşık problemleri ille de karmaşık yollardan çözmek gerekmez. Basitlik ve sadelik her zaman kazanır!" tezi bakalım doğru çıkacak mı?

Konumuza geri dönecek olursak 60'lı yıllarda 1 milyon dolar harcanarak astronot kalemi üretildi ve milyon dolarlık bu kaleme **"AG7"** ismi verildi. Kalemi ilk kullanan astronot ise **Walter Cunningham** oldu.

Maliyeti yüksek olan kalemin isminin anlamı nedir? dersiniz **AG** harfleri İngilizce *'Antigravity'* yani yer çekimine zıt kelimesinin kısaltmasını, **7** sayısı ise kullanıldığı görev olan *"Apollo 7"*yi temsil ediyor.

Peki, astronotlar neden kozmonotlar gibi kurşun kalem kullanmamış da bunun yerine milyonlarca dolarlık bir kalem kullanmışlar?

Aslında ilk uzay görevlerinde sadece Rus kozmonotlar değil ABD'li astronotlar da kurşun kalem kullanmışlar. Çünkü ilk akla gelen çözüm bu. Gerekirse yazdığınızı silebilirsiniz. Akma derdi yok, kokma derdi yok. Ama uzayda önemli bir soruna yol açıyor. **Kurşun kalemin ucu kırılınca o minik parçalar yer çekimsiz ortamda kontrol panellerinin arasına sıkışıyor.** Hatta astronotların gözüne kaçabilme riski de var.

Tükenmez ya da dolma kalem alternatifleri maalesef uzayda işe yaramıyor. Çünkü bunlar yer çekimiyle çalışıyor. İçindeki mürekkebin kâğıda inebilmesi için Dünya'nın çekim kuvvetine ihtiyacı var ve o da uzaydaki mikro çekim ortamında çok zayıf. Bu problemi çözmek için geliştirilen uzay kaleminin en önemli özelliği **basınçlı mürekkep kartuşlarıdır.** Bu kartuşlar mürekkebin kütle çekiminden bağımsız olarak kalemin ucuna gidebilmesini sağlıyor. Böylece tepe taklak bile yazabiliyorsunuz. Bu muhteşem kalem neredeyse bütün uzay keşif görevlerinde kullanıldı. NASA astronot kaleminden 400 adet kullanırken bir yıl sonra Sovyetler Birliği de kurşun kalem kullanmayı bırakıp bu kalemlerden 100 adet sipariş verdi.

Daha sonrasında AG7 kalemleri tasarımları aynı kalarak daha uygun bütçe ile yurt dışında satışa sunuldu. Günümüzde ise satılmaya devam eden AG7'nin fiyatı 100 dolar ile 500 dolar arasında değişmektedir. NASA tarafından ilk kez kullanılan astronot kalemi AG7, New York'taki Modern Sanat Müzesi'nde sergilenerek kalıcı koleksiyona dahil edilmiş durumdadır.

Kaynak: <https://barisozcan.com/milyon-dolarlik-uzay-kalemi>

MAYMUN ÇİÇEĞİ VİRÜSÜ NEDİR?

Son dönemlerde dünyada hızla yayılmaya başlayan ve maymun çiçeği virüsü hastalığı olarak bilinen “Monkeypox”, Covid-19’un etkileri henüz atlatılmamışken yeni bir endişe kaynağı olarak karşımıza çıkıyor. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 75 ülkede görülen maymun çiçeği virüsünün küresel bir acil duruma işaret ettiğini belirterek virüsün daha fazla ülkede yayılım gösterebileceği konusunda uyarılarda bulunuyor. Peki, maymun çiçeği virüsü nedir? Maymun çiçeği virüsüne karşı ne tür önlemler alınması gerekiyor?

Maymun çiçeği virüsü “monkeypox” nedir?

Maymun çiçeği virüsü (*monkeypox*) ilk olarak Orta ve Batı Afrika’nın tropik yağmur ormanlarında ortaya çıkan ve zaman zaman diğer bölgelerde de görülen hayvanlardan insanlara bulaşan bir hastalıktır. Tipik olarak ateş, deri döküntüleri ve büyümüş lenf bezleri ile kendini gösterir. Bunların yanı sıra çeşitli tıbbi komplikasyonlara da yol açabiliyor. Genellikle 2-4 hafta süren belirtileri olan ve kendi kendini sınırlayan bir hastalıktır. Son zamanlarda bu virüs kaynaklı ölüm oranları %3-6 olarak rapor edilmiştir.

Maymun çiçeği virüsü nasıl bulaşıyor?

Maymun çiçeği virüsü (*monkeypox*), enfekte bir kişi veya hayvanla yakın temas yoluyla ya da virüs bulaşmış materyaller ile insanlara bulaşır. Hastalık bir kişiden diğerine lezyonlar, vücut sıvıları, solunum damlacıkları, yatak örtüleri gibi kontamine eşyalarla geçebilmektedir. Damlacık yoluyla bulaşma genellikle yüz yüze uzun süreli teması gerektirir ve bu durum da sağlık çalışanlarını, hane halkını ve aktif vakaların yakın temaslılarını risk altına sokmaktadır. Kişiden kişiye bulaş zinciri son yıllarda 6 kişiden 9 kişiye çıkmıştır. Bunun nedeninin çiçek aşısı yapılmamasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Klinik tablo çiçek hastalığına benziyor

Maymun çiçeği virüsünün (*monkeypox*) klinik görünümü 1980 yılında dünya çapında eradike edildiği yani tamamen silindiği ilan edilen çiçek hastalığına benzerdir. Çiçek hastalığına göre daha az bulaşıcıdır ve daha hafif seyirli hastalığa neden olur. Çiçek hastalığının eradikasyonu ve ardından çiçek aşısının durdurulması ile birlikte maymun çiçeği virüsü halk sağlığı için tehdit haline gelmiştir.

Maymun çiçeği virüsünün belirtileri nelerdir?

Maymun çiçeği hastalığının kuluçka süresi genellikle 6-13 gündür ancak 5-21 gün arasında da değişebilir. Enfeksiyon iki döneme ayrılabilir. Ateş, baş ağrısı, lenf düğümlerinin büyümesi, sırt ağrısı, kas ağrısı, halsizlik ile karakterize ilk dönem 0-5 gün arasındadır. Lenf düğümlerinin büyümesi bu hastalık için belirgin bir özelliktir ve kızamık, çiçek, suçiçeği ayrımında önemlidir. Deri döküntüsü ateşten 1-3 gün sonra başlar. Döküntü, gövdeden ziyade yüz, kol ve bacaklarda daha yoğundur. Yüz (%95), avuç ve ayak tabanları (%75) etkilenir. Ayrıca ağız mukozası (%70), genital bölge (%30) ve konjonktiva (%20) etkilenir. Döküntüler önce düz tabanlı, deriden hafifçe kabarık sonrasında içi önce berrak sonra sarımsı sıvı dolu lezyonlar şeklinde gelişir. Lezyonlar birkaç adet veya binlerce olabilir. Belirtiler 2-4 hafta içerisinde kendini sınırlar. Çocuklarda şiddetli seyirli hastalık görülebilir. Bağışıklık yetmezliği olan kişilerde de ağır seyredebilir. Komplikasyon olarak akciğer enfeksiyonu, sepsis, görme kaybı ve ensefalit (*beyin iltihabı*) görülebilir.

Maymun çiçeği ile çiçek hastalığı arasında nasıl bir ilişki vardır?

Maymun çiçeği virüsünün (monkeypox) klinik tablosu şu anda dünyada görülmeyen çiçek hastalığına benzemektedir. Çiçek hastalığına göre daha az bulaşıcı olan bu virüsün neden olduğu hastalık hafif seyretmektedir.

Maymun çiçeği virüsü aşısı var mı?

Maymun çiçeği virüsünü önlemede çiçek hastalığı aşısının yaklaşık %85 oranında etkili olduğu bilinmektedir. Bu durumdan dolayı çiçek aşısı olan kişilerde maymun çiçeği virüsü daha hafif hissedilmektedir. Şu anda yapılan çiçek hastalığı aşısı ise halka uygulanmamaktadır. Uygulanan aşılar genelde sağlık çalışanlarının korunmaları için uygulanmaktadır.

Maymun çiçeği virüsü ölümcül mü?

Çiçek hastalığına göre daha hafif seyreden maymun çiçeği virüsü vakalarının %10 oranında ölüme neden olabildiği görülmektedir. Ancak maymun çiçeği virüsü semptomlarından birine rastlamanız durumun-

da mutlaka bir uzmana görünmeniz gerekmektedir.

İnsandan insana bulaş riskini azaltmak için neler yapılmalıdır?

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) şimdilik edinilen bilgiler ışığında virüsün neden olduğu hastalığın belirtilerini gösteren insanlarla yakın temas kurulmamasını, bu hastaların izole edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Hayvandan insana bulaş riski nasıl azaltılabilir?

Maymun çiçeği virüsünden korunmak için hasta hayvanlarla ve dokularıyla temas edilmemesi konusunda özen gösterilmelidir. Temas edilecekse eldiven ve diğer koruyucu kıyafetler kesinlikle giyilmelidir. Mümkün olduğunca insanların enfekte olan hayvanlardan uzak durması da önemlidir.

Maymun çiçeği virüsüne karşı önleminizi alın

Sürveyans yani virüs konusunda sistematik gözlemler ve yeni vakaların hızlı tanımlanması, salgının kontrol

altına alınması için kritik öneme sahiptir. Salgın sırasında enfekte kişilerle yakın temas maymun çiçeği virüsü enfeksiyonu için en önemli risk faktörüdür. Sağlık çalışanları daha büyük bir enfeksiyon riski altındadır.

Maymun çiçeği virüsü enfeksiyonuna yakalandığından şüphelenilen veya bu bilginin doğrulandığı hastaların tedavisi ile bakımını yürüten ya da onlardan örnekler alan sağlık çalışanları standart enfeksiyon kontrol önlemlerini uygulamalıdır. Mümkünse hastanın bakımı için daha önce çiçek hastalığına karşı aşılanmış kişiler seçilmelidir. Bireysel olarak da kişisel hijyen tedbirlerine özen gösterilmelidir. Bununla birlikte ortak eşya ile ortak alan kullanımlarında dikkatli olunmalıdır.

Maymun çiçeği virüsü nadir görülmesine rağmen seyahat ederken yakalanma riskini en aza indirmek için şu tedbirleri almak gerekmektedir:

- Ellerinizi düzenli olarak sabun ve suyla yıkayın veya alkol bazlı bir el dezenfektanı kullanın.
- Sadece iyi derecede pişirilmiş etleri yiyin.
- Enfekte olan kişilerin havlularına veya giysilerine temas etmemeye özen gösterin.
- Bu virüsü taşıma ihtimali olan kişilerle temasta bulunmayın.

Maymun çiçeği virüsü hastalığına yakalandığınızı düşünüyorsanız ne yapmalısınız?

Öncelikle hastalığı teşhis edebilmek için belirtilere bakılması gerekir. Son bir hafta içinde maymun çiçeği virüsünün görüldüğü ülkelere seyahat ettiyseniz, döküntü, ateş ile yoğun bir hastalık hissi varsa vakit kaybetmeden bir sağlık kuruluşuna başvurmalısınız. Sağlık kuruluşlarında hastanın vücudundaki döküntülerden örnek alınarak gerçekleştirilen PCR yöntemi ile kesin tanı konulabilmektedir. Teşhis konulduktan sonra kendinizi izole etmeli diğer insanlarla yakın temastan kaçınmalısınız.

Ramazan SAĞIR
Devrek Açık Çık,
Öğretmen

SİLAHSIZ SU İÇİCİSİ: SU GEYİĞİ

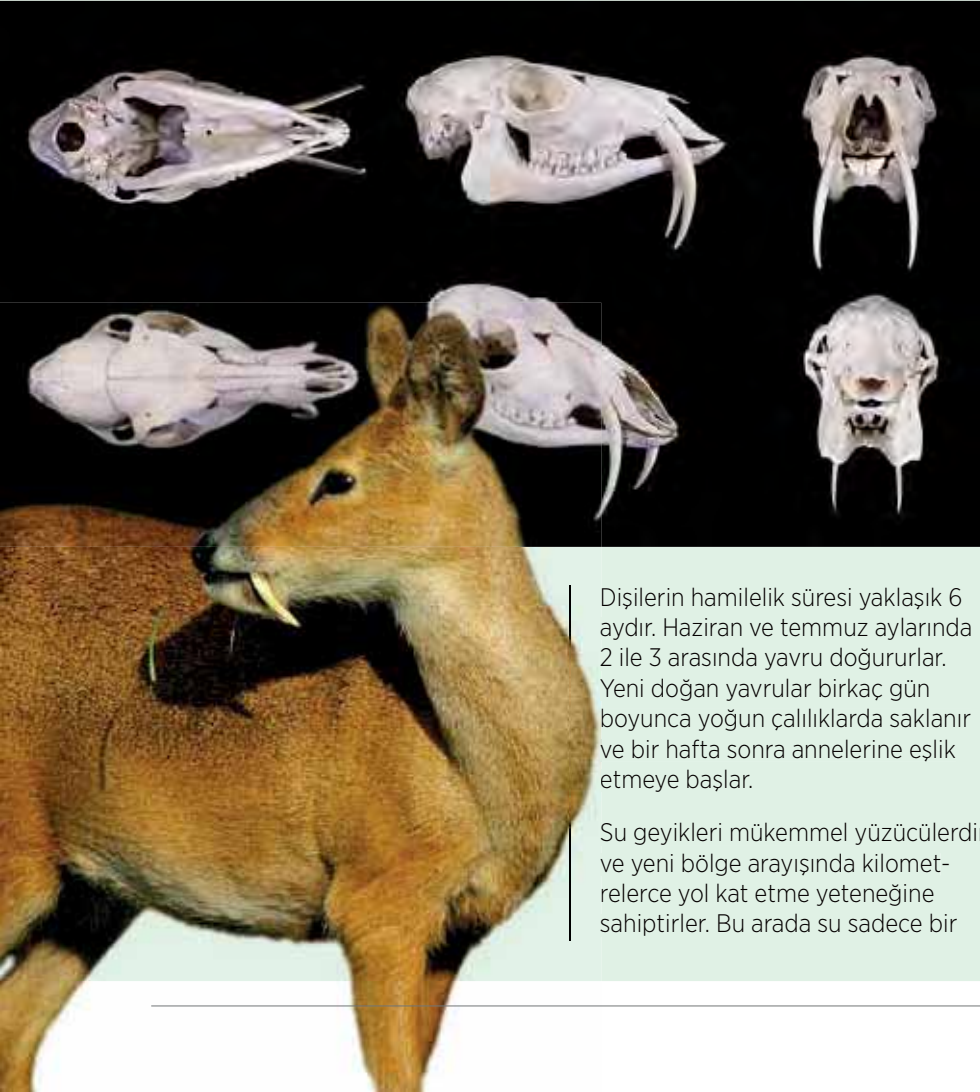
Hiç kocaman dişlere sahip bir geyik görmüş müydünüz?

Normalde bir erkek geyik hayal ettiğinizde büyük boynuzlarla birbirine çarpan hayvanlar gözünüzün önüne gelir. Gerçekten de birçok geyik türünün savunma silahları büyük boynuzlarıdır. Ancak su geyikleri, yakın akrabalarından biraz farklıdır. Bu geyiklerin erkeklerinin görselde gördüğünüz gibi büyük dişleri bulunur ve boynuzları yoktur. Erkek su geyiğinin dişleri üst dudağın altından kılıç şeklinde 5-6 cm dışarı çıkar ve bu dişler bazılarında 8 santimetreye kadar büyüyebilir. Dişilerin dişleri daha küçüktür. Bu haliyle su geyiği bir misk geyiğine benzer. Su geyiklerinin vücut uzunluğu 75-97 cm, kuyruk uzunluğu 5-8 cm, omuz yüksekliği 45-55 cm, ağırlığı 12-15 kilogram kadardır. Bu hayvanlar uzun bir boyna, uzun bacaklara ve dar bir göğse sahiptir. Arka bacaklar ön bacaklara göre daha uzun ve daha güçlüdür. Sırtı biraz yuvaraktır. Kafaları kısa bir namlu gibi küçüktür. Gözler orta büyüklüktedir. Kulaklar kısa, yuvarlak ve kalın tüylerle kaplıdır. Derisi siyah saç karışımı ile altın kahverengi bir renktir. Kışın hayvanın donmaması için kürkü kalınlaşır ve sertleşir.

“ Geyikler, birbirleriyle savaşırken veya bölgelerini savunurken dişlerini kullanırlar. Savaş esnasında yan yana gelirler ve kafalarını hızla aşağı sallayarak rakiplerini yaralamayı hedefler. Bu mücadele oldukça kanlı olabilir. Sonunda bir erkek mağlup olduğunda kafasını yere eğer ve alanı terk eder. Hatta kazanan erkek kaybedeni bölgesini terk edene kadar takip eder. **”**

Çoğunlukla nehir ve göl kıyılarında yaşarlar

Otsu bitkilerle beslenirler. Su geyiklerinin iletişim araçları köpek havlamasını andıran tuhaf seslerdir. Su geyiği, yalnız bir yaşam tarzını tercih eden asosyal bir hayvandır. Üreme mevsimi dışında genellikle tek başlarına dolaşırlar. Bu geyikler dişiler için mücadele ederken veya alanlarını savunurken bilinen geyik türlerine göre biraz daha farklı davranırlar. Yetişkin bir erkek su geyiği çok zekidir, yemek yerken dişleri geri çekilir. Tehlike veya rakibiyle hesaplaşma durumunda ilerlemekten çekinmezler. Geyikler, birbirleriyle savaşırken veya bölgelerini savunurken dişlerini kullanırlar. Savaş esnasında yan yana gelirler ve kafalarını hızla aşağı sallayarak rakiplerini yaralamayı hedeflerler. Bu mücadele oldukça kanlı olabilir. Sonunda bir erkek mağlup olduğunda kafasını yere eğerek ve alanı terk eder. Hatta kazanan erkek kaybedeni bölgesini terk edene kadar takip eder.

Dişilerin hamilelik süresi yaklaşık 6 aydır. Haziran ve temmuz aylarında 2 ile 3 arasında yavru doğururlar. Yeni doğan yavrular birkaç gün boyunca yoğun çalılıklarda saklanırlar ve bir hafta sonra annelerine eşlik etmeye başlar.

Su geyikleri mükemmel yüzücülerdir ve yeni bölge arayışında kilometrelerce yol kat etme yeteneğine sahiptirler. Bu arada su sadece bir

ulaşım yolu değil aynı zamanda bir su geyiği için barınma yeridir. Bir avcının yaklaştığını hissedenden geyik suya koşar ve dip boyunca yüzerek kıyı boyunca asılı dalların altına saklanmaya çalışır. Aynı zamanda kulaklar, burun delikleri ve gözler suyun üzerinde kalır. Böylece geyik, avcı için erişilemez durumda kalır.

Bu hayvanların yaşam tarzı ve davranışları çok zayıf bir şekilde incelenmiştir. Bataklıkların sık bitki örtüsünde yaşayan bu hayvanların çekingen olmaları da üzerlerinde araştırma yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Su geyiği, izinsiz avlanma nedeniyle doğal ortamında ciddi tehdit altındadır. Bazı bölgelerde yiyecek için avlanırken diğer bölgelerde yok edilmesi gereken tarımsal zararlılar olarak kabul edilirler.

Doğada yaygın korumaya tabi hayvanlardandır. Bu türün yedi alt türü vardır. En yaygın olanı Sibirya su geyiği ve en nadir olanı Keşmir'dir. Bugün su geyiği Arjantin, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık'ta bulunur. Ayrıca su geyiği Fransa ve Büyük Britanya'da yetiştirilmektedir.

İsa TİYEK
Gaziantep Açık Çık,
İnfaz ve Koruma Memuru

TARİHTE BU AY

DEĞER

EKİM

8 Ekim 1958

İlk kez bir insana kalp pili takıldı. 43 yaşında olan hastaya pil takıldıktan sonra 43 yıl daha yaşadı ve 86 yaşında hayatını kaybetti. Hastanın 43 yıl boyunca 26 kez kalp pili değiştirildi.

21 Ekim 1919

Amasya Protokolleri imzalandı.

7 Ekim 1920

Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi kuruldu.

26 Ekim 1923

Milli takım ilk maçını Romanya ile oynadı ve 2-2 berabere kaldı. Milli takımın ilk golü Zeki Rıza Sporel tarafından kaydedildi.

6 Ekim 1926

Kayseri'de ilk uçak fabrikası kuruldu.

5 Ekim 1925

İlk Cumhuriyet altını İstanbul Darphanesinde basıldı ve Mustafa Kemal Paşa'ya gönderildi.

7 Ekim 2015

Prof. Dr. Aziz Sancar Nobel Kimya Ödülü'nü kazandı.

13 Ekim 1935

Türkiye'de faaliyet gösteren Mason Locaları Atatürk tarafından kapatıldı.

2 Ekim 1187

Selahaddin Eyyubi Kudüs'ü alarak 88 yıllık Haçlı işgaline son verdi.

17 Ekim 1951

Türkiye'nin NATO'ya katılmasıyla ilgili protokol Londra'da imzalandı.

13 Ekim 1923

Ankara, başkent ilan edildi.

2 Ekim 1923

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasının ardından işgal güçleri İstanbul'u boşaltmaya başladı.

3 Ekim 2009

Türk Devletler Teşkilatı kuruldu. Kurucu üyeler; Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan'dır.

3 Ekim 1931

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası kuruldu.

14 Ekim 1950

Türk askeri birliği Kore'ye ulaştı.

29 Ekim 1923

Cumhuriyet Bayramı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 29 Ekim 1923'te cumhuriyet yönetimini ilan etmesi anısına her yıl 29 Ekim günü Türkiye'de ve Kuzey Kıbrıs'ta kutlanan millî bayramımızdır. 1925 yılında çıkarılan bir yasa ile millî bayram olarak kutlanmaya başlanmıştır.

4 Ekim 1964

1. Antalya Altın Portakal Film Festivali başladı.

16 Ekim 1924

Topkapı Sarayı müze olarak ziyarete açıldı.

Derleyen: Celal CEYLAN
Devrek Açık Çık,
İnfaz ve Koruma Memuru

GEZİ

DEĞER

Tunus Cumhuriyeti kısaca Tunus; Kuzey Afrika'da Akdeniz'e kıyısı olan bir ülkedir. Kurucusu Habib Burgiba'dır. Batısında Cezayir, doğusunda Libya ve Akdeniz, kuzeyinde de Akdeniz yer alır. Ülkenin güney kısmını Büyük Sahra Çölü kaplar.

Kaynaklar

1. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tunus>
2. <https://blog.biletbayi.com/tunus-gezilecek-yerler.html>
3. <https://yoldaolmak.com/tunus-gezilecek-yerler.html>
4. <https://www.gezbegen.com/geleneksel-tunus-mutfagindan-secmeler>

TUNUS

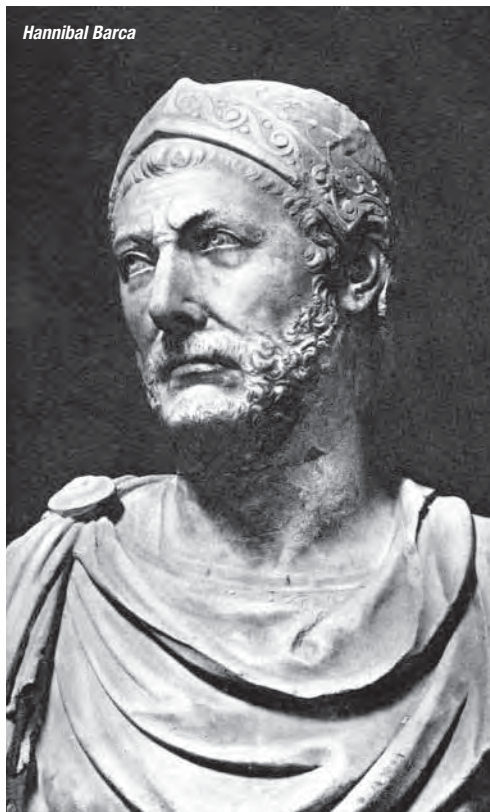

Kartaca arkeolojik sit alanı kalıntıları

Kuzey Afrika'da, Akdeniz kıyısı boyunca uzanan **Tunus** görkemli medeniyetlerin hayat verdiği bir coğrafyada kuruludur. Arap İslam ülkesi olan Tunus, **geleneksel yaşamla modern dünyayı bir arada sunan bir görünüme sahiptir**. Genellikle muhteşem sahil şeridi ile anılan ülke; güneyini çevreleyen Sahra Çölü, devasa antik kalıntılar, egzotik şehirler ve renkli pazar yerleri ile farklılıkların hayat bulduğu bir coğrafyadır. Tunus'un başkenti yine aynı isimde olan Tunus'tur.

Tarihi Geçmişi

Tunus topraklarının bilinen en eski yerleşimcilerinin Batı Asya ve Avrupa'dan geldiği tahmin edilmekle birlikte buradaki ilk büyük devlet MÖ 12. yüzyılda bölgeye yerleşen **Fenikelilerin** MÖ 9. yüzyılda kurdukları **Kartaca İmparatorluğu'dur**. MÖ 2. yüzyıla kadar yaklaşık sekiz asır bölgede hüküm süren Kartacalılar, **Roma İmparatorluğu** ile girdiği

Hannibal Barca

Uqba ibn Nafi, 7. yüzyılın sonlarında Tunus'un Emevi fethine öncülük etti.

mücadeleyi kaybederek MÖ 146 yılında tarih sahnesinden çekilmiş böylece Tunus topraklarının hâkimiyeti Roma'ya geçmiştir. Tunus bu tarihten itibaren yaklaşık 500 yıl Roma İmparatorluğu'nun **Kuzey Afrika'daki idarî merkezi** olarak kalmış ve 5. yüzyılın ortalarında Roma hâkimiyetine son veren **Van-dalların** kontrolüne girmiştir. 535 yılında **Bizans İmparatorluğu'nun** hâkimiyeti altına giren Tunus, **İslam orduları** tarafından fethedilinceye kadar Bizans sınırları içerisinde yer almıştır.

Tunus'un da içinde yer aldığı Kuzey Afrika coğrafyasının önemli bir bölümü daha ilk hicri yüzyılda fethedilmiş yüzyılın ortalarından itibaren bölgenin aslı unsuru olan **Berberiler** arasında İslamiyet hızla yayılmış ve 707 yılında da Tunus'un tamamı fethedilmiştir. Bölgede **Emevî ve Abbasî hâkimiyeti** zaman zaman merkezî yönetimin yanlış uygulamaları sebebiyle sekteye uğramışsa da 800 yılında Abbasî halifeliğine bağlı **Ağlebiler** döneminde belirli bir istikrar sağlanmıştır. 909 yılında **Fatimiler** tarafından son verilene kadar Ağlebiler'e bağlı özellikle **Kayrevan** bölgesi önemli gelişme kaydetmiştir.

Fatimiler bölgede yarım yüzyıl kadar kaldıktan sonra Mısır'a yönelirken yerlerine **Berberî Zirî kabilesini** bırakmıştır. Ancak Zirîlerin 11. yüzyıl ortalarında Fatimilerden ayrılarak Abbasîlere bağlanması üzerine Fatimiler, Mısır'daki bedevî **Benî Hilâl ve Benî Süleym** kabilelerini Zirîlere karşı kışkırtarak onları Tunus'a yönlendirmiştir. Onların kıyı şeridi dışında hâkimiyeti ele geçmesiyle birlikte bölgenin demografik yapısında önemli değişiklikler yaşanmış, yeni gelen kabileler yerli kabilelerle akrabalık bağı kurarak mevcut yapıya karışırken bazı bedevî kabileler de **Büyük Sahra vahaları ile Güney Sudan bölgesine** göç etmiştir.

Bu tarihten itibaren yaklaşık iki asır boyunca bölgede büyük bir devletin hâkimiyetinden ziyade irili ufaklı pek çok yönetimin uzun sayılmayacak hâkimiyetleri söz

konusu olmuştur. Bunlardan **Horo-saniler**, bölgenin yeniden imarına önem vermiş ve Avrupa ile ticarete Tunus'u merkezî bir konuma yükseltmeyi başarmıştır. **Muvahhidler** ise 1228 yılına kadar yaklaşık bir asır bölgedeki varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu tarihte bölgenin hâkimiyetini ele geçiren başta Tunus olmak üzere bugünkü Cezayir ve Libya'nın bir bölümünde 1574 yılına kadar yaklaşık 350 yıl hüküm sürmüşlerdir. Hafsiler döneminde Tunus; sosyal, ekonomik, kültürel ve ilmî açıdan büyük gelişme kaydetmiştir.

16. yüzyılın başlarından itibaren Avrupa devletlerinin Kuzey Afrika kıyılarına yönelik saldırıları **Osmanlı Devleti'ni** harekete geçirmiş İspanyollara karşı verilen mücadele neticesinde Tunus **1574 yılında** kesin olarak Osmanlı topraklarına katılmıştır. Tunus'taki Osmanlı hâkimiyeti 3 asır boyunca devam ederken **Fransa'nın** Tunus'a yönelik ilgisi 19. yüzyıl ortalarından itibaren artmış ve 8 Haziran **1883 tarihinde** imzalanan Mersa Antlaşması ile Tunus resmen Fransız himayesi altına girmiştir.

Fransa, Tunus'u atadığı genel valilerle yönetirken 1920'li yıllardan itibaren Tunus'ta bağımsızlık mücadeleleri görülmeye başlanmıştır. Fransız sömürgeciliğine karşı ortaya çıkan ilk önemli hareket **Abdülaziz b. İbrahim es-Seâlibî** tarafından kurulan **el-Hizb'ü'd-düstûrî'dir**. 1930'ların ortalarında harekette kopmalar yaşanmış ve başkanlığını Mahmud Mâterî, genel sekreterliğini Habib Burgiba'nın yaptığı **el-Hizb'ü'd-düstûrî el-cedîd** kurulmuştur. 1940'lardan itibaren bağımsızlık mücadelesinde öne çıkan isim **Habib Burgiba** olmuştur. 1956 yılında Tunus'un bağımsızlığı ile sonuçlanan sürecin baş aktörü olarak bu isim ön plana çıkmıştır.

20 Mart 1956 tarihinde ilan edilen bağımsızlığın ardından devletin başına Hüseyinî ailesinden **Emin Bey** geçmiş ve ülke bir yıl kadar krallıkla yönetilmiştir. 1957 yılında cumhuriyetin ilan edilmesi ile **Habib Burgiba bağımsız Tunus'un ilk devlet başkanı olmuştur**. 30 yıl kadar iktidarda kalan Habib Burgiba ülkeyi tek adam rejimi ile yönetmiştir. 2010

Tunus'ta Bedevî kadınlar, 1908

yılının son günlerinde “**Arap Baharı**” sürecinin ilk patlak verdiği ülke olan Tunus’ta gösteriler kısa sürede ülke geneline yayılmış bu gelişmeler üzerine devlet başkanı **Zeynel Abidin Bin Ali** 14 Ocak 2011’de ülkeyi terk ederek Suudi Arabistan’a sığınmak zorunda kalmıştır.

Arap Baharı sonrası oluşan kaotik zeminde ülkenin en önemli toplumsal yapılanması **En-Nahda** hareketi öne çıkmıştır. Nitekim 2011 yılı Ekim ayında yapılan seçimlerde Nahda %40’lık bir oy oranına ulaşmıştır. Ancak takip eden süreçte yaşanan gelişmelerle Tunus’un, Mısır’da yaşanmış olan benzer bir süreçte doğru evrilmesi tehlikesi karşısında Nahda’nın ortaya koyduğu siyasal akıl sayesinde ülkede şimdilik görece bir istikrar ortamı yakalanabilmiştir. Ancak ülkede siyasî istikrarın ve halkla yönetim kademeleri arasındaki irtibatın güçlenmesinin zaman alacağı söylenebilir.

Türkiye ile İlişkileri

Türkiye ile Tunus arasında yüzlerce yıllık ortak geçmişe dayalı güçlü ilişkiler mevcuttur. Tunus topraklarındaki **üç asırlık Osmanlı mevcudiyeti** esnasında kurulan dostluk ve kardeşlik ilişkileri Tunus’un bağımsızlığını kazandığı 1956 yılından bu yana aynı anlayışla devam etmektedir. Türkiye, Tunus’un bağımsızlığını ilk tanıyan ve büyükelçiliğini ilk hizmete açan devletlerden biri olmuştur. Öte yandan günümüzde ülkenin resmî bayrağı olarak kullanılan mevcut **Tunus bayrağının** Osmanlı döneminde Türklerden alındığı bugün Tunuslu tarihçiler tarafından dile getirilmektedir ki bu da iki ülke arasındaki güçlü ilişkilerin en önemli göstergelerinden biridir.

İki ülke arasındaki üst düzey ziyaretler mutad biçimde devam etmektedir. 2012 yılında dönemin Tunus Başbakanı Hammad Jebali’nin ülkemize gerçekleştirdiği ziyarete

mukabil Recep Tayyip Erdoğan da 2013 yılında Başbakan, 2017 yılında ise Cumhurbaşkanı sıfatı ile Tunus’u ziyaret etmiştir. Ayrıca yine son yıllarda bakanlıklar düzeyinde de karşılıklı pek çok ziyaret gerçekleşmiştir.

İkili ilişkilerdeki olumlu yaklaşım ekonomik alana da yansımaktadır. 2000’li yılların başlarında 200 milyon dolar civarında olan dış ticaret hacmi 2008 yılında 1.143 milyar dolara ulaşmış ve takip eden yıllarda da bu civarda devam ederek 2017 yılında 915 milyon doları Türkiye’den Tunus’a ihracat, 206 milyon doları ithalat olmak üzere toplam 1.121 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Tunus’un dış ticaretteki en önemli partnerlerinden biri olan Türkiye, Tunus’un ithalatında 5. ihracatında 12. sırada yer almaktadır. Türkiye’den Tunus’a ihraç edilen başlıca ürünler; tekstil ve hazır giyim, kara ulaşım araçları, makine ve makine ekipmanları, demir-çelik ürünleri,

Generaller Raşit ve Osman komutasındaki Tunus Savaşı birliğinin askeri geçit töreni (1855).

tütün ve oto yan sanayi ürünleridir. Tunus'tan ithal edilen başlıca ürünler ise fosforik asitler, kimyasal gübreler, zeytinyağı, pamuklu kumaşlar, kablolar, elektrik panoları, hazır giyim ve hurmadır.

Türkiye ile Tunus arasındaki ortak kültür ve medeniyet birikimi, ilişkileri güçlendiren bir başka faktördür. Bu kapsamda özellikle son yıllarda iki ülke arasındaki turist yoğunluğunun büyük bir hızla arttığı görülmektedir. Bu bakımdan turizm sektörü ilişkileri güçlendirme noktasında büyük bir potansiyel barındırmaktadır.

Fiziki, Beşerî ve Ekonomik Özellikleri

Fazla yüksek olmayan ülkenin yarısının yükseltisi 200 metrenin altındadır. **Tel Atlasları ile Sahra Atlaslarının** son uzantıları alçalarak batı sınırlarından içeri girer. Mecerda Vadisi'nin kuzeyindeki Tel Atlasları en fazla 900 metreye ulaşır. Rölyef çok parçalı ve kesilmiş olup kıyılar yüksek kıyı tipinde ve kayalıktır. En önemli akarsuyu Cezayir'den doğup Tunus körfezine dökülen 600 kilometrelik uzunluğunun 400 kilometresi Tunus'ta bulunan **Mecerda'dır**.

Tunus'un doğu kıyılarında küçük, kayalıklı ve az yerleşilmiş **Karkane Adaları ile Cerbe Adası** yer alır. Sonradan bir yolla karaya bağlanan Cerbe kesintisiz kumsalları ve birçok vahasıyla bir **turizm cennetidir**. Ülkenin kuzeyinde nemli ve ılık Akdeniz iklimi görülürken merkezde yarı kurak, güneyde **"sirocco"** rüzgârlarının şiddetli sıcaklıklara ve kuraklığa yol açtığı çöl iklimi egemendir. Kuzeydeki dağlık alanda yağış 500-1500 milimetre arasındadır. Buna karşılık ülkenin dörtte üçünde yağış tutarı 100 milimetreyi geçmez. Bol yağış alan kuzeybatı yöresinde dağlar meşe ormanlarıyla kaplıdır. Merkezî kesimde güneye doğru gittikçe otsu step türlerinden çalılara geçilir ve Sahrâ'da vahalar dışında bitki örtüsüne rastlanmaz.

Gelişmekte olan dengeli bir ekonomiye sahip olan Tunus, ekonomik çeşitlilik bakımından bölge ülkeleri arasında en avantajlı konumda olan

ülkedir. Başta turizm olmak üzere tekstil, gıda işleme, tarım, hafif sanayi, fosfat ve petrol üretimi gibi ülke ekonomisine katkıda bulunan pek çok sektör vardır. Komşuları Cezayir ve Libya gibi zengin petrol rezervlerine sahip olmasa da petrol üretimi ülke ekonomisine uzun yıllardır katkı sağlamaya devam etmektedir. Öte yandan dünyanın en önemli fosfat üreticilerinden biri olan Tunus, bu üretimi işleyerek fosforik asit ve gübre de üretmektedir.

Tunus'un dış ticaret hacmi son yıllarda 30-40 milyar dolar seviyelerinde seyretmekte ve son olarak 2017 yılında 14 milyar doları ihracat, 19 milyar doları ithalat olmak üzere 33 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Başlıca ihracat kalemleri hazır giyim, ham petrol, kablo, zeytinyağı, ayakkabı, hurma, kara taşıtları aksamı, elektrik-elektronik cihazlar olup başlıca ithalat kalemleri ise petrol yağ ve gazları, binek otomobil ve motorlu taşıtlar, elektrikli cihazlar ve devreler, oto yedek parça, ilaç, tekstil ürünleri, hazır giyim ve telefon cihazlarıdır. Ülkenin en önemli ticaret ortakları başta Fransa ve İtalya olmak üzere İspanya, Çin, Türkiye, Almanya ve Cezayir'dir.

Tunus'un Tarihi ve Turistik Yerleri

Bardo Ulusal Müzesi

Akdeniz bölgesinin en önemli müzelerinden biri olarak gösterilen Bardo Ulusal Müzesi, zengin koleksiyonuyla Afrika kıtasının en güzel ikinci müzesi olarak bilinir. Tunus'un tarihine doğru uzun bir yolculuğa çıkacağınız müzede ülkede birkaç bin yıl boyunca yaşamış medeniyetlere ait arkeolojik parçalar sergilenmektedir.

1888 yılından beri hizmet veren müzenin mimarisi de oldukça etkileyici motiflere sahiptir. Müze içerisinde İslam, Roma, Helenistik ve Prehistorya olmak üzere pek çok bölüm yer almaktadır. Bu bölümler içerisinde en çok dikkat çeken ise Kairouan'daki Mavi Kur'an'dır.

Bab Bhar

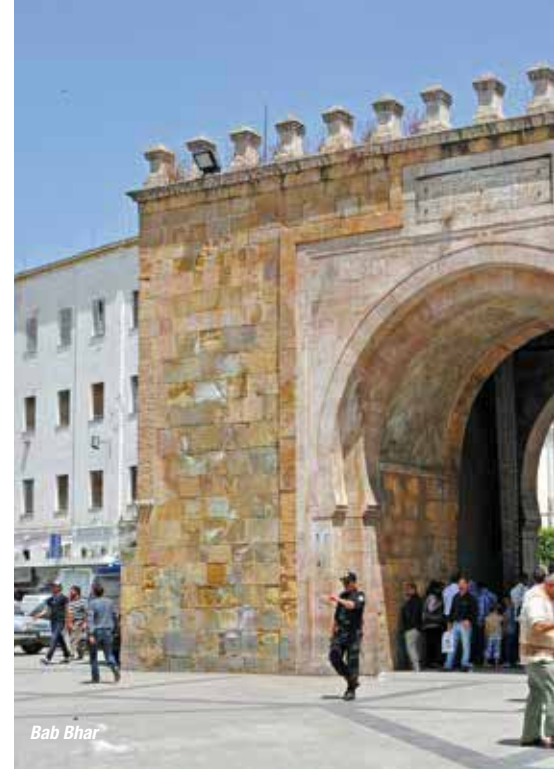
Başkent Tunus'un eski şehir kapısı olarak bilinen ve günümüzde de var-

lığını koruyan Bab el Bhar, Tunus'un Medine ve Avrupa kenti arasındaki ayrımını gözler önüne seren tarihi bir yapıdır.

1895 yılında etrafı alışveriş dükkanlarıyla çevrili olan yapının çevresi şu anda tamamen boştur. Bölgeye gelen turistlerin fotoğraf molası için durdukları kapı şehrin simgesi haline gelmiş yapılardan biridir.

Al Zeytuna Cami

Tunus'un başkentinde yer alan Al-Zeytuna Cami, şehrin simgesi haline gelmiş gezi duraklarından biridir. Beş bin metrekarelik geniş bir alan üzerine kurulu olan cami, bir dönem pek çok Müslüman akademisyenin mezun olduğu önemli bir üniversite görevi de görmüştür. İhtişamlı mimarisiyle de dikkat çeken caminin oldukça geniş bir iç avlusu ve heybetli minaresi de göz dolduran cinstendir.

Romdhane Bey Sarayı

Tunus'un krallarından biri olan Romdhane Bey'in bir zamanlar ikamet ettiği Romdhane Bey Sarayı, şehrin turistik noktalarından bir diğeridir. Medine bölgesinin ara sokaklarından birinde saklı yavru saray günü-müzde halka açık bir müze olarak faaliyet gösteriyor.

Romdhane Bey'in mobilyaları ve birçok kişisel eşyasını bulacağınız müzede, bölgede geçmiş dönemde kullanılan araç gereçler hakkında da detaylı bilgiler edineceğinizden emin olabilirsiniz.

Belvedere Parkı

Tunus'un kalbinin attığı Belvedere Parkı'nda ülkedeki en huzurlu saatlerinizi geçirebilirsiniz. Piknik, yürüyüş ve spor için harika bir alan sunan parkta yeşillikler ve envaiçe-şit çiçekler arasında harika zaman geçirebilmeniz mümkün. Ülkenin

en turistik mekanlarından biri olan park, fotoğraf çekimleri için de harika arka planlar sunuyor.

Sidi Bou Said

Tunus'un kuzeyinde yer alan Sidi Bou Said, ülkenin en turistik noktalarından biridir. Tunus'tan 20 kilometre mesafe kat ederek ulaşacağınız kasaba beş binlik nüfusuyla huzurlu bir yerleşim yeridir. Yunanistan'ı anımsatan beyaz evleri ve mavi pencereleri ise görünenleri kendine hayran bırakıyor. Aynı zamanda muhteşem plajlara ve tertemiz bir denize sahiptir.

Kartaca Ulusal Müzesi

Kartaca Ulusal Müzesi, bölgedeki önemli arkeoloji müzelerinden biridir. Kartaca şehrinin merkezinde yer alan müze 1875 yılından beri faaliyet göstermektedir. Punik ve daha eski dönemlerden kalma pek çok arkeolojik parçanın sergilendiği müzeye ilgi oldukça büyüktür. Bölgeye gelen turistlerin mutlaka ziyaret ettiği müzede Tunus'ta yapılan kazılarda ortaya çıkartılan hayvan, bitki kalıntılarından tutun insanın tasvir edildiği mermer oymalarına kadar pek çok eseri bulabilmeniz mümkündür.

Kartaca Erken Hristiyan Müzesi

Afrika'nın, Hristiyanlık döneminden günümüze kadar gelen tarihsel dönüşümünü gözler önüne seren Kartaca Erken Hristiyan Müzesi, pek çok antika eserin sergilendiği zengin koleksiyona sahip müzelerden biridir. UNESCO tarafından koruma altına alınan müze binası da en az kendisi kadar dikkat çeken şehrin tarihi yapılarından biridir.

Aziz Louis Katedrali

Ülkenin bir Roma Katolik Kilisesi olan Aziz Louis Katedrali, Byrsa Tepesi'nde yer alan muazzam kilselerden biridir. Tunus, İslam ülkesi olmasına rağmen tarihi kiliseleriyle de ünlü bir ülkedir. Bu kilise de 1884 yılından günümüze kadar gelen önemli yapılardan biridir. Halka açık olan katedral binasında zaman zaman Tunus müziği ve klasik müzik konserleri de verilmektedir.

Belvedere Parkı

Hammamet

Hammamet

Tunus'un en gözde tatil merkezlerinden biri olan Hammamet, masmavi bir denizin birkaç kattan oluşan alçak, beyaz badanalı evlerin yer aldığı şirin bir tatil kasabasıdır. Güneş, kum, deniz tatili için ülkenin en hareketli yerlerinden olan kasabanın tarihi merkezinde hareketli çarşılar ve otantik kültürün yansımaları vardır.

Hammamet'in tüm özelliği plajıdır. Bu kentin rahatlatıcı atmosferi güneş banyosu yapmak için gelenleri ya kumsala kilitliyor ya da restore edilen tarihi şehir merkezindeki pazarlarda streslerinden arınmalarını sağlıyor. Tam bir 'sıfır stres' bölgesi ve Tunus'un tüm güzelliklerini tek bir pakette ziyaretçilerine sunuyor.

Bulla Regia

Tunus'un kuzeybatısında yer alan arkeolojik sit alanı Bulla Regia, 1. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun parçasıydı. İmparatorluğun en önemli tahıl, üzüm ve zeytin üretim merkezi olan şehir, dönemin ruhunu yansıtan mimari yapılarıyla görkemli bir kenttir. Sıcaktan korunmak için yer altına inşa edilen evler antik şehri benzersiz kılıyor.

UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan ve Kuzey Afrika'nın en iyi korunmuş antik kentlerinden biri olan Bulla Regia, tepede bulunan muhteşem yeri, heybetli devasa binaları ve tapınakları ile Tunus'un en etkileyici turistik bölgelerinden biri olarak kabul ediliyor.

Kairouan

UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Kairouan, Türkçede Kayra- van ya da Kayrevan olarak biliniyor. 7. yüzyılda İslam topraklarına dahil olan kent, Arap İslam mimarisinin en güzel eserlerine ev sahipliği yapıyor. Müslümanlar tarafından kutsal şehir

olarak da anılan kent; rengarenk evleri, camileri ve dar sokaklarıyla zamanda yolculuk hissi yaşıyor.

Kairouan'ın gökyüzüne uzanan minareleri İslam mimarisinin harika birer örnekleri olsa da nefes kesici güzellikteki 9. yüzyıl camisi kadar etkileyici değildir. Şehrin otantik merkezi dışında pastel renklerde evlerin her yerde bulunduğu sokaklarda dolaşırken zaman kavramını kaybedebilirsiniz.

Sousse Medina

UNESCO Dünya Mirası Listesi'nin bir parçası olan Sousse Medina, Tunus'un kuzeydoğusunda İslam

kültürünün izlerini taşıyan bir kent. Kentin eski şehir merkezi; el sanatları atölyeleri, baharat pazarları, halı ve kilim satıcılarıyla tam anlamıyla bir curcuna yeridir.

Görkemli Ribat ve Kasbah'ın gölgesindeki Sousse'un Medinası keşfedilmek için ziyaretçiler gel-sin diye kendisini hazır tutuyor. Bu harika eski şehir merkezi alış-veriş için tam bir cennet aslında. Seramik, deri ve metal işçiliği gibi sanatlar şehrin her yerinde kendini gösteriyor. Pazar curcunasından uzakta, sessiz ve sakin bir şekilde yerel yaşamın içine yorulmadan karışmanızı sağlıyor.

Mechouia

Ojja

Brik

Tunus Usulü Tajine

Tunus'un Geleneksel Mutfak Lezzetleri

Mechouia

Genellikle yaz aylarında tüketilen ve çoğunlukla domates ve biberden oluşan bir başlangıç yemeğidir. Tercihe göre hem sıcak hem de soğuk sunuluyor. Ayrıca orkinos ve yumurta ile servis edilen mechouia oldukça lezzetli bir yemek.

Brik

Brik, Tunus'un en ünlü yemeklerinden biridir. Popülerliğinin arkasında ki esas sebep, genellikle Ramazan ayında hemen hemen her iftar sofrasında yer almasıdır. Buna ek olarak elle yapılan ince ve daire şeklindeki "malsuqa" adı verilen hamur da brik eşliğinde sunulmaktadır.

Tunus Usulü Kuskus

Hepimiz kuskus hakkında bir şeyler duymuşuzdur. Hatta hangi ülke mutfakına ait olduğu hakkında da çok sayıda söylenti vardır. Gel gelelim Fas mutfakında da kuskus başrolde. Ancak Tunus usulü kus-

kusu diğerlerinden ayıran en önemli özellik kullanılan baharatlardır. Yerliler genellikle kuzu ve sebzeli ya da kabaklı kuskus yemeyi tercih etmektedir. Dünyanın dört bir yanında ünlü olan kuskus, Tunus yemeklerinde çok önemli bir role sahiptir.

Kefta

Daha etli yemeklere gelecek olursak Tunus'un milli yemeği olan keftanın ana malzemeleri; kıyılmış kuzu ya da dana eti, çeşitli baharatlar ve doğranmış soğandır. Bu enfes karışım iyice yoğrulduktan sonra küçük toplar haline getirilip kızartılıyor. Keftayı domates sosu ve havuç salatası eşliğinde afiyetle yiyebilirsiniz. Türk mutfakındaki "köfte" ile birebir benzerlikler gösterse de içerisindeki baharatlar kısmen değişebiliyor.

Khobz Mella

"Ölmeden önce denemeniz gereken tatlar" listenizde Tunus yemeklerinin ilk sırayı alması için bir başka sebep olan khobz mellayı pişirmek için açık ateş gerekiyor. Pişirme tekniğinin oldukça önemli olduğu bu yemeği

çoğu Tunus restoranında bulabilirsiniz.

Ojja

Ojja; et, zeytinyağı, sarımsak, biber, domates, harissa ve yumurtadan yapılmış baharatlı, lezzetli bir güveç yemeğidir. Çoğunlukla hazır yemek mekanlarında iki kişilik servis yapılır. En sık tüketilen yemeklerden biri olan ojja küçük sosislerle yapılıyor. Ancak değişik biçimlerde kuzu, sığır eti veya deniz ürünleri de mevcuttur. Hatta bazı yerlerde vejetaryenlere özel ojja bile sipariş edilebilirsiniz.

Tunus Usulü Tajine

Aslında Fas'ın milli yemeği olarak bilinen tajine, Türk mutfakına da çok uzak bir yemek değildir. Bizdeki güveç benzeri tajin adı verilen kaplarda pişen yemekler bu coğrafyada çok sık tüketiliyor. Kuzu eti, dana eti, ördek eti, tavuk vb. farklı çeşitlerde menüde fazlaca yer tutan tajin genellikle patates ve ekmek eşliğinde geliyor. Bazı lüks restoranlarda ise özel Tunus peynirleri ve mezelerinin de servis edildiğini görebilirsiniz.

Fotoğraf: Cesim ŞEKER
Ahlat T Tipi Kapalı ve Açık ÇIK,
İnfaz ve Koruma Memuru

FOTO DEĞER

DEĞER

Bolu-Yedigöller

Derleyen: Mehmet VARNALI
Silifke M Tipi Kapalı Çık,
Öğretmen

KÜLTÜR VE GELENEKLER

DEĞER

ŞİVLİLİK

“Şivli şivli şişirmiş
Erken kalkan pişirmiş
İki çörek bir börek
Bize namazlık gerek
Şivliliikkkk...”

**Eskimeyen zamanlardan dağların
dağlara kavuştuğu, insanın insanı
anladığı, yürekten konuşulduğu
zamanlardan...**

Çocuk olmanın neşesine katılmak, gelenek görenek, örf ve âdetlerimizi çocuk gönlünde yaşatmak için ne güzel **kutlamalar** yapılır Anadolu’muzda. O gün erkenden kalkar çocuklar. Bir önceki gece heyecandan uyuyamamışlardır. *"Hangi evlere gidilecek, kaç kapı çalınacak, kim ne verecek, hangimizin torbası dolacak?"* yarışına girerler. Bu tatlı heyecanın sebebi “**şivlilik**” gele-neğidir. **Şivlilik, Anadolu’muzda sadece Konya’da kutlanır.** Çocuk farkındalığına bir yenisini eklemek ve neslin değerlere bakışını tatlandırmak düşüncesiyle dağıtılan şivlilik şekerini ceplerine katan çocuklar bir ömür bu rüyayı unutmazlar.

Şivlilik, çocuk düşüyle yazılan bir hikâyledir aslında. En güzel kıya-fetler akşamdan hazırlanır. Kızların saçlarına kurdele takar anneleri, oğ-lanlardan takım elbise giyenler bile olur. Bayrama gider gibi heyecanlı ve mutludur hepsi. Bir gece önce-den fener alayı ile başlar kutlama-lar. **Hicri takvime göre üç ayların başlangıcı olan Recep ayının ilk perşembe gecesi ve Regaip Kandili sabahı yapılan bu kutlamalara “ilk namaz” adı da verilir.** Kutlamaların zamanla azaldığını, eskiden kandil haftası boyunca kutlamalar yapıldığını ve çocuk zihninde hep neşeyle hatırlandığını anlatırlar. Bir akşam öncesi çocuklar ellerinde fenerlerle sokakları doldururlar. Kimi trampet çalar kimi kaval. Büyükler balkonlara doluşup alkış tutarlar. Karanlıkta ateş böcekleri gibi oradan oraya do-laşan çocuklar kutlu bir ayın haberini böyle verirler büyüklerine.

Bu, bereketin çocuk dilindeki ifşasıdır bir bakıma. Tüm çocuklar bir alanda toplanıp fenerlerini ortaya gerilen bir ipe asarlar. Çarşı içine doğru yürünerek yapılan bu etkinliğe tüm dükkânlar iştirak eder. Kuyruklu kâğıt fenerler ve balonlarla gelin gibi süslenir sokaklar. Şehir bir rüyaya uyanacakmış gibi neşelidir o akşam. Bir anlamda çocukların neşesi ile neşelenir halk ve ortaya bir ateş yakılıp çocuklar ateşin etrafında halka olurlar. Sonra hep birlikte fener alayının heyecanına katılırlar.

Şivlilik geleneği ile çocuklara değerli oldukları hatırlatılır ve çocuklar bunu bir ömür unutmazlar. Fener alayı akşamı doyaya eğlenir çocuklar. Elllerinde pamuk şekerler, horoz şekerler ve rengârenk macunlar... Ama asıl eğlencenin sabah başlayacağına heyecanı ile eve dönüp sabahı iple çekerler. Sabah ezanla uyanıp sokaklara koşarlar. Her birinin elinde bir torba vardır. **Şivlilik torbasını** kim daha çok dolduracak yarışı sokakları şenlendirirken büyükler de boş durmaz. Sabah erkenden kapı çalınacak ve çocuklar şivlilik toplamaya gelecektir. Ev sahibi tüm ikramları gönülden yapar. Bilir ki her çocuk bereketiyle kapıya gelir. Kadınlar bir yarışa girerler; yağlı pişiler, kurabiyeler, kuruyemiş ve çerezler (*kuru üzüm, leblebi, incir, hurma, iğde, şeker leblebi doldururlar kücücük keselere*) ama çocukların asıl istediği çikolata ve gofret çeşitleridir.

Bir kapı vurulur. Ev sahibi heyecanla kapıya varır:

“Şivli şivli şişirmiş
Erken kalkan pişirmiş
İki çörek bir börek
Bize namazlık gerek.
Şivliliiiiikkkkk...”

Gözlerinden mutluluk saçılan çocukların kandil neşesine şahit olur aileler. “Kandiliniz mübarek olsun” deyişlerine;

“Sizin de kandiliniz mübarek
Ömrünüz bereket bulsun
Kapı çalanınız çok olsun!”

“Buyurun bakalım şivliliklerinizi” deyip akşamdan hazırlanan türlü çerez ve şekeri ikram ederler.

Çocuklar ellerindeki torbalara ikramlardan doldururken arkalarından gelecek diğer çocukları da düşünmeyi ihmal etmezler. Şivlilik sabahı gün ağırır ağarmaz Konya’da kapıların zili hiç susmaz ve buna alışkın olan yaşlılar kapı önlerinde çocukları beklerler. Yaşlılar el öptürür, kandil kutlar, hayır dua edip şeker çikolata dağıtırken çocuklar dua alıp mutluluğa doyarlar. Çünkü şekerden çok mutluluktur topladıkları. Çocuk belleğine yazılmış “*değerlisiniz*” kelimesini ömrü billah unutmayacak ve kültürel kodlarındaki çocuk değerini anneliğe babalığa taşıyarak toplumsal mutluluğa katkı sağlayacaklardır.

O kapıdan o kapıya koşan çocuklar köşe başlarında buluşup şekerlerini, çikolatalarını ve çerezlerini yarıştırlarken birbirlerine tüyo da verirler: “*Mavi evin ikinci katında teyze fındıklı gofret veriyor.*”, “*Bizim yan dairede lolipop şeker var.*”, “*Annem*

çokomel ve akide şeker dağıtıyor bize de gidin ha!”, “*Muhtar amca balonla çilekli sakız ikram ediyor.*”, “*Köşedeki Hayriye teyze baloncuk üflemleri oyuncak dağıtıyor.*”

Şekerdi, çikolataydı, oyuncaktı derken akşam hava kararınca kadar sürer bu çocuk telaşı ve şehri görünür bir neşe kaplar.

Bir kandil sabahı yola düşeriz. Elimizde bir bez torba. Hangi kapıyı çalsak derken açık bir kapı çıkar bahtımıza. Kandil kutlarız. Kandilimiz kutlanır. Ev sahibesi şivliliğimizi uzatır kapıdan. Büyükçe bir tepsinin üzerinde yağda kızarmış pişiler, horoz şekerler, fındık, fıstık, şeker leblebi dolu torbalar muzlu gofretler, sütlü çikolata topları ve neler neler düşer kesemize...

Kaynak

Diyanet Aile Dergisi, Yazar Ayşe Ünüvar

Derleyen: Mustafa Recep KOLCU
İyileştirme ve Yeniden Toplama
Kazandırma Daire Başkanlığı
Memur

SİNEMA

DEĞER

MERHABA DÜNYA

Ne tuhaf değil mi? "**Şans bize uğramadı.**" diye yakınmak veya boylu boyunca uzanıp şansın gelmesini beklemek! **Şans**, insanın kendi emeğinin karşılığına verdiği yanlış bir isimdir. Bazı şeyleri **şanssızlık** olarak değerlendirmek işimize geliyor olabilir fakat yapılacak tek şey ders çıkarıp önümüze bakmaktır. Çünkü gerçekten başka seçenek yok.

Kahramanımız **Chance** de doğru zamanda doğru yerde olmanın getirmiş olduğu bu şansı yakalıyor ve sıradan düşünceler ile Amerika gibi bir ülkede nasıl krallık derecesine kadar çıkılabildiğini bizlere gösteriyor. **Change Gardener'in** dünyası bizimki gibi değil. Change, insanın hayatı basit şekilde yaşayabileceğini gösteren bu basit yaşamın gereksinimlerini minimum şekilde karşılayan ve sade cümleler kuran birisidir.

Jerzy Kosinski'nin aynı isimli romanından uyarlanan filmde hayatını sadece **bahçıvanlık** yaparak geçirmiş ve bahçıvanlık yaptığı evden dışarı hiç adım atmamış bir adamın hikâyesini izliyoruz. Sosyal olarak zekâsı gelişmemiş bir çocuk gibi olan Change hiç beklemediği bir anda hayatının şansını yakalayıp basamakları ardı ardına çıkıp sonunda zirveye kadar ulaşıyor. Hayatı ve dış dünyayı bir bahçe olarak gören Change bizlere gerçek hayatın aslında ne kadar da basit anlamlarla yaşanabileceğini gösteriyor. Amerikan yönetiminin derin ilişkilerine, en gizli anlarına bir bahçıvanın gözünden bu kadar güzel bakılabilir. Kara mizahın nakış gibi işlendiği bir film diyebiliriz.

Bahçe ile uğraşmadığı zamanların dışında yaptığı tek iş televizyon seyretmek olan **Change** ev sahibinin ölümünden sonra sokakta kalıyor. Bu noktadan sonra espri malzemeleri çok iyi kullanılıyor. Çünkü heykellerin işaretlerini rotası kabul eden, cebindeki uzaktan kumanda ile önüne çıkan engelleri değiştirmeye çalışan Change'in başına

talih kuşu tam da bu sırada konuyor. Kendisine arabayla çarpan oldukça zengin **Eva Rand**, Change'i evinde istirahat etmeye davet eder. Eva'nın kocası **Benjamin Rand** ile tanışan Change evde kalmaya başladıktan sonra Benjamin ile sıkı dost olur. Bu dostluktan dolayı ABD başkanı ile konuşma fırsatı bile bulur. O noktadan sonra hayatı tamamen değişmeye başlar. Tabii bu değişme süre-

cinde siyaset ve politika üzerine bir komedi işlenir. **Yönetmen Hal Ashby** film boyunca ince eleştirileri zeki bir şekilde kameraya yansıtarak başarıyı yakalıyor diyebiliriz. Baştan sona kadar hiç sıkılmadan izlediğim filmde **Peter Sellers'in** oyunculuğunu ayakta alkışlıyorum. Bunun yanında yönetmen Hal Ashby'nin muazzam performansı ve senaryosu ile film kendisini bir hayli beğendiyor.

Film, hayata ve politikaya dair çok güçlü mesajlar da veriyor. Eserde **Ben Rand** tarafından ölmeyeceği önce yazılan ve cenaze töreninde Başkan Bobby tarafından okunan yazı aslında filmin vermek istediği ana fikri en iyi şekilde açıklıyor:

“Zengin olanlara ne ihtiyacım var ne de onlara karşı sabrım. Ama dürüst olmak gerekirse onların da bana ihtiyacı olmadığını kabul etmeliyim. Saygı duyduğum insanlarla aramda siyasi farklılıklar olmasına üzülüyorum. Buna karşın felsefemizdeki farklılığın bizi uzaklaştırmasına üzülüyorum. Neden bir türlü mutfak personelimi bazen bir kâse kırmızı biberi dört gözle beklediğime inandıramadığımı asla kavrayamadım. Arkadaşım sözünden çok ‘efendim’ sözünü duydum. Ama sanırım zenginliğin başka ödülleri de var. Krallarla tanıştım. Bu görüşmeler sırasında aklıma ‘Onu koşuda geçebilir miyim acaba?’, ‘Bir topu ondan uzağa fırlatabilir miyim?’ gibi garip düşünceler geldi. Görünüşümüz nasıl olursa olsun hepimiz birer çocuğuz. Mavzerinizi yükseltmeniz için nişangâhınızı alçaltmanız gerekir. Size ne söylenmiş olursa olsun adil alışveriş diye bir şey yoktur. Maddi açıdan çok zengin bir hayatım oldu. Fakat son derece fakir olmayı düşünerek uykusuz geceler geçirdim. Çıplak doğduğumuzu, çıplak öleceğimizi, hiçbir muhasebecinin hayatı lehimize çeviremeyeceğini unutan adamlarla yaşadım ve çok zorluklar çektim. Güvenlik, sükûnet, hak edilmiş bir uyku... Amaçladığım her şey yakında gerçek olacak. Hayat, aklın geçirdiği bir evredir!”

Filmin ardından insanın aslında karmaşık seçeneklerin arasında peynirini arayan labirent faresi gibi yaşadığını, elinde duran mendille bir türlü kurumayan terini silmekle meşgul olduğunu ve tüm çabasına rağmen günün sonunda labirentin boş, terinin ise hiç kurumayacağını fark etmesine benzer bir duyguya kapılıyoruz. Doğuştan şanslı olduğunu düşündüklerimiz, şansını kullanamayanlar ve en temelde emekle

bir bağı olmadığı için şans dediğimiz şeyin ya kendimizi ya da başkalarını kandırmaya yarayan bir kelime olduğunu fark etmemiz. Ne tuhaf değil mi? **“Şans bize uğramadı.”** diye yakınmak veya boylu boyunca uzanıp şansın gelmesini beklemek! Şans, insanın kendi emeğinin karşılığına verdiği yanlış bir isimdir. Bazı şeyleri şanssızlık olarak değerlendirmek işimize geliyor olabilir fakat yapılacak tek şey ders çıkarıp önümüze bakmaktır. Gerçekten başka seçenek yok.

Filmde ana fikir her ne kadar ütöpik bir zemine dayansa da biz filmleri kendi hayatımızla olan bağıntıları üzerinden seyreder ve yorumlarız. Dolayısıyla sözlü, yazılı veya görsel hikâyeler her ne kadar yaşanmamış olsa da izlediğimiz bu hikâyeleri yaşanabilme olasılığı veya verdiği mesaj üzerinden değerlendiririz. İşte bütün gizem burada yatar. Gözlemci olarak bir hikâye ile karşılaştığımızda hikâyenin kahramanı ile bağ kurmak mümkün. Fakat biz kahramanın

misyonu ya da ana mesajı üzerine yoğunlaşır ve kendi yaşamımızda onarıcı olabileceğini düşündüğümüz davranışlarını taklit ederiz. Bu taklit bir bebeğin anne babasını taklit etmesi gibidir. Yetişkin bir bireyin sanat eserleriyle olan karşılaşması sonucu bu eserde yer alan kahramanları veya yaşam tarzını taklit etmesi asla küçümsenemez. İyiyi kazanma, kötüyü uzak tutma çabasında hangi eylem küçümsenebilir ki?

Film yayınlandığı dönemde içinde politik mizah unsurlarını barındırdığı için çok ses getirmiş ve çeşitli ödüller almıştır. Bunlardan bazıları; **1980 Oscar** - En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu, Akademi Ödülü, **1981 BAFTA** - BAFTA En İyi Senaryo Ödülü, **1980 Altın Küre** - Sinema Dalında En İyi Aktör Altın Küre Ödülü, **1980 Altın Küre** - Sinema Dalında En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Altın Küre Ödülü.

Kaynaklar

www.ortakoltuk.com

Samet YURTTAŞ
Edirne Kapalı ÇIK,
Öğretmen

GÜL YETİŞTİREN ADAM

“Bir şey yapmamanın da bir eylem olduğunu çoktan anlamıştı ve protesto için evden dışarı çıkmıyordu. Evden dışarı çıkmasının, insanlar arasına karışmasının istemediği şeyi meşrulaştıracağı inancındaydı. Bütün kasaba halkı onun bu sessiz protestosuna içten bir saygı duyuyordu ve onun bu devinimsiz durumunu değerlendiriyordu. Bu eylem, Gül Yetiştiren Adam’ın sessiz protestosuydu...”

Rasim Özdenören, İstanbullu Mühendis Hakkı Özdenören, ile Kahramanmaraşlı Ayşe Hanım’ın oğlu olarak 1940 yılında Maraş’ta dünyaya geldi. Şair Alaeddin Özdenören’in ikiz kardeşidir. Rasim Özdenören, babasının mesleğinden dolayı sık sık şehir değiştirmek zorunda kalmıştır. Bu da eğitim hayatını farklı okullarda sürdürmesine neden olmuştur.

Edebi Kişiliğinin Oluşması ve Eserleri

Yedi Güzel adamdan birisi olan Rasim Özdenören’in edebi kişiliğinin gelişmesinde lise yıllarındaki arkadaşlıkları ve **Sezai Karakoç** çok etkili olmuştur. Lise yıllarında **Cahit Zarifoğlu**, **Erdem Bayazıt**, **Alaaddin Özdenören** ve **Mehmet Akif İnanla** beraber Maraş Lisesi’nin yayın organı olan **Hamle** dergisini tekrar çıkardılar.

Rasim Özdenören için kırılma noktası Sezai Karakoç ile tanışması olmuştur. Karakoç, onun düşünce dünyasının şekillenmesinde ve hayat felsefesinin oluşmasında temel yapı taşı olmuştur. Üç yıl boyunca (1962-1965) hiç yazı yazmayan Rasim Özdenören’in tekrar yazmaya başlaması da Sezai Karakoç sayesinde olmuştur. Bu sebeple de Özdenören için Sezai Karakoç hep el üstünde tutulması gereken birisidir.

Rasim Özdenören, ilk kitabını 1967 yılında **“Hastalar ve Işıklar”** adıyla çıkardı. Kendine özgü bir dil yaratan Özdenören genellikle hikâyelerinde toplumdan soyutlanmış ve toplumla olan bağlarını koparmış, yalnızlığa mahkûm edilen insanı anlatmıştır. İkinci kitabını 1973 yılında **“Çözülme”** adıyla çıkarmıştır. Bu kitabında da insanın içinde bulunduğu sıkıntılardan, öz değerlerin çözülmesiyle ortaya çıkan sorunlardan, sosyal değişimden ve bunun aile yapısına olan yansımalarından bahsetmiştir. Bu ve buna benzer birçok eser ortaya koyan Rasim Özdenören’in asıl tanınmasını sağlayan eseri hiç şüphesiz **“Gül Yetiştiren Adam”** romanıdır. Bu romanında

batılılaşmaya direnen, toplumun değişmesini kabul etmeyen ve bunu evinden dışarıya hiç çıkmadan gül yetiştirerek protesto eden bir adamı anlatır. Bu eser, toplumun değişimine ve çözülmesine bir tepkidir.

Rasim Özdenören’in eserlerinin bazıları şunlardır: *“Hastalar ve Işıklar, Çözülme, Çok Sesli Bir Ölüm, Çarpılmışlar, Denize Açılan Kapı, Kuyu, Hışırta, Anı-zın Yola Çıkmak, Toz, İki Dünya, Müslümanca Düşünme Üzerine Denemeler, Yaşadığımız Günler, Ruhun Malzemeleri, Yeniden İnanmak, Müslümanca Yaşamak, Acemi Yolcu, Kent İlişkileri, Aşkın Diyalektiği...”*

Edebiyatımızda **“Gül Yetiştiren Adam”** olarak bilinen Rasim Özdenören, 23 Temmuz 2022 Cumartesi günü 82 yaşında hayatını kaybetmiştir.

Kaynaklar

1. Gül Yetiştiren Adam (5-16 sayfa)
2. <https://www.biyografya.com/biyografi>

OKÇU'NUN YOLU

PAULO COELHO

CAN YAYINLARI, 2021

Her okun uçuşu farklıdır. Bin ok atarsan bini de sana farklı bir yol gösterecektir: Okçunun yolu işte budur.

Ülkenin en yetenekli okçusu Tetsuya bir köyde mütevazı bir marangoz olarak yaşamını sürdürmekteyken bir gün uzak diyarlardan gelen bir okçu ona meydan okur. Tetsuya bu meydan okumayı kabul ederek okçuluk felsefesini hem yabancı okçuya hem de köyün delikanlılarından birine aktaracaktır.

Paulo Coelho'nun "Okçu'nun Yolu" adlı eserinde dile getirdiği öğretisi sadece okçuluğa değil hayatın her alanına uygulanabilecek, yolu nice erdemden geçen bir ilkeler bütünü.

"Kaleme aldığım bu metinde yay, ok, hedef ve okçu aynı gelişim ve sınama mekanizmasının bütünleyici birer parçası."

KIRIK HAYATLAR

HALİD ZİYA UŞAKLIĞIL

ÖZGÜR YAYINLARI, 2016

Kırık Hayatlar, Halid Ziya Uşaklıgil'in Servet-i Fünun Edebiyatı döneminde kaleme aldığı son romanıdır. Kırık Hayatlar'da yazarın aile kurumunun kutsallığı, yalnızlığın yıpratıcı acısı karşısındaki alternatif duruşu, evlenme yöntemleri, gelenekler, eş seçiminde aile baskısı, komşuluk ilişkileri vb. konulardaki dikkatlerini görmek mümkündür. İç içe geçmiş çeşitli yaşam hikâyelerinin verilişindeki okuru yormayan düzen eseri başarılı kılmaktadır.

Kırık Hayatlar hem tutku, acı, nefret vb. bireysel duyguları hem de toplumsal bir kurum olarak aileyi ve toplum yaşamındaki aksaklıkları sorgulayan bir eserdir. Eserin bireysel ve toplumsal düzlemde farklı okumalara olanak veren bu çok yönlülüğü ve başlangıçta tek bir ailenin yaşamından yola çıkarak herkesi ilgilendirecek incelikleri bütüncül bir yaklaşımla ele alması kitabın önemini artırmıştır.

Şirin Ceren GÖMLEKSİZ
Eskipazar Açık Çık,
Öğretmen

DEĞERLER EĞİTİMİNDE BÜTÜNCÜL BİR DİSİPLİN: TARİH EĞİTİMİ

Türkiye’de Tarih Eğitiminin Gelişimi ve Tarih Eğitiminde Günümüz Yaklaşımları

Türk tarihi hakkında Dervişoğlu’nun yaptığı bir çalışmada Türklerin, İslamiyet’i kabulünden Tanzimat’a kadar olan sürede **İslam tarih yazıcılığı** alanına girdikleri belirtilmiştir. O döneme kadar Türkler, Türk İslam medeniyetinin yapılandırılmasında yer almışlar ve Büyük Selçuklu İmparatorluğu’nun kuruluşundan itibaren İslam dünyasının egemenliğini ellerinde tutmuşlardır. Bu geçen sürede geniş bir kültür birikimi oluşmuştur.

Osmanlılık ilerleyen dönemlerde yerini Osmanlı hanedanlığı anlayışına bırakmış ve Cumhuriyet dönemine kadar etkisini sürdürmüştür. Bu çerçevede tüm bilgi birikimi, kültürel öğeler öğrenenlere **tarih dersi** aracılığı ile aktarılabilmıştır. Resmi ideoloji ve tarih yazıcılığının kurumsallaşması Tanzimat dönemine denk gelmiştir. Böylece öğretilecek bilgiler sistemli bir şekilde belirli bir kurumun çabaları ile birikmeye başlamıştır. 19. yüzyılda eğitim alanında yapılan reformlardan biri olan **Darülfünun’un** kurulma çalışmaları Batılı tarzda bir **üniversite** fikri ile ilerlemiştir.

“*İkinci Dünya Savaşı yıllarında hümanist bakış, tarih eğitimini de etkilemiş, Türk tarihinin yanı sıra batı kültürü ve evrensel bir tarih anlayışı gündem olmuştur. 1950 ile 1960 yılları arasında tek, örnek vatandaş yetiştirme anlayışı tarih dersi müfredatlarını şekillendirirken 1970 yıllarında tarih müfredatlarında Türk İslam Tarihi geniş yer almıştır.*

”

Darülfünun

Osmanlı, İslam ve Türk tarihi Cumhuriyet dönemi tarih öğretiminde etkisini sürdürmüş, her bir kültür birikimi tarih eğitimi ile farkındalık oluşturmuştur. İkinci Dünya Savaşı yıllarında hümanist bakış, tarih eğitimi de etkilemiş, Türk tarihinin yanı sıra batı kültürü ve evrensel bir tarih anlayışı gündem olmuştur. 1950 ile 1960 yılları arasında tek, örnek vatandaş yetiştirme anlayışı tarih dersi müfredatlarını şekillendirirken 1970 yıllarında tarih müfredatlarında İslam Tarihi ve Türk İslam Tarihi geniş yer almıştır. 1980'li yıllarda tarih eğitimi milli bir bakış açısı kazanırken 1990 yılları itibarı ile **Tarih Vakfı** ve üniversitelerin düzenlediği kongre, konferans, sempozyum gibi mecralar ile tarih eğitimi ve öğretimi hakkında yapılan çalışmalar yer almaktadır.

Diğer ülkelerde terk edilmeye başlanan klasik tarih eğitiminde bilgiler kronolojik sıra ile öğrenenlere aktarılmakta öğrenenler tarafından yorumlamalar yapılmasını öngörmekte iken özellikle 2007 ve 2009 müfredat değişiklikleri ile Çağdaş Türk ve Dünya tarihinin eklenmesi ile tarih eğitiminde farklı ve işlevsel bir pencere açıldığı düşünülmektedir. MEB araştırma ve inceleme çalışmalarından sonra yenilenen müfredatta, son iki yüz yıllık süreçte 1856'dan sonra Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletler arasında

sayılmaya başlaması, İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan ittifakların bir kısmında yer alması çağdaş tarihin müfredatlarda yer alması gerekliliğini desteklemektedir.

Ne Kadar ve Nasıl?

Tarih eğitiminden beklenenler alan araştırmasında şu şekilde karşımıza çıkmaktadır: Kronoloji ve zamansal doğruların kazandırılması, değişim ve devrimin anlaşılması, tarihsel kaynakların kendi tarihsel çerçevesinde değerlendirilebilmesi, olguları fikirden, varsayımları olandan ayırt edebilmesi vb.

Öğrenenlerin yaş grubunun özellikleri, yaşadıkları coğrafya ve ailelerinin sosyoekonomik durumları ile olayları yorumlama şekilleri *'neyi ne kadar öğretmeliyiz?'* sorularına verebileceğimiz cevapları şekillendirmektedir.

Okul öncesi tarih eğitiminde öğrenenin bilişsel ve duyuşsal özellikleri incelendiğinde **yerel tarih, ulusal tarih ve müze yolu ile eğitimin ön plana çıktığı görülmektedir.**

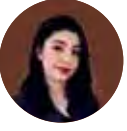
Müze eğitimi okul öncesi eğitiminde oldukça yaşantı biriktiren öğrenme alanları oluşturmaktadır. Öyle ki birçok ülkede çocuk müzeleri kurulmuş oyuncaklar, elbiseler çocukların gözlemlene yapmalarına olanak sağlayacak şekilde dizayn edilmiş-

tir. Alan yazın incelendiğinde, okul öncesi dönem için kullanılan yöntemlerden biri olan müze gezileri ile zaman, geçmiş, değişim ve süreklilik kavramları hakkında bilgi edinmeleri sağlanabilmektedir. **Müze, köprü, han, cami, türbe, medrese, kervansaray** vb. gibi yerleri ziyaret eden çocukların, sosyal bakış açısı kazanma ve bilişsel gelişimleri destekleme yönünde pozitif kazanımlar edindiği görülmektedir. Müze ve gezi metodunun yanı sıra çocuklarda öğrenme ihtiyacı, merak duygusu ile de kendini göstermektedir. Merak uyandırabilmek için çocuklara insanlar, mekânlar, objeler, tarihi şahsiyetler, geçmişle ilgili hikâyeler anlatılabilir. Anlatıları destekleyen, soyut olanı somutlaştırarak öğrenene yaşantılar sunan gezi metodu geçmişten geleceğe değer aktarımını da sağlamaktadır.

Tarih değerler eğitimini de kapsayan bütüncül bir disiplindir. Müze eğitimi ile tarihsel düşünebilme becerisi kazandırmak çocukta farkındalık oluşturabilecektir.

Kaynaklar

1. Dervişoğlu, F.M. (2015). Türk tarih düşüncesinin modernleşmesi
2. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2008)

Nurgül AÇIKGÖZ
İnegöl Denetimli Serbestlik
Müdürlüğü
Psikolog

HEPİMİZİN PEŞİNDEN KOŞTUĞU ŞEY: MUTLULUK

Mutluluk; insan arzusunun nesnesi, amaçladığımız şey, insan hayatına gaye, anlam ve düzen veren durum olarak tarif edilir. Mutluluk kelimesi çok da yeterli olamayan bir kelimedir. Araba dediğimizde hepimizin aklına gelen şey benzerdir. Ev dediğimizde yaklaşık olarak aynı imgeyi düşleriz. Acı dediğimizde aynı yerlerimiz sızlar. "Ama mutluluk nedir?" diye sorduğumuzda herkesin aklına başka bir şey gelir hatta çoğu zaman bu soruya cevap bile veremeyiz "Mutluluk Bilimi" kitabıyla ünlenen psikolog Mihaly Csikszentmihalyi, "Kırk yıldır mutluluk üzerine çalışıyorum ama hala belirgin bir tanımını yapamıyorum." demiştir.

1960 yılında **Carl Gustav Jung ile yapılan** yapılan bir röportajda insanda **mutluluğu sağlayan temel faktörler** sorulduğunda şu şekilde sıralıyor:

- Fiziksel ve mental sağlık
- Samimi bireysel ilişkiler
- Sanattaki ve doğadaki güzelliği algılayabilme yeteneği
- Makul yaşam standartları ve tatmin eden bir meslek
- Hayatın iniş çıkışlarıyla başa çıkabilme için felsefi veya dini bir bakış açısı

“Sağlığımız iyi, finansal durumumuz güçlü, ailesel ilişkilerimiz sorunsuz olsa da düşebiliriz bu can sıkıntısının pençesine.”

“Kişiliğin Gelişimi” adlı eserinde “Manevi bir amaç, manevi sağlığın kesin gerekliliğidir.” diyen psikanaliste göre seçtiğimiz felsefi veya dini bakış açısını mutlaka o felsefeye veya inanca uygun ahlakla birlikte sağlamalıyız. Çünkü eylemsiz bir inancın mutluluk üzerinde hiçbir etkisi olmaz.

Mutlulukta haz ararız ancak haz kısa sürelidir ve mutluluğun sadece ufak bir parçasıdır. Fakat yaşamımıza değer anlamlı eylemlerde bulunduğumuzda, sağlıklı ilişkiler kurduğumuzda, yeteneklerimizi keşfedip bunları geliştirmeye çalıştığımızda daha büyük ve kalıcı bir mutluluğa sahip olabiliriz.

Listedekiler yazması kolay fakat gerçekleştirmesi biraz zor. Hatta bunları elde etsek bile mutluluk hemen dağılacak bir yapboz gibi. Kitabında bu durumu **Jung** şöyle açıklıyor:

“Mutsuzluğun nedenleri listesini yapsak elbette çok daha uzun olurdu. Hoşlandığımız ve korktuğumuz şeyler her an yanı başımızda bizi beklerken aradığımız ve tutkuyla istediğimiz şeyleri hem zor elde ederiz hem de elimizden kaçırır. Üstelik onlara sahip olduğumuzda o kadar mükemmel olmadıklarını fark ederiz.”

Hem fiziksel hem de psikolojik sağlığımız ufak bir sorunla karşılaştığında bile mutluluğumuzu bozmaya yeterli olur. **Jung** buna örnek olarak, “Anlatılamayan ve açıklanamayan can sıkıntısını” gösterir:

“Mutluluğu aramamız anlaşılır pek tabii. Ancak akla uygun değil. Çünkü ne kadar kasten ararsak bulamamayı o kadar kesinleştiririz. Bu nedenle olayları olduğu gibi sabırla ve soğukkanlılıkla kabul etmek daha iyidir. Nasıl olsa arada bir şansın torbasından bizim için de eğlenceli bir şeyler çıkacaktır.”

Berkeley Üniversitesi’nden bir araştırma başlığı ortaya çıkmış: “Mutluluğa odaklanmak insanları daha mutsuz kılıyor.”

Mutluluğu ararken yaptığımız en büyük hata onu sadece bir **haz arayışı** olarak görmemizdir. Bize haz veren davranışları, eylemleri, durumları ne kadar çok tekrarlırsak o kadar mutlu olacağımıza inanırız. Bu nedenle sürekli alırız, yaparız, tüketiriz, bitiririz, hep güzel yerlere gider

güzel giyiniriz, güzel şeyler deneriz ama kısa süreli bir mutluluk ya da memnuniyet halinden sonra eski halimize tekrar döneriz. Sanki bir koşu bandında bütün zamanımızı, birikimlerimizi ve enerjimizi harcar ama olduğumuz yerden öteye gide-memiş gibi oluruz. Belki de olması gereken mutluluğu hayatımızın merkezine koymak ya da onu bir amaç edinmek yerine hayatımızın köşesine, kenarına koymalıyız. Dolaylı yoldan veya haz peşinde koşmadan elde etmeye çalışmalıyız mutluluğu. Peki, bunu nasıl elde edebiliriz?

Kendi benliğimizi, odağımızı dışsal durumlar yerine kendi içsel benliğimize, kendimize çevirdiğimizde mutluluğu kişiliğimizi kuvvetlendiren davranışların bize yansımada hissedebiliriz. Yani kısacası bir hedefe odaklanarak değil de kendi benliğimizi oluşturan değere yönelik yaşadığımızda mutluluğu daha uzun süreli ve kalıcı bulabiliriz. Mutlulukta haz ararız ancak haz kısa sürelidir ve mutluluğun sadece ufak bir parçasıdır. Fakat değerli eylemlerde bulunduğumuzda, sağlıklı ilişkiler kurduğumuzda, yeteneklerimizi keşfedip bunları geliştirmeye çalıştığımızda daha büyük ve kalıcı bir mutluluğa sahip olabiliriz.

Yazımızı **Goethe’nin** şu mısralarıyla sonlandıralım:

“İnsanoğlu için en büyük mutluluk sadece insanın kendi kişiliğidir.”

Kaynaklar

1. Ahmed, S. (2016). Mutluluk vaadi
2. Development of Personality, (Jung, C.G)

BEYLİKTE İMPARATORLUĞA GİDEN YOL

Tarihin akışına yön veren devletler, belli bir zamandan sonra tarih sahnesinden çekilse bile onların çağlara işlemiş olan ruhları, izleri kolay kolay silinmiyor. Tarih ilmi de tam bu safhada önem arz etmektedir. Zira tarih, geçmişten ders alıp geleceğe yön verme sanatıdır. “Din’i devlet mülk’ü millet” anlayışıyla yetişen gençlerimiz tarihin kendilerine katmış olduğu bu ferasetle taraflı yorumlardan uzak ve ilmi kriterlere göre kendilerini yetiştireceklerdir.

Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan yıkılışına kadar geçen süreyi en iyi şekilde araştırmak gerekir. Çünkü Osmanlı Devleti farklı milletlerin bir arada yaşadığı sağlam bir mozaik ve ahenge sahiptir. En karanlık çağ diye tabir edilen dönemlerde bile insanlığa, bilime ve sanata sayısız faydaları olan ecdadımız; yorulsa, üzülse, canını feda etse dahi dininin, devletin kendisine yüklemiş olduğu prensiplerinden taviz vermeden yoluna devam etmeyi bilmiştir. Atalarımız üç kıtada hüküm sürmesine rağmen sosyal adaleti tesis etmiş ve tarihte evrensel bir siyasi varlık göstermiştir.

Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu

Tarihsel olaylara, etnik incelemelere ve geleneksel yapıya bakıldığında zaman zaman Osmanlı ailesinin, Oğuzların bir kolu olan Kayı boyundan geldikleri kabul edilmektedir. Kayı boyunun Selçuklularla birlikte 9. asırdan itibaren Ceyhun Nehri’ni geçerek Horasan taraflarına yerleştikleri ve Moğol baskısı sonucu Azerbaycan ve Doğu Anadolu’ya gelmek zorunda kaldıkları bilinmektedir.

“*Osman Bey rüyasında hocası Şeyh Edebali’nin koynunda bir hilalin zuhur ettiğini ve bu hilalin büyüyerek onun koynundan göğsüne girdiğini görmüştür. Ondan sonra yanlarından çıkan bir ağacın; ovaları, denizleri, dağları, taşları sarak gittikçe büyüdüğünü, ovalarda uzaktan kubbe ve süslü şehirlerin kurulduğunu, bu şehirlerin her birinin üstünde birer hilal parladığını ve minareyi şerefelerinde ezan yayımlandığını gördü.*”

11. yüzyıldan itibaren gerek Arap topluluklarının İslamiyet'i yaymak için Anadolu'ya yönelmeleri gerek farklı savaşçı toplulukları bünyesinde barındıran Osmanoğulları'nın Müslüman olmaları Anadolu'nun siyasi, coğrafi teşekkülünü değiştirecek hadiselerin başlangıcıdır.

Osmanoğulları'nın Anadolu'da ilerleyişi devam ederken Kayı boyunun lideri Süleyman Şah'ın Fırat Nehri'ni geçtiği sırada boğulması üzerine aralarında itilaf çıkan halkın bir kısmı ana yurda geri dönmüş, Ertuğrul Gazi ve kardeşi Dündar Bey komutasındaki grup ise batıya doğru hareket etmişlerdir. Bu ilerleme sırasında Moğol ve Selçuklu kuvvetlerinin muharebe ettiklerini gören Ertuğrul Gazi, Selçuklu kuvvetlerine yardım etmiş savaşın Selçuklu hükümdarı I. Alaaddin Keykubat lehine sonuçlanmasını sağlamıştır. Bu yardım üzerine Sultan Alaaddin, Ertuğrul Bey'e Söğüt ve Domaniç'i yurt olarak vermiştir. Böylece dünyayı saracak Osmanlı Beyliği'nin temelleri atılmıştır.

Söğüt'te Açan İlk Tomurcuk

Ertuğrul Gazi otağını Söğüt'e kurduktan sonra dünyanın görmediği bir saltanatın başlangıcını oluşturacak olan Osman Bey doğmuştur. Ertuğrul Gazi her gece rüyasında aş ocağındaki büyük tencerenin kaynayıp suyunun çoğaldığını, dört bir yanı doldurur hale geldiğini ve hiç eksilmediğini nihayet bir deniz

haline gelerek dünyayı kapladığını görür. Hayırdır inşallah diye uyanan Ertuğrul Gazi, Osman'ın en iyi şekilde yetişmesi için gayret etmektedir.

Karaman'da doğan, Şam'da ilim tahsil eden ve sonunda Bilecik'e gelerek yerleşen büyük veli Şeyh Edebali sanki gelecekte olacakları biliyormuşçasına talebesi olan Osman Bey'e ayrı bir gayret gösteriyordu. Şeyh Edebali, Osman Gazi'ye ve onun şahsında ileride gelecek olan torunlarına istikamet gösteren "Müslüman olun, kafirlere dahi iyilik yapın, affedici olun, büyüklerinize ve alimlerinize hürmetkar davranın, bereket büyüklerle beraberdir. Her işinizi Yüce Allah'ın rızası için yapın, sözünüz ne ise işiniz o olsun, doğruluktan ayrılmayın. Allah için cihadı terk etmeyin, vefa sahibi olun, dostlarınızı unutmayın, ölçüp biçmeden iş yapmayın, sabırlı olun ve vaktinden önce çiçek açmayacağını unutmayın." gibi nasihatlerde bulunuyordu.

Genç bahadır Osman Bey büyümüş, serpilmiş kendisinde bazı haller görülmeye başlamıştı. Bir gün bir dostuna misafir olmuş geç vakitlere kadar sohbet edip yatma vakti gelince Kur'an'ı Kerim'in duvarda asılı olduğunu görüp ayaklarını uzatıp yatamamıştır. Ev halkı bu olaya şahit olmasın diye ayaklarını toplayıp başını yastığa koyduğu anda "Ey Osman! Sen benim kelimama hürmet edip ayaklarını uzatıp uyumadın.

Ben de senin ve senin neslinden gelecekleri alemde ebedi muazzez, mükerrem ve muhterem kıldım." sözleriyle uyanmıştır.

Gördüğü rüyanın etkisiyle hocası Şeyh Edebali'ye yakınlığı daha da artan Osman Bey yine günlerden bir gün rüyasında hocası Şeyh Edebali'nin koynunda bir hilalin zuhur ettiğini ve bu hilalin büyüyerek onun koynundan göğsüne girdiğini görmüştür. Ondan sonra yanlarından çıkan bir ağacın; ovaları, denizleri, dağları, taşları sararak gittikçe büyüdüğünü, ovalarda uzaktan kubbeler, dikili taşlar, latif minareler ve süslü şehirlerin kurulduğunu, bu şehirlerin her birinin üstünde birer hilal parladığını ve minareyi şerefelerinde ezanı Muhammed-i sedalarının yankılandığını gördü.

Rüyasını hemen hocasına anlatan Osman Bey'e hocası Şeyh Edebali: "Müjdeler olsun Ey Osman! Hak Teala sana ve senin nesline saltanat verdi. Bütün dünya, evladının himayesinde olacak." diye rüyasını tabir etti. Babası Ertuğrul Gazi'nin doksan üç yaşında vefat etmesi üzerine beyliğin başına en küçük oğlu Osman Bey geçmiştir. Babası Ertuğrul Gazi'nin "aman oğul beni kır ama sakın hocan Şeyh Edebali'yi kırma" dediği hocası beylikten imparatorluğa giden bu yolda Osman Bey'e çeşitli nasihatlerde bulunmuştur.

Şeyh Edebali'nin Osman Gazi'ye Vasiyeti

Ey Oğul! Artık Bey'sin

Bundan sonra öfke bize uysallık sana

Güceniklik bize gönül almak sana

Suçlamak bize katlanmak sana

Acizlik bize hoş görmek sana

Anlaşmazlıklar bize adalet sana

Haksızlık bize bağışlamak sana

Ey Oğul! Sabretmesini bil,

Vaktinden önce çiçek açmaz.

Şunu da unutma! İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.

Ey Oğul! İşin ağır, işin çetin, gücün kıla bağlı.

Allah yardımcın olsun.

KENDİNE SARILMAK: ÖZ ŞEFKAT

Şefkat kavramı; başkalarının acılarına duyarlı olmayı ve bu acılardan etkilenmeyi, muhatap olduğumuz insanların hatalarını kabul etmeyi ve onlara karşı sabırlı, nazik, yargılayıcı olmayan bir anlayış sunmayı içermektedir. Şefkatin diğer bir anlamı; başka insanların acılarını duyarlı, sevecen ve empatik şekilde karşılama, bu acıları her insanın yaşayabileceği bir deneyim olarak görebilme yeteneğidir.

Peki, şefkat gösterilmesine ihtiyaç duyan kendimiz olduğunda kendimize karşı nasıl davranırız?

Olumsuz bir olay yaşadığımızda kendimize en ağır eleştiriyi yapan bazen kendimiz oluruz. Sanki kendimizin düşmanıymış gibi acımasızca davranır, bir hata yaptığımızda ya da bir şekilde başarısız olduğumuzda kendi başımızı okşamak yerine kendimizi acımasızca yargılar ve sonrasında kendimize ciddi suçlamalarda bulunuruz. Başkaları hata yaptığında onların hatalarını yargılamadan kabul edebiliriz ama hata yapan kendimiz olduğunda merhametsizce eleştirir, sorgular ve kendimizi başkalarıyla kıyaslayıp değersiz olduğumuzu düşünürüz.

Şimdi acı çektiğiniz, zorlandığınız bir anınızda kendinize nasıl davrandığınızı düşünün. Kendinize karşı acımasız mıydınız? Bu olay neden sizin başınıza geldi diye kendinizi mi suçladınız? Yoksa bu dönemde ihtiyacınız olan sevgi ve anlayışı kendinize gösterebildiniz mi? Bu soru aklınızdayken şimdi de zor zamanında bir arkadaşınıza nasıl davrandığınızı düşünün. Sizce kendinize, arkadaşınıza davrandığınızdan daha farklı veya anlayışsız mı davranıyorsunuz?

Öz-Şefkat

Öz-şefkat, kişinin şefkatli tutum ve davranışlarını kendine yönlendirmesidir. Dr. Kristin Neff öz şefkati; kişinin acı, ıstırap, başarısızlık ve yetersizlik duyduğu zor zamanlarında kendine karşı sevecen ve nazik olması, olumsuz duygularının farkında olarak bunları kabul etmesi ve yaşanabilecek her türden zorlayıcı yaşantıların insan olmakla ilgili olduğunu bilmesi olarak tanımlamaktadır. O halde sevdiğimiz birine nasıl davranıyorsak kendimize de o şekilde davranmalıyız. Kendimizi zayıf hissettiğimiz anlarda her insanı-

nın sıklıkla bu şekilde hissedebileceğini unutmamalıyız. Böylesi zor zamanlarımızda kendimizi reddetmek yerine bu hisleri kabul edip kendimize sarılmalıyız.

Peki, kendimize karşı şefkatli olmak kendimizi mükemmel ve kusursuz görmek midir? Tabii ki hayır. Kendimizle ilgili hoşnut olmadığımız yönlerimizi fark ederken kendimizi acımasızca eleştirmek yerine bu yönlerimizle kendimizi kabul etmektir. Kendimize yönelik şefkat aslında başkalarına duyacağımız şefkatin yönünü de belirlemektedir. Dr. Kristin Neff'e göre öz şefkatin 3 temel bileşeni vardır:

1. Öz Nezaket (Kendine İyi Davranmak)

Öz şefkatin ilk bileşenidir. Acı ve başarısızlık durumlarında kişinin kendini yargılaması yerine kendini anlaması, kendine anlayış ve nezaket göstermesidir. Başarısız olduğumuzda kendimize "Yine başarısız oldum, işe yaramaz biriyim." gibi yargılayıcı sözler yerine iyi bir arkadaşımıza destek olduğumuz gibi "Anlıyorum üzgünsün, yanımdayım." diyerek kendimize sevecen davranmaktır.

2. Ortak Paydaşım (Ortak İnsanlık)

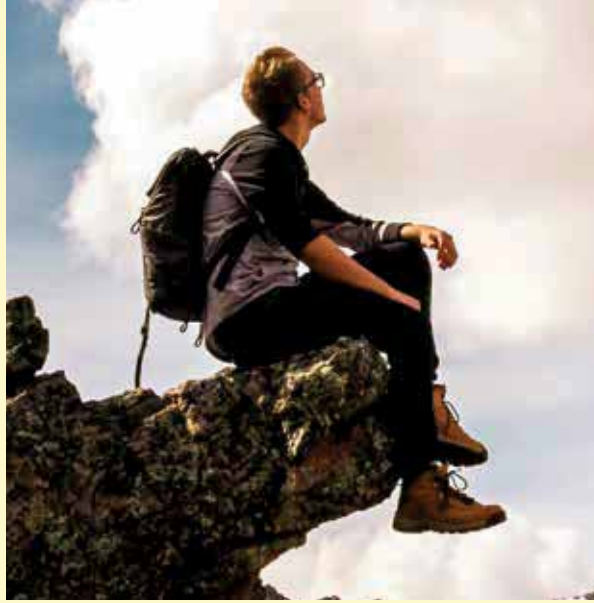
Yaşanılan durumların insan deneyimlerinin doğal bir parçası olduğunu anlama becerisidir. Hata yaptığımızda kendimizi

beceriksiz, değersiz ve diğer insanlardan uzak hissederiz. Oysa bu herkesin paylaştığı insani bir deneyimdir.

3. Bilinçli Farkındalık

Bilinçli farkındalık, acı veren duygu ve düşünceleri geçmiş ve gelecekte bağımsız olarak -şimdiki anda- yargısız bir tutumla ele almaktır. Çoğu zaman kendi acımızın farkında olmayız. Kendimize şefkatli olabilmemiz, acı çektiğimiz gerçeğini görmekten ve kabul etmekten geçer. Acımasız eleştirilerle kendimize neler yaptığımızın farkına vardığımızda ihtiyacımız olan şefkati kendimize gösterebilmemizi sağlar.

Kendinize iyi davranın. Kendinizi sevin, affedin, eksik yanlarınızla ve hatalarınızla kendinizi kabullenin. Kendinize göstereceğiniz şefkat, şefkatin hızla çoğalmasını sağlayacaktır. Çünkü her şey insanın özünde başlar ve bu öz başkalarına yansarak büyümeye devam eder.

Deniz ÖZYÖRÜK
Denetimli Serbestlik Daire
Başkanlığı
Sosyolog

MÜZİĞİ YAŞAYAN ADAM

Hüzünlü şarkılar yazmış müzisyendir. Müziğe değer veren sanatçıdır. Dünyanın en büyük gitar üstatlarından birisidir. En iyi rock-blues gitaristlerinden olmasının yanı sıra muhteşem bir besteci ve sesi de güzel olan solisttir. Gitarı yalın ve yüksek dozajda duygu ile çalındır. Aynı zamanda yaşayan bir efsanedir. Evet, Eric Clapton'dan bahsediyoruz.

Eric Patrick Clapton, 30 Mart 1945'te İngiltere'nin Ripley kasabasında doğmuştur. Büyükanne ve büyükbabası tarafından büyütülen Clapton 9 yaşına kadar onları, kendi anne ve babası olarak tanımış annesi Patricia'yı ise ablası olarak bilmıştır. Müziğe 13. yaş gününde hediye edilen bir **gitarla** başlayan Clapton, sınıfta gitar çaldığı için okuldan atılmıştır. Bundan sonra bir yandan işçi olarak çalışırken bir yandan da gitar çalmaya devam etmiştir. 1964 yılına gelindiğinde de **Yardbirds** grubu ile blues çalmaya başlamıştır. Kısa sürede kendini kanıtlayan ve sevdiren Clapton uzun yıllar farklı gruplarda çalmış ayrıca kendi gruplarını da kurarak birçok başarıya imza atmıştır. 1977'de çıkardığı ve büyük bir patlama yapan **"Slowhand"** albümünde unutulmaz **'Wonderful Tonight'** adlı şarkı tüm müzikseverlerin hafızasına kazınmıştır.

Hikâyesi olan şarkılarının yeri ise bir başkadır. İnsana bir başka dokunur. Bunların en hüzünlüsü de 1991 yılında dört yaşındaki oğlu Conor'un, evinin bulunduğu gökdelemin 53. katından düşmesi sonucu yazdığı **'Tears in Heaven'** adlı şarkısıdır.

Şarkıda ölen çocuğuna yas değil de ileride tekrar kavuşacaklarına dair umudunun sesi vardır.

Çok büyük başarılarla imza atan ve birçok eser üreten müzisyen Eric Clapton **"Life in 12 Bars"** (Eric Clapton: Perdelerin Ardında Yaşam) belgeselinde yaşadığı tüm sıkıntılardan müzik

sayesinde kendini çekip çıkardığını sürekli olarak vurgulamıştır. Kendine has bir gitarist olmasının yanında işin şov tarafına fazla girmemiştir. Eric Patrick Clapton'un sahnede gitar çalarak şarkı söylüyor olmaktan keyif aldığı vücut dilinden, mimiklerinden ve sahne performansından anlaşılmaktadır. Ayrıca devrin müzisyenleriyle iyi ilişkiler kurmuş, birçoğuyla aynı sahneyi paylaşmış, düet yapmış, dünya çapında konserlere çıkmış albüm bile yapmıştır. Bir bakmışsınız pop albümü yapmış bir bakmışsınız rock. Ama hepsinin içine blues müzik türünü mutlaka sıkıştırılmıştır.

Senelerdir sıkılmadan dinlediğimdir Eric Clapton. Yaşadığı trajedi ve çektiği acılar, afilli olmayan sahne performansları, gitara ruhunu yansıtarak müziği hissetmesi, size hissettirmesi ve nihayetinde sizi de müziğin içine çekip hapsetmesi... Dingin ve huzur veren şarkılara imza atmış acıların adamı! Seni dinleyip de etkilenmemek mümkün değil. Clapton'u dinlemenizi tavsiye eder, müzik dolu günler dilerim.

Ejder TOPAL
Kahramanmaraş E Tipi Kapalı CİK,
Öğretmen

GÜNCEL

DEĞER

BÜYÜK, GÜÇLÜ VE LİDER TÜRKİYE OLMAK

Türkiye Cumhuriyeti, Bulunduğu Jeopolitik Konumu
İtibarıyla Dünya'nın En Önemli Ülkesidir.

Türkiye'nin Jeopolitik Konumu ve Önemi

Toplumlar veya milletler daha rahat bir yaşam sürmek için doğal olarak hep daha elverişli yerleşim yerlerini tercih etmişlerdir. Bulunduğu yakın bölgelerin jeopolitik ve coğrafi konumunu bilen, farkında olan toplumlar veya milletler buralara yerleşmek, hâkimiyet kurmak için irili ufaklı birçok beylikler, prenslikler, krallıklar, şehir devletleri ve imparatorluklar kurmuşlardır. Bir coğrafyanın daha elverişli yerleşim yeri olması iklim şartları, doğal zenginlikleri, barınma, korunma, üretim, ulaşım, erişim kolaylığına sahip olmasına bağlıdır. Bu özelliklere sahip olan ülkelerden biri de **Türkiye'dir**. Yapılan araştırmalar ve arkeolojik çalışmalar bu bölgenin dünya tarihinde ilk yerleşim yerleri olduğunu da göstermektedir.

Dünya haritasına şöyle bir baktığımızda Türkiye'nin, Eski Dünya (Avrasya ve Afrika) olarak tabir edilen kara parçalarının ortasında bir anahtar girişi gibi olduğunu fark ederiz. Türkiye'nin sahip olduğu arazi özellikleri, dört mevsimin belirgin bir şekilde yaşanması, akarsuları, ovaları, yer altı kaynakları, üç tarafının denizlerle (Akde-

niz, Ege ve Karadeniz) çevrili olması nedeniyle ilk çağ'dan günümüze kadar üzerinde ve çevresinde hüküm süren devletlerin diğer devletlerle ilişkilerinde belirleyici rolü olmuştur.

Ülkemizin **Çanakkale ve İstanbul Boğazlarına** sahip olması, Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlaması, sınırları, kara ve deniz ulaşım hatları, enerji kaynakları ve bunların nakilleri nedeniyle önemi büyüktür. Diğer taraftan Türkiye'nin güneyinde bulunan ve üç semavi dinin (Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık) ilk ortaya çıktığı, bu dinlerin

özgürce yaşandığı bölgelerin (Arap Yarımadası, Filistin, Mısır, Mezopotamya) Türkiye coğrafyasına olan yakınlığı, yaşadığımız bu coğrafyanın değerini ve önemini daha da artırmaktadır. Türkiye'nin coğrafi özellikleri sadece Türkiye'yi değil çevresinde yaşayan devletleri ve hatta pek çok dünya devletini de yakından ilgilendirmekte ve etkilemektedir.

Türklerin Ana Yurdu ve Geçmişi

Türklerin ana yurdu Orta Asya'dır. Türklerin, Hz. Nuh'un **Yâfes** adlı oğlunun **Türk** neslinden geldiği rivayet edilmektedir. Değişik

Türk milleti bağımsız yaşamayı, yurdunu korumayı, zulme ve haksızlığa karşı durmayı, mazlumu ve masumu, dinini ve değerlerini korumayı, kendilerine şiar edinmiş necip bir millettir. Tarih boyunca gereksiz yere hiç kimseye veya herhangi bir topluma zarar vermemişlerdir.

kaynaklarda Türk kelimesine çeşitli manalar verilmiştir. İran kaynakları, **Türk** ismini “**güzel insan**” olarak nitelemektedir. Kaşgarlı Mahmut, **Türk** kelimesinin “*gençlik, kuvvet, kudret ve olgunluk çağı*” anlamına geldiğini belirtmiştir. XIX. asırda A. Wambery’nin fikrine göre ise Türk kelimesi “*türemekten*” gelmektedir. **Ziya Gökalp**, Türk kelimesini “*türelî*” yani kanun ve nizam sahibi olarak açıklamıştır. Tarihçiler ise **Türk** kelimesinin “*güçlü-kuvvetli*” anlamına geldiğini kabul etmektedirler.

Türk kelimesinin yazılı olarak kullanılması ise ilk defa MÖ 1328 yılında Çin tarihlerinde “**Tu-Kiu**” şeklinde görülmektedir. “**Türk**” kelimesi MS VI. yüzyılda kurulan “**Kök/Gök-Türk Devleti**” tarafından da kullanılmıştır.

Türk yurdu anlamında “**Türkiye**” adı ise ilk defa Bizans kaynaklarında Orta Asya için kullanılmıştır. Türkler, genel olarak halkı asker olan bir

millet olup göçebe olarak yaşamışlardır. Göçebe olan bir toplumun sağlamlaştırılmış mevzileri ve korunaklarının olması oldukça zordur. Bu nedenle yaşantıları gereği, olası bir savaşa karşı her zaman hazır olmuşlardır. Bu bir keyfiyet değil bir mecburiyettir. **Türk milleti bağımsız yaşamayı, yurdunu korumayı, zulme ve haksızlığa karşı durmayı, mazlumu ve masumu, dinini ve değerlerini korumayı, kendilerine şiar edinmiş necip bir millettir.** Tarih boyunca gereksiz yere hiç kimseye veya herhangi bir topluma zarar vermemişlerdir. Dönemlerinin öngördüğü savaş tekniğini ve teçhizatını, eğitilmiş askerlerini de değerlendirerek girmiş olduğu savaşlardan -savaş hukukuna riayet ederek- zaferlerle çıkmıştır. Bu zaferlerdeki asıl pay Türklerdeki inanç ve değerlerdir. Türkler, kültürüne ve değerlerine uygun olan Müslümanlığı hiç zorlanmadan kabul etmişler ve İslâm’ın bayraktarlığını da üstlenmişlerdir.

Türklerin Anadolu’yu Kutsal Vatan Haline Getirmesi

Türkiye; Gazneliler, Karahanlılar, Selçuklular, Anadolu Selçukluları ve Osmanlı Devleti’nin tarihi gücünü ve medeniyet birikimini temsil eden stratejik ve kadim bir geçmişe sahiptir. Balkanlardan Doğu Türkistan’a kadar olan coğrafyada Türk varlığı inkâr edilemez bir gerçektir. Hâlen Balkanlarda, Kafkaslarda, Ortadoğu’da olup bitenler Türkiye’yi ilgilendirmektedir. Tarih boyunca Türkiye Avrupa’dan Asya’ya ve Asya’dan Avrupa’ya yönelik olan istila ve göç hareketlerinin bağlantısı olmuştur. Boğazlar, bu coğrafyadaki bütün devletler tarafından ele geçirilmek istenmiştir. Bu nedenle Türkiye batı-doğu, kuzey-güney yönlü saldırı hareketlerinin de kesişme noktasında merkezi bir devlet konumundadır.

Selçuklu Devleti’nin Anadolu’ya gelmesi ile Türkler’in Anadolu’daki hakimiyeti başlamıştır. Selçuklu Devleti bir süre sonra Moğol saldırıları ve iç huzursuzluklar sebebiyle yıkılmıştır. Bu yıkılma tam anlamıyla bir yok oluş değildir. Türkler bir süre beylikler halinde varlığını devam ettirdikten sonra Osmanlı İmparatorluğu’nu kurup üç kıtada hâkimiyet sağla-

“*Bir devletin tam bağımsız bir ülke olabilmesi için milli savunma sanayisinden güncel savaş teknolojilerine kadar kendi milli imkânlarıyla sahip olması, enerji ve tarım alanında kendine yeter bir ülke olarak hareket etmesi gerekmektedir. Bununla birlikte sosyal hizmetler alanında, eğitimde, sağlıkta, ulaşımda, güvenlikte üst seviyelerde olması gerekir.*”

mişlardır. Altı yüzyıl hüküm süren Osmanlı İmparatorluğu, hakimiyeti altında bulunan topraklarda adanletli bir idareyi hâkim kılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu milliyetçilik akımlarının da hüküm sürdüğü son dönemlerinde yeni teknolojileri takip edememiştir. Özellikle savaş teknolojisinde geri kalan Osmanlı İmparatorluğu iç ve dış odakların saldırılarına dayanamayarak dağılmıştır. Bu dağılışı aslında yeni bir devletin kurulması için Türk milletini hırslandırmıştır. Böylece çok büyük bir mücadele ile bugünkü devletimiz **Türkiye Cumhuriyeti** kurulmuştur. Şu önemli bir gerçektir ki Türkler her zaman düştüğü yerden kalkmasını bilen büyük bir millettir. Fakat tekrar diriliş ve istiklâl kazanılırken çok büyük bedeller ödenmiştir. Bugün yaşadığımız bu toprakların her karesi kanla sulanarak kutsal vatan haline getirilmiştir.

Yetişmiş İnsan Gücü

Türkiye'nin sahip olduğu köklü devlet geleneği, Türk-İslam âlemi ile tarihi ve kültürel bağları, jeopolitik ve coğrafi konumu, devletimizin büyük, güçlü ve lider ülke olmasını gerektirmektedir. Bunun için büyük, güçlü ve lider ülke olması gerekçelerini ve hedeflerini iyi bilen şuurlu bir nesil yetiştirmek gerekir. Bir ülkenin en önemli kaynağı yetişmiş insan gücüdür. Onun için neslimizi, ülkemizin jeopolitik ve coğrafi konumunu, önemini, büyük, güçlü Türkiye'nin misyonunu/vizyonunu ve tarihi gerçeklerini bilen; analizler, sentezler yapan, ülkemizin ne gibi tehditlere ne gibi yöntemlerle maruz kaldığını sezen/anlayan donanımlı vatansever bir nesil yetiştirmeliyiz. Neslimizi Türk-İslam kültürüne uygun bir şekilde **"Vatan sevgisi imandandır."** ilkesiyle yetiştirmeliyiz. Yetenekli gençlerimizin önünü açmalı, eğitimlerine katkı sağlamalı, beyin

göçüne engel olmalıyız. Hatta beyin göçünü tersine çevirmeliyiz. Bir devletin tam bağımsız bir ülke olabilmesi için milli savunma sanayisinden güncel savaş teknolojilerine kendi milli imkânlarıyla sahip olması, enerji ve tarım alanında kendine yeter bir ülke olarak hareket etmesi gerekmektedir. Bununla birlikte sosyal hizmetler alanında, eğitimde, sağlıkta, ulaşımda, güvenlikte üst seviyelerde olması gerekir. Bunun için devlet; tüm organlarıyla, sivil toplum kuruluşlarıyla, yetişmiş insan gücüyle geciktirme ve aksaklıklara meydan vermeden çalışmalarına devam etmelidir.

Allah, Türkiye Cumhuriyeti'ni misyonuna ve vizyonuna uygun, büyük, güçlü ve lider ülke olarak ilelebet kaim ve daim eylesin.

Kaynaklar

1. <https://tarihturklerdebaskar.wordpress.com>
2. <https://acikerisim.erbakan.edu.tr>

Sedat ERDOĞDU
Kartal H Tipi Kapalı ÇIK,
2. Müdür

BİRİNCİ DÜNYA HARBI

Sultan Mehmet Reşat, Ülke yönetiminde kendisini tahta çıkaran İttihat ve Terakki Partisi'nin etkisinde kaldı. Ülkenin savaşa sürüklenmesi kaçınılmaz olsa da hazırlıksız ve teçhizatsız bir ordu ile başarı gösterilemeyeceği kesindi. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin desteği ile II. Abdülhamit'in tahttan indirilmesi üzerine 27 Nisan 1909'da Osmanlı tahtına geçti. Tahta geçtiğinde 65 yaşında olan

Sultan Reşat, II. Abdülhamit'in padişahlığı zamanında kafes hayatı yaşadığı için devlet işlerinden hayli uzak kalmıştı.

İttihat ve Terakki Partisi'nin ileri gelenlerinden **Enver Paşa, Cemal Paşa ve Talat Paşa'nın** etkisinde kaldı. Tahta geçmesinden hemen sonra Kanun-i Esasi'de yapılan değişikliklerle padişahın yetkileri kısıtlanmıştı.

Sultan Reşat tahta geçtiğinde **Avusturya, İtalya, Sırbistan ve Yunanistan'ın** kışkırtması ile başlayan **Arnavut isyanları** devam etmekteydi. İsyanı bastırmak amacıyla **Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa** komutasındaki ordu Arnavutluk'a girdi. Halkın elindeki silahlar toplatılıp asiler cezalandırılrsa da bölgedeki Osmanlı Devleti'nden ayrılma düşüncesi ve isteği sona ermedi.

1870'te siyasi birliğini sağlayan **İtalya**, Avrupa ülkelerinden geri kalmıştı. Avrupa ülkeleri gibi onlar da sömürge arayışına girdi. Bu devletlerin de yardımıyla **Trablusgarp**'ı işgal etti. 1911 yılında Osmanlı Devleti'ne bir ultimatom vererek bölgenin boşaltılmasını ve teslim edilmesini istedi ancak Osmanlı Devleti bu isteği reddedince **İtalya, Trablusgarp ve Bingazi'yi işgal etti**. Mısır, İngilizlerin işgali altında bulunduğu bölgeye kuvvet göndermek zordu.

Mustafa Kemal Paşa ve Enver Bey komutasındaki ordular Derne ve Tobruk'ta önemli başarılarla imza attılar. Ancak İtalyan ordusunun Osmanlı Devleti'ni Çanakkale Boğazı'nda sıkıştırarak denizden top ateşine tutması ve **Balkan Savaşları'nın** başlaması üzerine 15 Ekim 1912'de **"Uşi Antlaşması"** imzalandı. Bu antlaşmaya göre Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya verildi. İtalyanların Çanakkale Boğazı'na geldiklerinde işgal ettikleri **12 ada** ise Yunanistan'ın işgal etmemesi için İtalya'ya bırakıldı.

Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ kısa bir süre önce Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsızlıklarını ilan etmişlerdi. Ancak Balkanlar'da mücadeleler devam etmekteydi. Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp'ta İtalya ile mücadelesini fırsat bilerek Osmanlı Devleti'ne karşı savaş açtılar. Rusya'nın desteği ile **Sırbistan ve Bulgaristan'ın** aralarında yaptıkları gizli anlaşmaya daha sonra **Yunanistan ve Karadağ** da dâhil oldu. 8 Ekim 1912'de resmi olarak savaş açılmasından sonra Karadağ, **Arnavutluk ve Yenipazar'ı** işgal etti. Yunanistan da **Girit'i**

kendi topraklarına kattığını ilan etti.

Kısa bir süre sonra **İngiltere** Rusya ile Talin'de gizli bir anlaşma yaparak Rusya'ya Boğazlar üzerinde üstünlük tanıdı. Deneysel askerlerin bulunmaması ve parti çekişmeleri gibi nedenlerle Osmanlı ordusu bölgede güçsüz kaldı. **Bulgarlar** Çatalca'ya kadar ilerlediler. Sırbistan, Karadağ ve Yunanistan Makedonya'yı tamamen ele geçirdiler. Bu karışmadan yararlanan **Arnavutluk bağımsızlığını ilan etti**.

I. Balkan Savaşı olarak adlandırılan bu savaşta Osmanlı Devleti'nin büyük kayıplar vermesi üzerine barış görüşmeleri başlandı. 30 Mayıs 1913'te taraflar arasında savaşı bitiren **"Londra Antlaşması"** imzalandı. Bu antlaşmaya göre Arnavutluk bağımsızlığını kazanırken Girit Yunanistan'a verildi. Osmanlı Devleti'nin Trakya sınırını Edirne'yi dışarıda bırakacak şekilde Midye-Enez hattı olarak kabul edildi.

I. Balkan Savaşı'nın ardından yapılan Londra Antlaşması'nda Bulgaristan'ın fazla toprak almasını kabullenemeyen Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ, I. Balkan Savaşı'na katılmayan Romanya ile birleşerek Bulgaristan'a savaş açtılar. Osmanlı Devleti de kaybettiği toprakları geri alma umuduyla savaşa girdi. Osmanlı ordusu ancak Edirne'yi alarak sınırını Meriç Nehri'ne kadar ilerletebildi. II. Balkan Savaşı sonunda Bulgaristan ve Osmanlı Devleti arasında 29 Eylül 1913'te **"İstanbul Antlaşması"** imzalandı. Antlaşmaya göre Edirne, Dimetoka, Kırklareli Osmanlılara kalırken, Kavala ve Dedeağaç Bulgaristan'a verildi.

Böylece Meriç Nehri iki ülke arasında sınır kabul edildi.

Balkan Savaşları sonucunda **Trakya, Makedonya, Arnavutluk ve Ege Adaları kaybedilmiş** Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki son kalan toprağı Doğu Trakya olmuştu. 19. yüzyılda başlayan parçalanma sonucunda Osmanlı Devleti dönülmez bir sürece girmiş ve bağımsızlığını kazanan ülkeler ile sömürge arayışındaki güçlü Avrupa devletleri arasındaki çatışmalar **I. Dünya Savaşı'na** sebep olmuştu.

10 Ağustos 1914'te Akdeniz'de İngiliz donanmasının takibinden kaçan **Goeben ve Breslau** adlı iki Alman gemisi Çanakkale Boğazı'na sığınmışlardı. Osmanlı Devleti boğazdan geçişlerini sağlamak amacıyla bu iki savaş gemisinin ikmal ve satın alma işlemlerini yaparak Yavuz ve Midilli adıyla Osmanlı donanmasına kattı. 29 Ekim'de olan bir çatışma neticesinde İttihat ve Terakki'nin baskısı ile Osmanlı Devleti, 11 Kasım 1914'te Almanya safında **I. Dünya Savaşı'na** girdi. İttihat ve Terakki Partisi'nin ileri gelenlerinden Enver Paşa, savaşa Almanya tarafında girilmesinin kazançlı olacağını düşünmekteydi. Rusya ile yıllardır süren savaş, Fransa ve İngiltere İttifak devletlerinin güven vermeyen politikaları yüzünden Almanya'ya daha da yaklaşılmıştı.

Osmanlı Devleti, Balkan Savaşları'ndaki yenilginin etkisiyle ordu ve donanmasında ıslahat hareketleri başlattı. Savaşın ilanı ile birlikte **Rusya, Osmanlı topraklarına girdi**. Başkomutan Vekili Enver Paşa komutasındaki ordu Kafkas Cephesi'ne gönderildi. Enver Paşa'nın yönettiği **Sarıkamış Harekâtı** başarısızlıkla sonuçlandı. 1915 yılında saldırıya geçen **Rus orduları** Erzurum, Muş, Bitlis, Trabzon ve Erzincan'ı işgal ettiler.

İnsanlık İçin Çağlar Ötesi Değer: AHLAK

İnsanı diğer canlılardan ayıran temel özelliği onun **akıl ve irade sahibi** olmasıdır. İnsan, bu özelliğini iyi yönde kullanırsa meleklerden daha üstün, kötü yönde kullanırsa hayvanlardan daha aşağı bir dereceye düşme potansiyeline sahiptir. İnsan, dünyaya gelir gelmez kendini bir **değerler sistemi** içerisinde bulur. Önce ailesi sonra sosyal çevresi daha sonra da eğitim kurumları onun kişiliğinin oluşmasında, mane-

vi ve ahlaki yönünün gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Bu değerler karşısında insan, kaba göre şekil alan pasif bir karakter değil kendisine sunulan akıl ve irade sayesinde **sorgulayan, araştıran, tasnife tabi tutan, eşyaya ve olaylara anlam veren, kendini ve çevresini değiştirebilen** aktif bir varlıktır. Böylece insan zamanla iradesini etkileyerek davranışlarını yönlendiren, inandığı, beğendiği değerlere sahip olur. İşte

bu sahip olunan manevi değerlerin tümüne **“ahlak”** denir.

Batı dillerinde ahlak karşılığında iki kavram kullanılır. **Ethics**, Yunanca *ethos*; *'Moral'*, Latince **moralis** kelimesinden türetilmiştir. Moral, somut ahlaki olayların tahlili için ethics ise iyi, kötü, yükümlülük vb. soyut kavramlar için kullanılır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki **ahlak**, öğretimle değil eğitimle ilgili bir disiplindir. Düşünce tarihi boyunca çeşitli filozoflar tarafından değişik ahlak doktrinleri geliştirilmiştir. Bunlar düşünce hayatımıza yeni boyutlar kazandırırken pratik olarak insan hayatına pek yansımamıştır.

Buna karşılık farklı dönemlerde insanlar arasından seçilmiş, ahlak abidesi **peygamberlerin** getirdiği ilkeler ve onların örnek yaşantıları insanlar için en büyük kaynak olmuştur. Peygamberler sözleriyle ve örnek yaşantılarıyla hem içinde bulunduğu topluma etki etmiş hem de kendinden sonraki çağları etkileyebilmişlerdir. Tarih boyunca hiçbir millet sadece zengin olduğu için bir kimseyi önder olarak kabul etmemiştir. Milletler, kendilerine yüksek ahlak sahibi, özü-sözü bir, inancı ve yaşantısı arasında tutarsızlık olmayan bilge kişileri örnek edinmişlerdir. Bu da gösteriyor ki ahlak eğitiminde **örnek şahsiyetlerin rolü** inkâr edilemez bir gerçektir.

Allah, insanoğluna örnek olması ve onlara bilmediklerini öğretmesi için sayısız peygamberler göndermiştir. Bu peygamberler arasında tefrika (ayrım) yapamayız. Ama son ilahi dinin peygamberi **Hz. Muhammed** (sav), Allah (c.c) tarafından “*Süphesiz sen yüce bir ahlak üzeresin.*” diye taltif edilmiş, diğer peygamberlerden üstün olduğu belirtilmiştir. Onun başka bir yönü de **evrensel** olmasıdır. Kıyamete kadar bütün insanlığın örnek alması gereken bir peygamberdir. O, yaşamı boyunca Kur’an ahlakını sergilediği halde aynaya bakarken şöyle dua etmiştir: “*Allah’ım! Yaratılışımı güzelleştirdiğin gibi ahlakımı da güzelleştir.*” Peygamber seçilme gayesini: “*Ben,*

(başka değil, sadece) iyi/güzel ahlakı tamamlamak (uygulamak) için gönderildim.” sözleriyle açıklamışlardır. Tebliğ ettiği son ilahi dini de “**İslam güzel ahlaktır.**” diye açıklayarak kendisinin ve İslâm’ın asıl maksadının insanların ahlakını güzelleştirmek olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

İslam, sade bir şekilde ifade ederse **iman, ibadet ve ahlaktan oluşan bir dindir.** İman ve ibadetler kulun Allah’a karşı görevlerini, ahlak ise diğer canlılara ve topluma karşı görevlerini ifade etmektedir. İslâm kaynaklarda insanların yerine getirmekle yükümlü oldukları haklar/ödevler “**Allah’ın hakları**” ve “**kulların hakları**” şeklinde iki

kısıma ayrılmıştır. **Allah'ın haklarına riayet** Onun varlığına ve birliğine iman edip hükümlerine uygun şekilde yaşamakla gerçekleşir. Kul hakları ise genellikle insanların canları, bedenleri, namusları, manevî şahsiyetleri, malları ve aile fertlerine ilişkin haklardan oluşmakta ve bunlara karşı yapılan kötülükler, verilen zararlar kul haklarına tecavüz sayılmaktadır. Öte yandan **kul haklarına dair hükümler** aynı zamanda Allah'ın koyduğu hükümler olduğundan bunlar da geniş anlamda Allah hakları içinde görülmüş ve bu hakların gözetilmesi Allah'ın emrine saygı olarak değerlendirilmiştir. Nitekim insanların hırsızlık, ölçü ve tartıda hile yapma, emanete ihanet, sözünde durmama, kumar, tefecilik gibi gayrimeşru yollarla birbirlerinin mallarını yemeleri; iftira, alay, arkadan çekiştirme, kötü lakap takma, suizan (kuşku), kusur arama, gıybet gibi tutum ve davranışlarla başkalarının manevî şahsiyetlerine zarar

vermeleri Kur'an'ın yasakladığı kul hakları ihlâlinin örnekleridir.

İslâm âlimlerinin çeşitli ayetlere ve hadislere dayanarak tespit ettikleri büyük günahların çoğu **kul haklarıyla** ilgilidir. Bunlar arasında adam öldürme, hırsızlık, ihanet, ana babaya kötülük etme, akrabalık ilişkilerini kesme, yalancı şahitlik, haklıyı haksız, haksızı haklı gösterme amacıyla yalan yere yemin etme, masum insanlara iftira atma, yetim malı yeme, tefecilik yapma, halk üzerinde zulmetme, baskı kurma ve eziyet etme gibi hak ihlalleri de bulunmaktadır.

Günlük hayatta trafik kurallarına uyulmaması, okul, hastane ve yol gibi kamuya ait mal varlıklarının itinalı kullanılmaması, çevre temizliğine dikkat edilmemesi, doğanın ve ormanların tahribatı, su kaynaklarının ve havanın kirletilmesi, iş ahlakına uyulmaması, üstlenilen görevlerin

“

İnsanların hırsızlık, ölçü ve tartıda hile yapma, emanete ihanet, sözünde durmama, kumar, tefecilik gibi gayrimeşru yollarla birbirlerinin mallarını yemeleri; iftira, alay, arkadan çekiştirme, kötü lakap takma, suizan (kuşku), kusur arama, gıybet gibi tutum ve davranışlarla başkalarının manevî şahsiyetlerine zarar vermeleri Kur'an'ın yasakladığı kul hakları ihlâlinin örnekleridir.

”

savsaklanması hem insanların hem de diğer canlıların haklarının ihlali anlamına gelmektedir. Bizim dışımızdaki insanlara ve diğer canlılara karşı yapılan hak ihlalleri ahlak kavramı içerisinde değerlendirilir.

Dinimizde **iman, ibadet ve ahlak** arasında sıkı bir ilişki vardır. Bunlar adeta birbirinin sebebi ve sonucu durumundadır. İman ibadetin sebebidir. Ahlak da imanın ve ibadetin sonucudur. Fazla ibadet ahlaktaki açığı kapatmaz ama güzel ahlak ibadetteki açığı kapatabilir. Bu hususu sevgili **Peygamberimizin**, "Bir mümin, güzel huyu sayesinde geceler boyu namaz kılan, gündüzleri oruç tutan bir kimsenin mertebesine ulaşır." sözü kullukta sergilenen güzel ahlakın ibadeti kapsadığına, ahlaki güzelliğin ihmal edilmemesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Yüce kitabımızda yer alan "Kuşkusuz namaz hayasızlıktan ve kötülükten meneder." ayeti kişiyi kötü davranışlardan, etik olmayan hal ve hareketlerden uzaklaştırmayan bir ibadetin değerinin olmadığını ifade eder. Sonuçta itikadımız da amellerimiz de ahlaka hizmet etmelidir ve yaşam tarzımızı güzelleştirmelidir.

Küreselleşme insanı her yönden kuşatmış ve çeşitli kitle iletişim araçlarıyla sanal bir dünya oluşturmuştur. İnsan kendi doğal yaşamından ve kültüründen koparılmış ve kimlikleri belli olmayan aktörler tarafından hazırlanan senaryonun bir parçası haline getirilmiştir. İnsan her gün dünyanın herhangi bir bölgesinde yaşanan sayısız afetleri ve olayları kayıtsız bir tavırla izlemektedir.

Manevi yönü ve ruh terbiyesi eksik olan kişi her şeyi istismar edebilir hatta kutsal değerlerini bile şahsi çıkarına alet etmekte sakınca görmez. Bir millette kutsal değerler istismara uğratılırsa halkın nezdinde değerini ve saygınlığını yitirir. Bu da o toplumda telafisi güç birtakım sosyal krizlere ve çözümlere neden olur.

Yaşadığımız asrın başlarında Mehmet Akif Ersoy: "Oyuncak sanmanın ahlak-ı milli ruh-u millidir. Onun iflâsı en korkunç ölümdür, mevt-i küllidir!" diyerek ahlak alanındaki çözülsün bir milletin topluca intiharı olduğunu haykırırken onun ne kadar haklı olduğu bugün daha iyi anlaşılmaktadır.

Bugün geline süreçte küreselleşme olgusu altında dünya tek bir bütün haline getirilmek isteniyor. Bu hedefe ulaşma pahasına sergilenen çabalar ahlak alanında evrensel problemler doğuruyor. Milletlerin varlığı, kültürü, dini, dili ve tarihten getirdikleri yaşam tecrübeleri adeta görmezlikten geliniyor. Küreselleşme insanı her yönden kuşatmış ve çeşitli kitle iletişim araçlarıyla sanal bir dünya oluşturmuştur. İnsan kendi doğal yaşamından ve kültüründen koparılmış ve kimlikleri belli olmayan aktörler tarafından hazırlanan senaryonun bir parçası haline getirilmiştir. Bu sürecin bir parçası olan insan, teknolojik imkânlar sayesinde her gün sayısız haber, reklam vb. içeriklerle karşılaşmakta hemen her gün dünyanın herhangi bir bölgesinde yaşanan sayısız afetleri ve olayları kayıtsız bir tavırla izlemektedir. İnsanın gerçek hayattan koparılması, salt bir izleyici konumuna düşürülmesi, beraberinde sorumluluk duygusunu yitirmesine neden olmuştur. Bu aynı zamanda insanın yaşadığı hayatın sıkıntılına ve problemlerine kayıtsız kalması sonucunu doğurmuştur.

İnsanlığın binlerce yıldır yaşatıp geliştirdiği manevi ve ahlaki değerler, son iki yüzyıldan beri Pozitivizm ve Marksizm gibi materyalizmden kaynaklanan sistem ve öğretilerin etkisiyle büyük bir tahribata uğramış bunun sonucu olarak insanlık yirminci yüzyılda iki büyük dünya savaşına sürüklenerek milyonlarca evladını kaybetmiştir. Bugün de yine kökü materyalizme dayanan iktisadi sistemlerin insanlığın bu manevi mirasını tahribe devam ettiğini bizlere gösteriyor. Yakın zamanda Irak ve Suriye'de yaşananlar son olarak da Ukrayna'daki savaş bunun en büyük kanıtıdır. Eğer insanlık böyle trajedileri tekrar yaşamak istemiyorsa bugünden tezi yok insanı bir bütün olarak ele almak, onun manevi ve ahlaki hayatına da en az maddi istek ve ihtiyaçları kadar eğilmek zorundadır. İnsanı madde ve manasıyla bir bütün olarak ele almayan hiçbir sistem insanlığa özlenen barış ve huzuru getiremeyecektir.

Netice olarak milleti millet yapan değerlerin başında dini değerler gelir. Kültürümüz de daha çok dinimizden beslenmiştir. Fert ve toplum düzeyinde ahlaki değerlerin en zengin kaynağı ve en büyük hamisinin din olması tartışma götürmez bir gerçektir. Bu feyizli kaynaktan yararlanarak daha dinamik ve daha huzurlu bir toplum yapısına kavuşmak için ailede ve her düzey eğitim veren kurumlarda ahlak eğitimine gereken değer verilmesi milletimizin bekası, huzuru ve toplum barışı açısından çok çok önemlidir.

Kaynaklar

1. K., Mahmut, İslami Sosyal Bilimler Dergisi, c.3, s.3, 123
2. Tirmizi, Kıyame, 40

Ferhat ÇELİKER
Van T Tipi Kapalı ÇİK,
Öğretmen

ALAN TOPU

Fiziksel ve zihinsel aktivitenin en fazla olduğu spor dallarından biri tenis sporudur. Tenise yeni başlayanlar için bu spor çok yorucu ve zorlayıcıdır. Antrenman ve müsabaka esnasında doğru nefes egzersizi, oksijenin verimli kullanılması, bedenimize çeviklik kazandırması yadsınamaz bir gerçektir. Ayrıca bu sporda çabuk karar vermek ve hızlı hareket etmek önemli olduğu için iskelet ve kas yapısını da oldukça güçlendirecektir. Bedenimize ilaç gibi gelen tenis sporunun ortaya çıkışı hakkında farklı görüşler olsa da bu oyunun Fransız ve İngiliz saraylarında geliştiği ortak bir görüştür.

Tenis sporunun kökeni tam olarak bilinmemekle birlikte Antik Roma Dönemi'nde çıplak elle veya eldivenle oynanan "trigon" adı verilen bir oyun olduğu diğer bir görüşe göre benzer bir oyunun ilk kez Meksika'da Toltec yerlileri tarafından oynandığı ileri sürülmektedir. Mısır ve İspanya'da bulunan fresklerde ve Rönesans Dönemi İtalya'sından kalma resimlerde benzer oyunların duvarla çevrili alanlarda oynandığı görülmektedir.

İngiliz Kral II. Edward, 14. yüzyılda Windsor Sarayı'nın içine bir kort yaptırmıştır. 1414 yılında Fransa Kralı'nın İngiliz V. Henry'ye de tenis topları gönderdiği bilinmektedir. 26 yaşında kral olan V. Henry'nin sayıca kendi askerlerinden fazla olan Fransız ordusunu yenilgiye uğrattığı Agincourt Savaşı'ndaki cesaretini ve kahramanlığını anlatan Shakespeare'in 'V. Henry' adlı eserinde bu tarihi hediye bahsetmektedir.

Tenis, 17. yüzyıla gelindiğinde Paris'te asillerin vazgeçilmez oyunu haline gelmişti. "Le Jeu du Paume" halka kadar inmişti. Ama beraberinde talih oyunlarının oynanması sonucu halkın karşısında bu oyunu oynamak yasaklanır ve tenis sporu sarayın kapalı kapıları arkasında gelişimini sürdürmüştür. Fransız sarayı ile yakın ilişkilere sahip İngiliz asilleri de çok geçmeden bu oyunun büyüüne kapılmışlardır.

Tenis sporu 18. ve 19. yüzyılda halk arasında oynanan Ortadoğu, Mısır ve Yunanistan'dan gelme olan basebale (beyzbol) ya da kriket benzeri bir sopa-top (çelik-çomak) oyunu olarak oynanıyordu. Tenis sporunun el ile oynanan oyundan uyarlandığı düşünülmektedir. İnsanlar bu oyunu el ile oynamalarının artık can yaktığını düşünmüş olacaklar ki topu el ile karşılamak yerine sopa ve raketleri kullanmaya başlamışlardır.

Tenis sporunun dönüm noktası, 1860 yılında Çin'den ülkesine dönen Binbaşı Walter Clapton Wingfield'un tenisi İngilizler tarafından sevilen diğer spor oyunları ile harmanlaştırması sonucunda "Sphairistike" adını verdiği oyunu icat etmesidir. Wingfield'un tenis sahasının kum saati şeklinde olması ve spor malzemelerinin pahalılığı bu sporu sevenlerin ağ-raket-top ile oynayabilecekleri oyunları kendi kurallarını da koyarak farklı şekillerde oynamalarına sebep olmuştur. Wingfield'in "kum saati" şeklindeki hiç de pratik olmayan kort biçimi dikdörtgene çevrilir ve skor sistemi de değiştirilir. 1877 yılında ilk tenis turnuvası "Wimbledon" düzenlenir ve o günden beri dünyanın en prestijli müsabakası olarak kabul edilir. Le Jeu du Paume işte o günden sonra oyun olmaktan çıkar ve dünyanın en popüler ve marka değeri yüksek sporlarından biri haline dönüşür.

Tenisin Günümüzdeki Kuralları

Tenis kortları dikdörtgen şeklindedir. 10,97 genişliğinde ve 23,77 uzunluğundadır. Tenis kortu 1,07 metre yüksekliği ile 2 tane direğin üstünden geçmekte olan ağ ile ortadan ayrılmaktadır. Sporcular raketler yardımıyla topu karşıdaki rakibin kortuna atmaya çalışırlar. Kurallar içinde en çok puanı toplayan kişi ya da takım oyunun kazananı olur.

Tenis 3 setlik ve 5 setlik maçlar halinde oynanmaktadır. 3 setlik maçlardan 2 tanesini alan veya 5 setlik maçlardan 3 tanesini alan oyuncu maçı kazanır.

Teniste:

- Eğer oyuncu servisi karşılayamazsa (servis alanına çarpan topa müdahale edemezse),
- Oyuncu topu rakip alana attığında çizgiler dahil olmak üzere oyun alanı sınırlarında tutamazsa,
- Topu rakip alana yollayamazsa ve top fileye takılırsa,
- İki kez üst üste kendi servisini rakip servis alanına ulaştıramazsa,
- Topa kendi alanında iki kez müdahale ederse,
- Vuruş sırasında fileye temas edip vuran oyuncunun alanına düşerse puan rakibe yazılır.

Tenis sporu günümüzde olimpiik bir spor dalıdır. Bireysel ve takımlar halinde de oynanmaktadır.

VATANIM

Dağlarına bayrağımı diktim
Taşına, toprağına adımı yazdım
Toprağın uğruna canımı verdim,
Sen benim anamsın vatanım

Güneş gibi ısıtıyorsun
Gümüş gibi parlıyorsun
İstiklal Marşı ile onurlandırılıyorsun,
Sen benim babamsın vatanım

Conk Bayırına, Kocatepe'ye çıkarım
Hayalimle sınırlarına bakarım,
Türklüğümle coşar, atalarımı anarım
Sen benim hayatımsın vatanım

TÜRKİYE'M

Var mı dünyada eşin, benzerin
Teksin, benzersizsin Türkiye'm
Karış karış tarih kokar her yerin
Adı namlı, geçmişi şanlı Türkiye'm

Varsın olmasın mal, mülk, para
Gölgede yaşayayım yeter Türkiye'm
Dünya için bir ay bir yıldız yeter bana
Bayrak dalgalansın yeter Türkiye'm

Vatan varsa her şey var
Varlığın daim olsun Türkiye'm
Vatan yoksa neyin kıymeti var?
Sensiz varlığın değeri yok Türkiye'm

Söz konusu vatansa diye başlar
Bu diyarda bütün sözler Türkiye'm
Allahu Ekber der burada dağlar taşlar
Dağına, taşına feda canlar Türkiye'm

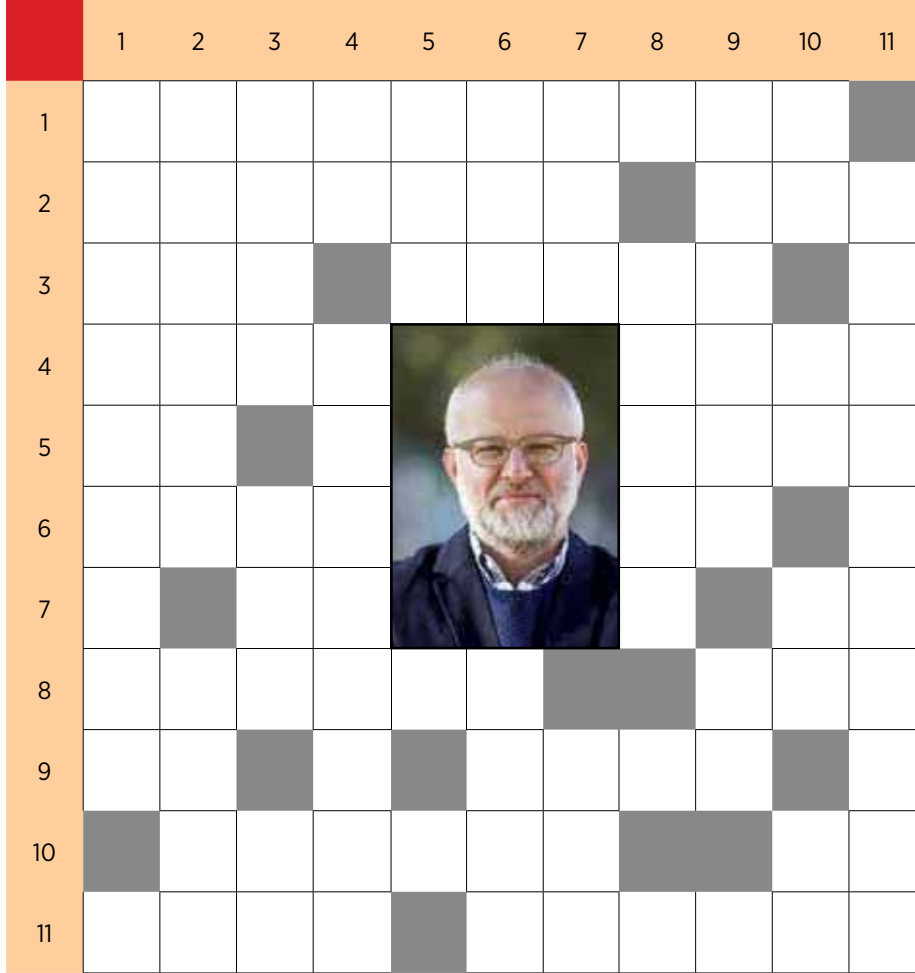

Mehmet VARNALI
Silişk M Tipi Kapalı Çık,
Öğretmen

BULMACA

DEĞER

KARE BULMACA

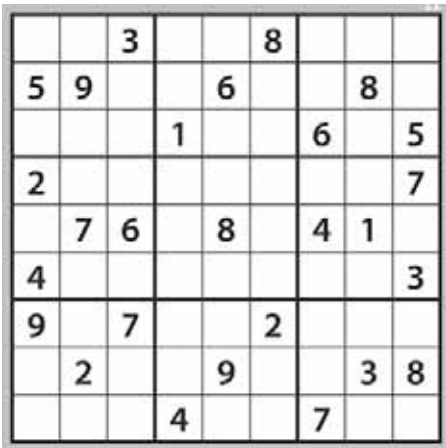
SOLDAN SAĞA

1. "Dünyaya Geldim Gitmeye" ve "Olmak Cesareti" isimli kitapların yazarı ünlü psikiyatrist ve yazar
2. Yükseköğül - Söz, kelam
3. Boyun eğen - Akdeniz Bölgesi'nde bir ilimiz
4. Tane tutmamış buğday başağı - Hakan, han anlamında bir erkek ismi
5. Bizmutun sembolü - Cennet ayaklarının altında olan kutsal varlık
6. Bir meyve - Duman kiri
7. Nikelin sembolü - Eski dilde su
8. Osmanlı'da bir dönem kullanılan gümüş ve bakır karışımı para - Baston
9. Bir nota - Merhametli anlamında bir erkek ismi
10. Kayıp - İntikam
11. Dinen yapılması veya yapılmaması emredilenler - Şaka

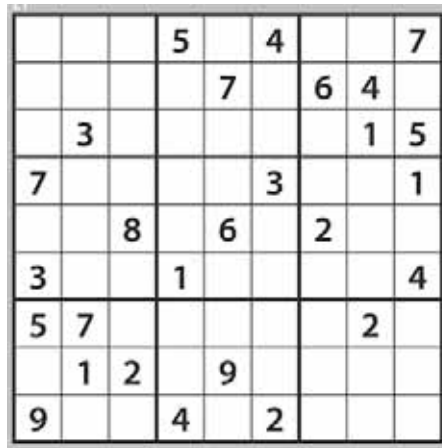
YUKARIDAN AŞAĞI

1. Kazım önadlı Doğu Cephesi komutanımız
2. Devlet büyükleri, ileri gelenler - Aynı biçimde anlamında kullanılan zarf
3. Bebek yemeği - Kayınbirader - Utanma duygusu
4. İsim - Belirli bir biçimi olmayan
5. Bir şeyden ya da bir kimseden yana olma durumu
6. Çok hızlı ilerleyen kalıtsal bir kas hastalığı - Kalıtım ya da soylular tarafından seçilen devlet başkanı
7. İlişkin - Cet
8. Bir dinin öğrenilmesi gereken inanç ve ibadet kurallarının tümü
9. Evlilik sembolü takı - Bağışlama
10. Mısır'da güneş tanrısı - En kısa süre - Birincil - Bir yakınma ünlemi
11. Bir futbol takımımız

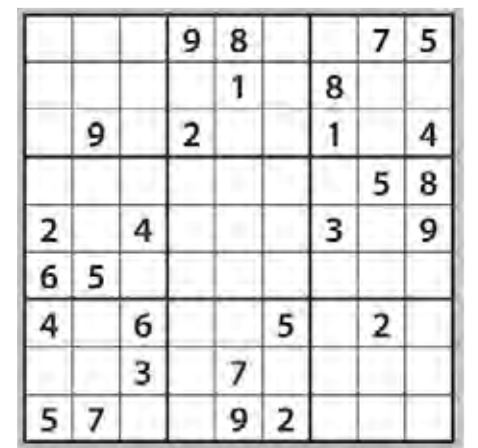
SUDOKU

A

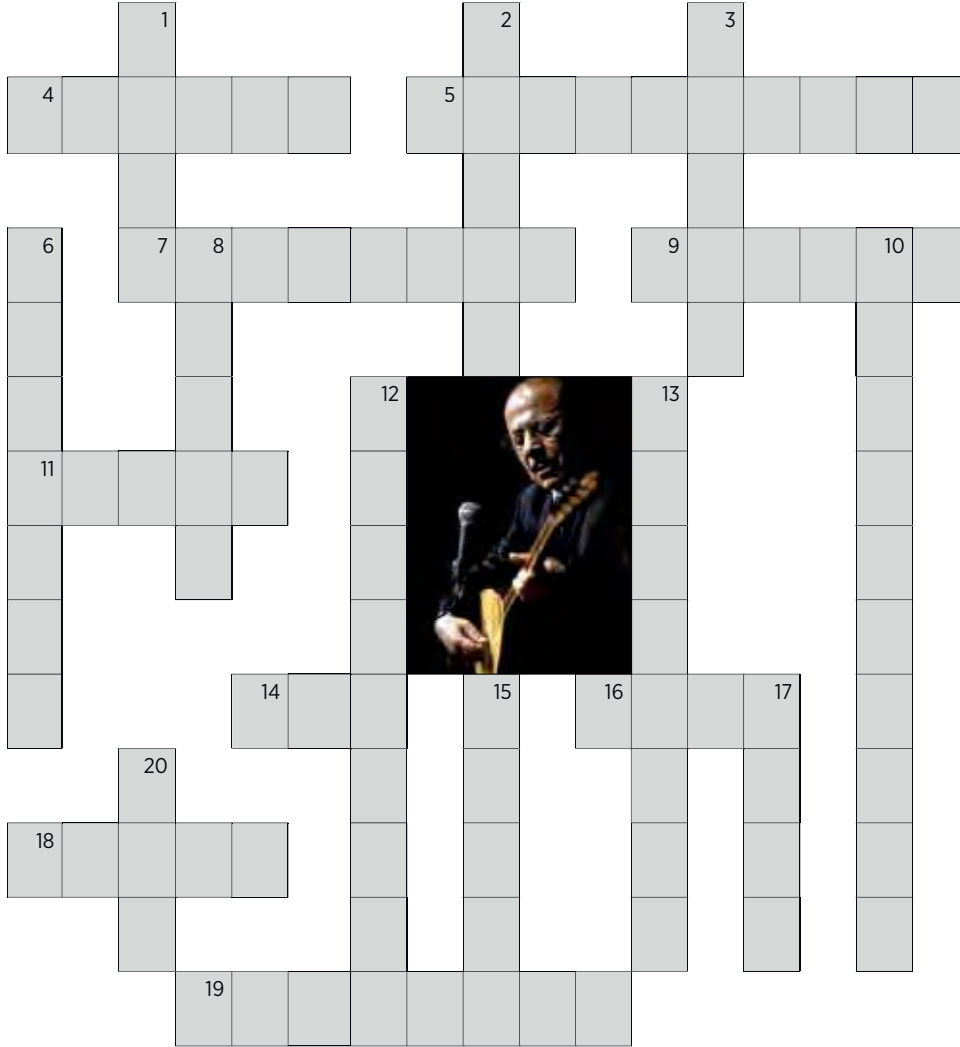

B

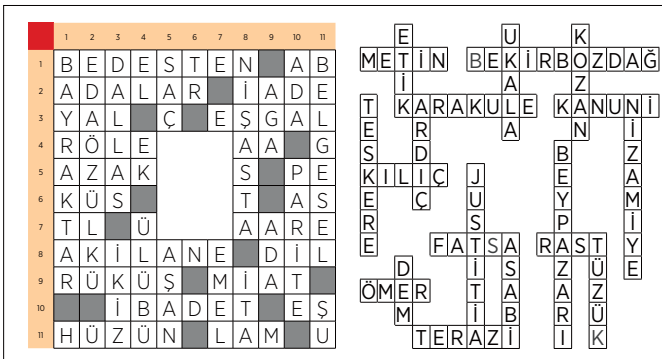
C

SARMAL BULMACA

1. Harabe, kalıntı
2. Para tahsilatı ve ödeme yapılan resmi birim
3. İnsan
4. Türk müziğinde bir makam (Aşkta yok olmak)
5. Bozkır'ın tezenesi üstadımız
6. Türk müziğinde bir makam (Gönül ferahlığı)
7. Türk müziğinde bir makam (Aşk sevinci)
8. Bursa ilimizin çinileriyle ünlü bir ilçesi
9. Türk müziğinde bir makam (Sevgilinin güzelliği)
10. Türk müziğinde bir makam (Yaşam coşkusu)
11. Uysal, yabancı olmayan
12. Türk müziğinde bir makam (Mutluluk veren lütuf)
13. Türk müziğinde bir makam (Ayrılık feryadı)
14. Satrançta en kıymetli taş
15. Türk müziğinde bir makam (Aşkın verdiği şevk)
16. Türk müziğinde bir makam (Sevincin zirvesi)
17. Atın üzerine konan ahşap oturak
18. Etrafı yüksek taş duvarlarla çevrili müstahkem yer
19. Türk müziğinde bir makam (Aşkta sebat)
20. Alt olmayan

Eylül Ayı Çözümleri

6	1	3	5	2	8	9	7	4
5	9	2	7	6	4	3	8	1
7	4	8	1	3	9	6	2	5
2	5	9	3	4	1	8	6	7
3	7	6	2	8	5	4	1	9
4	8	1	9	7	6	2	5	3
9	3	7	8	5	2	1	4	6
1	2	4	6	9	7	5	3	8
8	6	5	4	1	3	7	9	2

A

2	6	1	5	8	4	3	9	7
8	9	5	3	7	1	6	4	2
4	3	7	6	2	9	8	1	5
7	5	6	2	4	3	9	8	1
1	4	8	9	6	7	2	5	3
3	2	9	1	5	8	7	6	4
5	7	4	8	3	6	1	2	9
6	1	2	7	9	5	4	3	8
9	8	3	4	1	2	5	7	6

B

3	6	1	9	8	4	2	7	5
7	4	2	5	1	3	8	9	6
8	9	5	2	6	7	1	3	4
1	3	7	6	2	9	4	5	8
2	8	4	7	5	1	3	6	9
6	5	9	3	4	8	7	1	2
4	1	6	8	3	5	9	2	7
9	2	3	4	7	6	5	8	1
5	7	8	1	9	2	6	4	3

C

KARA ÖLÜM

Ekmeğini taştan çıkaranlara selam olsun...

Evine helal aş götürmek, evladını kimseye muhtaç etmemek için güneşini karanlıkla takas eden, ölmekten toprağın altına giren, her gün canını hiçe sayarak ülkemize hizmet eden madenci kardeşlerimize saygıyla, sevgiyle ve minnetle...

"Yüz karası değil, kömür karası" diyor ya Orhan Veli şiirinde, "kömür karası değil alın teri" bu aslında. Yaşayabilmek için ölümü "başım gözüm üstüne" deyip gülümseyerek karşılamak...

40 can verdik Ekim'in 14'üncü günü Bartın'ın Amasra ilçesinde. Grizu patlamasıyla maden göçünce nefesimiz kesildi, ciğerimiz yandı metanın ağır kokusuyla. Orada kardeşlerimiz nefessiz kaldı diye aldığımız her nefes zehir oldu ruhumuzda. Utandık yanlarında olmadığımız için. Evlatlarına söyleyemedik, annelerine anlatamadık olanları.

En acı haber akarken alt yazıda, son dakika haberlerinde şehitlerin isimleri okunurken kulaklarımızın sağır olmasını istedik duymamak için. Bitsin istedik liste, son okunan en sonuncu olsun.

Kulakları sağır eden her *"Baba neredesin? N'olur çık korkuyorum"*, *"Oğlum, bu yalan dünyada benim payıma senin cenazeni taşımak mı düştü?"*, *"Senin yerine ben ölseydim?"* cıglığı boğazımızda ömrümüzce yutkunamayacağımız bir düğüm oldu.

Maden ocağının kapısında acı bir bekleyiş birikti. Canlı çıkarılan her nefes bayram oldu bize lakin her şehit cenazesiyle kahrolduk. Ömrümüzün hiçbir anında yüzünü dahi görmeyip sesinin tınısından habersiz olduğumuz kardeşlerimizin acıları tek beden olduk yine.

"Çok acı çekmiş midir, çok canı yanmış mıdır babamın?" diye soran şehit evladı, *"Oğlum yüzme bilmezdi ki. Suyun içinde ne yaptı?"* diye feryat eden maden şehidi annesi, *"Oğlum toprağın altında çok üşür, montumu ona götürün."* diyen baba olduk canımızın yangınıyla, Ermenek faciasındaki acımızı tekrardan bugün gibi yaşayarak.

Diyor ya Cemal Süreya *"Sizin hiç babanız öldü mü? Benim bir kere öldü, kör oldum. Yıkadılar, aldılar, göturdüler. Babamdan ummazdım bunu, kör oldum."* Bizimki de o hesap. Türkiye bir gecede madenin doğmayan güneşiyle, sonsuz karanlığıyla sonsuza kadar kör oldu.

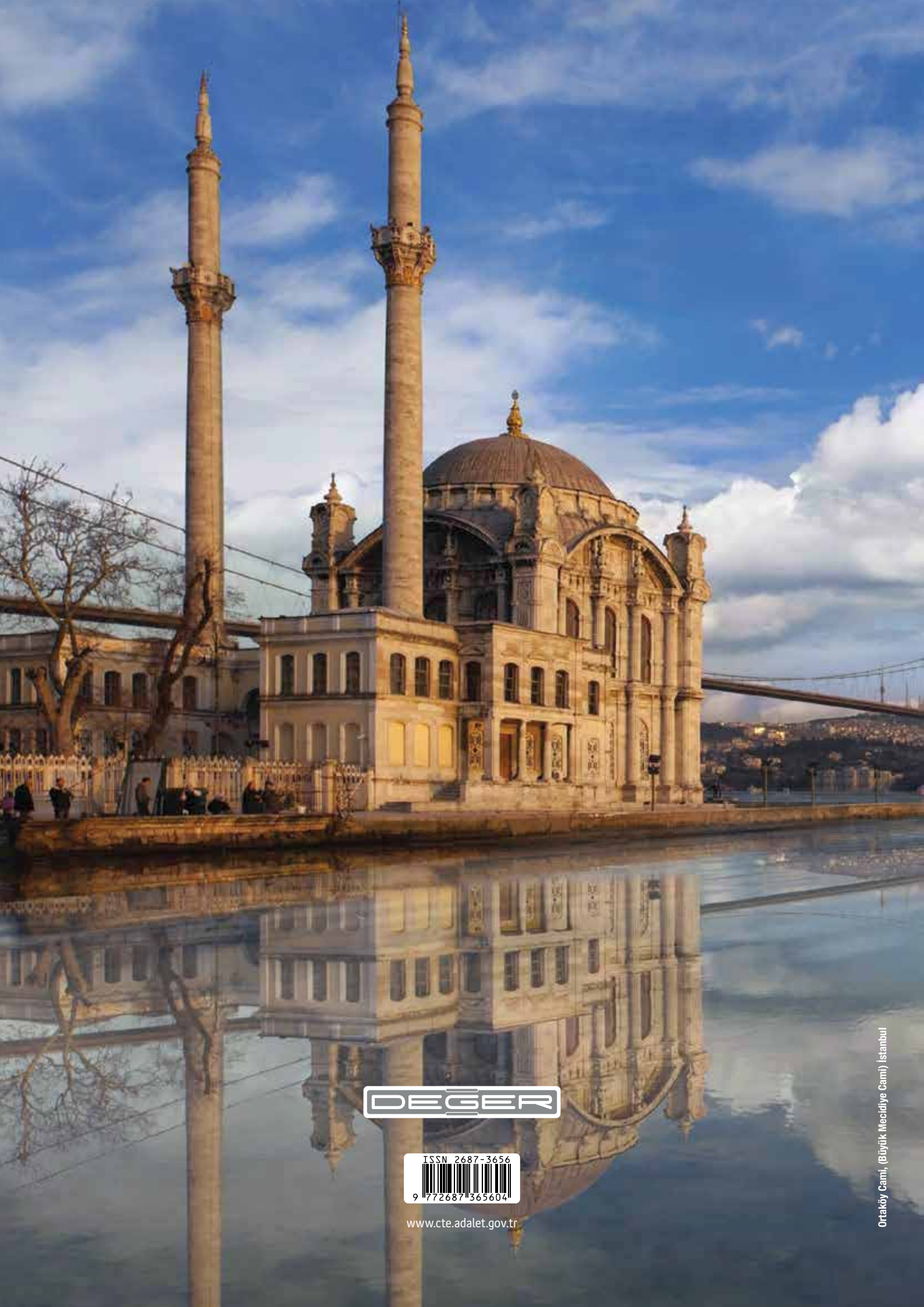
"Oğlumun üç yetimi kalacak geride. Sağ salım çıkarın n'olur." diye yalvaran anneye tanıklık edince şehidimizin üç evladı evladımız oldu. Gözümüzden sakındığımız evlatlarımızla aralarında fark kalmadı şüphesiz. Yetim bir peygamberin ümmeti olarak şehidimizin geride bıraktığı yetimleri evladımızdan daha ileri oldu bizim için.

Ne vakit ülkemizde bir can kanasa yüreğimiz kan ağlar. Cenazenin evi olur evimiz ve hanemizde mevlitler okunur. Ne vakit bir çocuk babasını sırtında taşıyıp Allah'a emanet etse, bir anne evladının kefenine yüz sürse hepimiz o anne, o evlat oluruz canımızın acısıyla.

Madende ölen şehitlerimiz bu toprağın bağrında huzur ile uyusun, emanetlerinin başımızın üstünde yerleri bakidir. Ülkemizin başı sağ olsun. Mekanları cennet, kabirleri aydınlık olsun.

Çizen: Erkan ERGÜN Yozgat 1 No.lu T Tipi Kapalı ÇİK, İnfaz ve Koruma Memuru

DEGER

www.cte.adalet.gov.tr